

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Diplomová práce

2020

Kristýna Kovalová

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav primární a preprimární edukace

Poznávání východních Krkonoš žáky 1. stupně ZŠ

Diplomová práce

Autor: Kristýna Kovalová
Studijní program: M 7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň ZŠ
Vedoucí práce: Mgr. Martin Skutil, Ph.D.

Hradec Králové

2020

Zadání diplomové práce

Autor: Kristýna Kovalová
Studium: P15P0817
Studijní program: M7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Název diplomové práce: **Poznávání Východních Krkonoš žáky 1. stupně ZŠ**
Název diplomové práce AJ: Getting to know the eastern Giant Mountains by primary school pupils

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem diplomové práce je vytvoření metodické příručky pro učitele 1. stupně ZŠ, která jim usnadní orientaci ve Východních Krkonoších a představí tamější vrcholky včetně míst či přírodních úkazů, které jsou k vidění na příslušících cestách a díky nimž se žáci aktivně seznámí s touto oblastí po stránce geografické a poznají učivo přírodovědy v souvislostech. Teoretická část se bude zabývat výlety, jejich cíli, programy a celkovou realizací. Praktická část bude obsahovat 8 návrhů sportovně-poznávacích celodenních výletů.

Garantující pracoviště: Ústav primární a preprimární edukace,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Martin Skutil, Ph.D.

Oponent: doc. PaedDr. Martina Maněnová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 31.5.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucího diplomové práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové, dne 30. 6. 2020

Poděkování

Děkuji panu Mgr. Martinu Skutilovi, Ph.D. za odborné vedení, ochotu a cenné rady, které mi při zpracování práce poskytl. Dále děkuji rodičům, kteří mi umožnili realizovat výlety s jejich dětmi. Za trpělivost a podporu po celou dobu mého studia děkuji své rodině.

Anotace

KOVALOVÁ, Kristýna. *Poznávání východních Krkonoš žáky 1. stupně ZŠ*. [Diplomová práce]. Hradec Králové : Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2020,

Diplomová práce se zaměřuje na realizaci celodenních sportovně-poznávacích výletů se žáky prvního stupně základní školy ve východních Krkonoších. Představuje z geografického či z přírodovědného hlediska nejdůležitější místa nacházející se v této části nejvyššího českého pohoří a zmiňuje významné historické oblasti, hrající velkou roli při jeho osídlování. Rovněž uvádí náležitosti nezbytné k tomu, aby mohl být školní výlet uskutečněn. Výstupem práce je návod pro pedagogický dozor na zorganizování jednotlivých výletů, v nichž jsou známá místa východních Krkonoš zahrnuta.

Klíčová slova

- východní Krkonoše
- geografie
- sportovně-poznávací výlet
- celodenní výlet
- žák 1. stupně ZŠ

Annotation

KOVALOVÁ, Kristýna. *Poznávání východních Krkonoš žáky 1. stupně ZŠ*. [Diploma Dissertation Thesis]. Hradec Králové : Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2020,

The thesis is focused on the implementation of daylong sport-cognitive trips with primary school pupils in the eastern Giant Mountains. It presents from a geographical or scientific point of view the most important places located in this part of the highest Czech mountain range. The important historical areas that play a major role in settlement of the Giant Mountains are also mentioned. It also sets out the requisities necessary for the school trip to take place. The output of the work is a guide for pedagogical supervision of the organization of individual trips, in which the famous places of the eastern Giant Mountains are included.

Keywords

- The Eastern Giant Mountains
- geography
- sport-cognitive trip
- whole day trip
- primary school pupil

Obsah

Úvod.....	8
1 Krkonoše	9
1.1 Charakteristika	10
1.2 Krkonoše v číslech	11
1.3 Vznik pohoří	13
1.4 Počátky osídlování Krkonoš a Podkrkonoší.....	14
1.5 Řemesla.....	16
1.6 Turismus.....	17
1.6.1 Turistické značení	20
1.6.2 Pěší turistika	20
1.6.3 Bezbariérové Krkonoše.....	21
1.7 Znamá místa východních Krkonoš.....	22
2 Školní výlety	34
2.1 Příprava a realizace	35
2.1.1 Dozor na výletě	35
2.1.2 Povinnosti učitele směrem k rodičům	37
2.1.3 Povinnosti zákonných zástupců	38
2.1.4 Povinnosti učitele směrem k žákům.....	38
2.1.5 Co dále zajistit.....	40
2.2 Zásady bezpečnosti	41
2.2.1 Úrazová prevence.....	41
2.2.2 Evidence úrazů žáků	42
3 Sportovně-poznávací výlety ve V Krkonoších.....	44
3.1 Z Velké Úpy přes Herní krajinu Pecka a Růžohorky do Pece pod Sněžkou.....	44
3.2 Z Vavřincova dolu přes Černohorské rašeliniště a Modré kameny do Janských Lázní..	49
3.3 Z Pece pod Sněžkou přes Hnědý vrch, Liščí horu a Vlčí jámu zpět do Pece.....	57
3.4 Z Pece pod Sněžkou přes tři doły a Richtrovy boudy do Relaxparku v Peci p. S.....	65
3.5 Ze Spáleného Mlýna přes Kostel sv. Petra a Pavla a Kraví horu na Pomezní boudy .	71
3.6 Ze Svobody nad Úpou přes Slunečnou stráň a Dvorský les do Horního Maršova	75
3.7 Z Pomezních Bud hřebenovkou přes Alberčické jeskyně do Žacléře.....	80
3.8 Obřím dolem přes Sněžku a Růžohorky do Velké Úpy	86
4 Závěr	95
5 Přílohy.....	97
6 Zdroje	107

Úvod

Odmalička žiji v městečku pár desítek kilometrů vzdáleného od Krkonoš a tudíž jezdívám do těchto hor poměrně často. Vždy pro mě představovaly oázu klidu, balzám pro duši a dodávaly mi životní energii a sílu. Příroda a hory pro mě znamenají mnoho, což byl jeden z důvodů, proč jsem hledala téma diplomové práce dotýkající se jich alespoň částečně. Věděla jsem, že psaní o nich nebudu brát jako povinnost, nýbrž jako možnost dozvědět se o jejich výjimečnosti, historii a geografii více a poznat rozličná zákoutí, o jejichž existenci jsem dosud neměla ponětí.

Druhým podnětem k výběru tématu je nízká informovanost učitelů ve školách o možnostech výletů, které jim Krkonoše, konkrétně jejich východní část nabízí. Většina z nich volí výstup Obřím dolem na nejvyšší vrchol, Sněžku a tím jejich úsilí vynaložené na vymýšlení trasy končí. Vzhledem k oboru, který studuji, jsem se rozhodla zaměřit se přímo na učitele 1. stupně základních škol a pomoci jim vypracováním seznamu dalších alternativ pro celodenní výlety objevovat se třídou i ne tolik vyhlášené, avšak o nic méně atraktivní oblasti. Rozhodně ale neznamená, že by z tohoto přehledu nemohli čerpat také pedagogové starších žáků, vedoucí družin či rodiče. U těch výletů, u nichž je to díky lanovce či možnosti značného zkrácení trasy uskutečnitelné, bude totiž varianta jak pro zdatnější jedince, tak i pro ty, kteří na tom jsou výkonnostně o trochu hůře.

Primárním účelem této práce je tedy vytvoření a ověření metodické příručky pro danou skupinu učitelů, čítající osm návrhů sportovně-poznávacích celodenních výletů po východních Krkonoších. Aplikovaným cílem je pak usnadnění jejich orientace ve zdejších trasách a představit tamější vrcholky včetně míst a přírodních úkazů, jež mohou spatřit na příslušících cestách a díky nimž se žáci aktivně seznámí s tímto krajem po stránce geografické a poznají učivo přírodovědy a vlastivědy v souvislostech. Zároveň tu budou uvedeny základní informace o přípravě, organizaci a celkové realizaci školních výletů.

Je třeba zmínit, že uskutečnění těchto výletů bylo z velké části ovlivněno nastalou koronavirovou krizí, která mi znemožnila vzít s sebou větší množství dětí a zpočátku hlavně pobyt v horách vůbec. Nakonec jsem byla tuto situaci nucena vyřešit tak, že jsem se domluvila s rodiči, s nimiž se osobně znám, zda by se mnou mohly jejich děti

absolvovat dané výlety, a tak jsem nakonec prošla promyšlené trasy společně s druhým zletilým dozorem a pěti žáky ve věkovém rozmezí 3. – 5. třída ZŠ.

1 Krkonoše

Každé české pohoří a národní parky jsou něčím zajímavé, krásné, jedinečné, ať už jde o ledovcové Černé jezero na Šumavě, Národní park České Švýcarsko s Pravčickou bránou, prales Mionší v Beskydech, louky v Bílých Karpatech či spoustu dalších pozoruhodných, neobyčejných míst všemožně rozptýlených po naší vlasti. Krkonoše, o kterých pojednává několik následujících stran, však těchto nej mají, s veškerou úctou a respektem k ostatním pohořím, přece jen nejvíce. O nemalém množství z nich se také v právě začínající části práce dozvíte.

1.1 Charakteristika

Krkonoše jsou nejvyšším a nejznámějším pohořím České republiky. Táhnou se v délce téměř 30 km ve směru severozápad-jihovýchod a tvoří přirozenou hranici s Polskem (Štursa, 2014). Česká část je oproti polské rozlehlejší a členitější. Nachází se zde také nejvyšší hora České republiky – Sněžka. Čihař vyzdvihuje skutečnost (2002, s. 8), že *„současná výšková členitost řadí pohoří do skupiny vysokohor až velehor (na polské straně Krkonoš je vyšší).“*

Pro své mimořádné přírodní bohatství byly Krkonoše vyhlášeny národním parkem. Na západě se jako jejich počátek označuje Novosvětské sedlo. Jsou tvořeny dvěma významnými hřbety. Prvnímu z nich se říká Slezský (hraniční) hřbet. Po jeho ose prochází státní hranice a nachází se tu většina nejvyšších krkonošských vrcholů. Druhým je pak Český hřbet (Server České hory, 1999-2020). Nejvyšší svahy obou hlavních krkonošských hřbetů pokrývají nápadná kamenná a balvanová moře, porostlá drobnými lišejníky. (...) Zatímco Slezský hřbet buduje žula, větší část Českého hřbetu je tvořena svory¹ a křemencem (Štursa, 2014). Hranici mezi západními a východními Krkonošemi představuje údolí řeky Labe u Špindlerova mlýna. Pohoří končí na východě Královeckým sedlem, které jej odděluje od hor Vraních.

¹ **Svor** je přeměněná hornina, někdy označovaná jako slídnato-křemenná břidlice.

Díky svému půvabu a sněhovým podmínkám se tyto hory staly jedním z nejvyhledávanějších rekreačních míst v zemi. V letním období se jedná především o pěší a cyklo turistiku. Turisté mohou využít dobře propracovaný systém značených tras a množství horských bud. V zimě poskytují Krkonoše ideální podmínky pro lyžaře. Setkáme se zde s mnoha centry s lyžařskými vleky, lanovkami a upravovanými sjezdovkami, ale i s desítkami kilometrů běžeckých tras. (Server České hory, 1999-2020)

O Krkonoších již pojednává mnoho tisíců knih, časopisů, příruček, průvodců, pojednání, článků i fejetonů, vzniklo o nich nepřeberné množství internetových stránek, dokumentů, videí, ale i básniček, písniček či pohádek, ve kterých figuruje dobrý duch chránící Krkonoše – Krakonoš. Paní spisovatelka Marie Kubátová, píšící o tomto pohoří s velkým citem, vydala kromě spousty dalších pohádkovou knihu Krakonošovo Čarobejlí, v níž výstižně a dětským jazykem popsala rok v Krkonoších: *„Rok u Krakonoše nezačíná prvním ledem jako u lidí, ale prvním devětsilem, který vyskočí ze sněhu u potoka. Kytička povyskočí jako zelený panáček s poselstvím: ‚Já žiju! Přišlo jaro a zima je pryč!‘ Tu zprávu o příchodu jara vyzvánějí pak sněženky na všechny zvonky. Krakonošovo království se probouzí po zimě k životu a čas tu jde, jak květy rozkvétají a odkvétají. Měsíce jmenujeme podle nich, a tak jdou po sobě měsíc sněženek a devětsilu, měsíc pampelišek a petrklíčů, měsíc kopretin a lučních zvonků, měsíc knotovky a zlatobýlu. Rok se sklání k podzimu měsícem vřesu, kýchavice a oměje a končí, až vypustí do prvního sněhu svá semena bylina hořec. Tehdy Krakonoš přikáže jelenům, aby vytroubili konec roku, a dává příkazy: ‚Skřítkové, stáhněte stromovou mizu do soudků v podzemních komorách! Kytičky, oblékněte se do cibulek a pospěšte do podzemních ložnic! Čtvernožci a chlupatí, skryjte se před zimou do doupat a pelíšků a vy, lidé, couvněte pod střechu k teplé peci! V mém království nastal čas zimních spáčů.“* (Kubátová, 1998, s. 7) Na první pohled obyčejná pohádka, na druhý se v ní však na pár řádcích vyskytuje více informací o přírodě Krkonoš, než by se očekávalo.

1.2 Krkonoše v číslech

Krkonoše mají rozlohu 639 km² (česká strana 454 km², polská strana 185 km²). Výškové rozpětí se tu pohybuje od 400 do 1603 m n. m, jenž patří Sněžce, nejvyššímu bodu České

země. Klima je tady vlhké, chladné a silně proměnlivé s průměrnou roční teplotou +6 až 0°C (Štursa, 2014).

„Oblast Krkonoš patří k našim nejvýznamnějším zásobárnám kvalitní vody. Většinou je srážkového původu, ať již z dešťových či sněhových srážek.“ (Štursa, 1983, s. 22) Správa Krkonošského národního parku uvádí, že na úpatí Krkonoš spadne ročně přibližně 800 mm, na hřebenech hor 1200-1600 mm vodních srážek ročně, nejvíce v červenci a prosinci, nejméně v dubnu, září a říjnu. Trvalá sněhová pokrývka na hřebenech Krkonoš leží od poloviny listopadu do počátku května (cca 180 dní v roce) a její výška dosahuje v průměru 100 až 300 cm. (...) Na české straně se nachází 54, na polské 51 lavinových svahů, kde jen od roku 1961 spadlo přes 1000 lavin (Štursa, 2009).

Vody z Krkonoš odtékají převážně do Severního moře, v menší míře do Baltského moře. Říční síť české strany hor tvoří přes 140 vodních toků, k největším patří Jizera, Jizerka, Mumlava, Labe, Bílé Labe, Malé Labe a Úpa. Polské Krkonoše odvodňuje přes 30 vodních toků, největšími jsou řeky Kamienna, Podgórna, Wrzosówka, Lomnica a Jedlica. (...) Nejkrásnější úseky krkonošských řek a potoků zahrnují hluboké, balvanité řečiště Jizery v Jizerském dole mezi Kořenovem a Vilémovem; balvanité řečiště Mumlavy, přírodní tok Jizerky mezi Dolními Mísečkami a Štěpanicemi, Úpu v Obřím dole, Důl Bílého Labe a Čertovu strouhu, Údolí Černohorského potoka v Těsném dole, údolí Klínového potoka i kamenité kaskády na Labi a Bílém Labi (Štursa, 2009).

Nejznámějšími vodopády na české straně jsou Labský, Pančavský, Mumlavský, Úpský a Pudlavský vodopád, na polské pak Szklarky, Wrzosówki a Podgórné.

Pohoří se pyšní výskytem čtyř vegetačních stupňů, ke kterým náleží submontánní stupeň (480-800 m n. m.) s listnatými a smíšenými horskými lesy, dále stupeň montánní (800-1200 m n. m.) s přítomností smrkových lesů a horských luk, poté následuje spodní alpský (1200-1450 m n. m.), kde najdeme klečové porosty, rašeliniště, travnatou tundru a ledovcové kary, a konečně svrchní alpský stupeň (1450-1603 m n. m.), na němž se setkáme už jen s lišejníkovou tundrou.

K hlavním dřevinám Krkonoš řadíme borovici horskou (kleč, kosodřevina), břízu bradavičnatou a břízu karpatskou, buk lesní, jasan ztepilý, javor klen, jedli bělokorou, jeřáb ptačí a smrk ztepilý.

Počet druhů kvetoucích rostlin zde přesahuje číslo 1200. Nejznámější z nich pak nesou jména jako hořec tolitovitý, jeřáb sudetský, jestřábník alpský, koniklec alpský bílý, ostružiník moruška, prvosenka nejmenší, sasanka narcisokvětá, suchopýr pochvatý, violka sudetská i zvonek český.

Abychom nezapomněli na zvířata, obratlovci tu mají zastoupení ve více než 350 druzích, z nichž 60 představují pravidelně se vyskytující savci. Dále tady můžeme spatřit 278 druhů hnízdících nebo protahujících ptáků. Nejběžnějšími obratlovci jsou srnčí a jelení zvěř, jezevec lesní, liška obecná, kuna lesní a skalní, prase divoké, tetřívka obecná, káně lesní, konipas bílý a horský, slavík modráček tundrový, zmije obecná, ještěrka živorodá, čolek horský či skokan hnědý (Štursa, 2014).

„Horská zvěř odjakživa přitahovala lovce i pytláky. (...) Poslední medvěd byl v Krkonoších uloven v roce 1726, vlka postihl stejný osud jen o pár let později. (...) Poblíž podhorských toků kdysi stavěli svoje vodní tvrže také bobři.“ (Čihař, 2002, s. 19)
Dřevařskou kolonizaci na české straně Krkonoš nepřežil ani rys či posléze vydry, které se však na toto území z původních predátorů vrátily jako první a nyní jich zde pobývají desítky. Přítomnost rysa v posledním desetiletí signalizovaly stopy, trus a zásadním pomocníkem při sbírání důkazů se staly fotopasti. Vlci se k nám opět rozšířili z nížin východního Německa, o jejich výskytu v KRNAP informují kromě fotopastí i zbytky kořistí. (Veselý výlet, 2017)

1.3 Vznik pohoří

„Je to více než 300 miliónů let, kdy se vytvořily základní rysy Krkonoš – nejvyššího pohoří České republiky. (...) Krkonoše jako součást Českého masivu vyčnívaly nad hladinu moře již v prvohorách, v permu. V teplém a vlhkém klimatu druhohor procházely intenzivním chemickým zvětráváním a zarovnávaním svého povrchu. Během starších třetihor řeky odnášely postupně zvětralinu a vznikal zvlněný parovinný reliéf. Jeho zbytky jsou dodnes patrné v nejvýše položených částech pohoří, na náhorních planinách v okolí Labské a Luční boudy.“ (Štursa, 1983, s. 41-42)

„Výraznou horskou podobu získaly Krkonoše znovu v době vrásnění Alp a Karpat v mladších třetihorách. Došlo i k výzdvihu Krkonoš, a tím ke zvětšení spádu řek, jejich erozní činnosti a k postupnému vytváření hlubokých horských údolí. Tehdy byl položen základ dnešním tokům – Mumlavě, Jizeře, Jizerce, Labi a Úpě“ (Štursa, 1983, s. 42). Čihař uvádí (2002, s. 8), že „se v české části Krkonoš zachovalo osm údolí nebo jejich náznaků. Mívají charakteristický příčný profil ve tvaru písmene U, nejznámější z nich jsou tropy² Obřího nebo Labského dolu.“

Koncem třetihor a začátkem čtvrtohor se výrazně ochladilo klima. Ze severní Evropy se polskou nížinou blížil mohutný kontinentální ledovec a podstatně ovlivňoval i podnebí Krkonoš. (...) Během několikanásobného zalednění modelace Krkonoš v hrubých rysech skončila. Čtvrtohorní vývoj nám dodnes připomínají ledovcové kary (po krkonošsku jámy), morény³ a jezera. (...) Svěrázná příroda rašelinišť na hřebenech hor se utvářela v období vlhčího a teplejšího klimatu doby poledové, v tzv. postglaciálu (Štursa, 1983).

1.4 Počátky osídlování Krkonoš a Podkrkonoší

Nedílnou součástí charakteristiky Krkonoš je též zmínka o člověku, historii osídlení a lidské činnosti, která mění již více než půl tisíciletí povahu pohoří.

„Krkonoše nepatří vzhledem k extrémním vysokohorským přírodním podmínkám mezi oblasti s dlouhou sídelní tradicí. Její počátky souvisejí až s vrcholně středověkou kolonizací. (...) Nelze však vyloučit, že sem lidé pronikali mnohem dříve, jak dokládají naleziště pravěkých sídlišť v nižších částech Sudet. (...) Nejstarší známé stopy přítomnosti člověka přímo v podhůří Krkonoš pocházejí pravděpodobně z pozdního paleolitu (12–8 tisíc let př. n. l.). Jedná se o ojedinělé kamenné nástroje nalezené mj. v Jelení Hoře“ (Flousek a kol., 2007, s. 395-396). Ta, spolu s Jelenohorskou kotlinou bývá hojně zmiňována ve spojitosti s nejstaršími obdobími a výskytem člověka na území Krkonoš.

Prvotní sídla vznikala v okolí stezek vedoucích do Slezska. Slezská cesta přes hory je pokládána za nejstarší spojnici Čech a Slezska překonávající Krkonoše. Kolonizace pak postupovala dalšími směry, především do střední části tohoto pohoří (Flousek a kol.,

² **Trog** znamená ledovcové údolí.

³ Jako **moréna** se označuje kamenný val vzniklý ledovcovou činností.

2007). Vznik prvního příbytku na slezské straně, Hamplovy boudy, si vynutila právě sama stezka, bylo totiž třeba, aby poskytovala útočiště všem, kteří překonali jeden z nejnebezpečnějších úseků této cesty. (Bartoš, 2014)

„První významná kolonizační vlna přivedla do krkonošského podhůří obyvatele na přelomu 12. a 13. století. Tehdy se například zrodily osady Úpa, Lánov a Maršov. Značná část tehdejších kolonistů byla německého původu, postupně se tak zakládala v českém pohraničí (...) česko-německá komunita“ (Čihař, 2002, s. 17). Bartoš ve své knize potvrzuje (2014), že jižní i severní předhůří hor osídlil postupně v raném středověku proud kolonistů pocházejících z různých německých zemí. Na Trutnovsku byly vesnice založené v 1. polovině 13. století povětšinou české, alespoň o tom svědčí jejich česká jména v listinách z roku 1260, např. Poříčí, Voletiny, Libeč aj. (...) Převážně německé pak byly vsi zakládány na přelomu 13. a 14. století, jako Žacléř, Mladé a Staré Buky či Pilníkov. (...) V té době souvislé osídlení zemědělského charakteru dosáhlo úpatí Černé hory a Rýchor. O osídlování západních Krkonoš se dochovalo méně písemných informací. K souvislému osídlení zde došlo až v době kolonizace pohraničí ve 13. a 14. století. Hlavní podíl na této kolonizaci patří Valdštejnům. (...) Ještě před husitskými bouřemi začali do Krkonoš pozvolna pronikat horníci a skláři. (Flousek a kol., 2007). *„Takřka současně vznikla na obou stranách hor v 16. století hornická města, která zpracovávala výše v horách dobývanou železnou rudu.“* (Bartoš, 2014, s. 8)

Dle Theodora Lokvence (2006, s. 22) *„vstup člověka do hor můžeme rozdělit do tří etap. V mlhavých počátcích někdy ve 13. století sem osídlence, horníky, dřevorubce, uhlíře a skláře zavedl zájem o ukrytá a nedotčená přírodní bohatství hor, rudy a dřeva. Do druhé poloviny 16. století můžeme umístit nástup další etapy, zemědělské využívání. Přinesli ho sem alpští kolonisté, povolání k těžbě dřeva, kteří svoji nedobrou hospodářskou situaci zlepšovali chovem dobytka, známým z jejich domoviny. Ten se postupně rozvinul a přetvořil do charakteristického krkonošského budního hospodářství (...).“* Podrobnější informace o zmíněných řemeslech jsou uvedeny v následující kapitole. Třetí etapa řadící se do období druhé poloviny 18. století již více než s osídlováním souvisí s oblastí turismu, bude tedy popsána v kapitole nesoucí název Turismus.

1.5 Řemesla

Dle Čihaře (2002, s. 17) „člověka do hor lákala ložiska železných a olovených rud, stříbra i zlata.“ Flousek a kol. (2007, s. 447) píše, že „počátky soustavného zájmu o podzemní poklady Krkonoš spadají do období obecného rozvoje těžby kovů ve 13.-15. století. Současně s osídlováním předhůří, přeměnou lesních porostů v zemědělskou půdu a vznikem prvních stálých vesnických a městských sídel pravděpodobně začalo i hlubší poznávání hor.“ Na jejich severní straně vzniklo v 15. století nejvíce důlních děl. Největšího rozmachu dosáhlo dolování v Obřím dole a Svatém Petru. Horníci lámali skálu starým způsobem, kdy ji nejdříve pomocí ohně rozežhřáli a vzápětí polévali studenou vodou (Flousek a kol., 2007). Nejvýznačnějšího rozkvětu doznalo krkonošské hornictví sice až v 16. století, dlouho před tím však souběžně urychlovalo rozvoj zpracovatelských a obráběcích řemesel. Po celou dobu se ve stovkách místních milířů⁴ vyrábělo dřevěné uhlí, a tak nemůže být divu, že poptávka po dřevě byla ohromná. Pro práci v lese, přibližování a splavování bylo potřeba mnoho pracovních sil, obzvlášť pak, když začaly být dřevem z Krkonoš zásobovány také vzdálené kutnohorské doly (Čihař, 2002). Stalo se tomu tak na doporučení hornického odborníka Kryštofa Gendorfa, který se zasloužil o rozvoj hornictví v Čechách (Správa KRNAP, 2010a).

Typickým a široko daleko pověstným řemeslem krkonošských horalů bylo již od středověku také sklářství. V severovýchodních Čechách byla založena a dosud v Harrachově funguje jedna z nejvýznamnějších českých skláren (Flousek a kol., 2007). Ta od dob její privatizace a vybudování minipivovaru nese název Sklárna a minipivovar Novosad & syn. Další, dnes již zaniklá osada Sklenářovice patřila k nejstarším písemně doloženým sklárnám v českých zemích (Flousek a kol., 2007). Flousek a kol. dále zdůrazňuje (2007, s. 463), že „první dvě desetiletí 18. století znamenala přelom v krkonošském sklářství, který byl důsledkem zejména masivního nástupu výroby českého barokního křišťálu a také nových výzdobných technik – brusu a rytiny.“

Přadláctví a plátenictví se v Krkonoších objevilo již v 16. století. Po třicetileté válce se toto území stalo druhou největší plátenickou oblastí v zemi a vyvážela jak do Německa, tak i Anglie. Na konci 18. století v plátenictví pracovalo přes 13 000 lidí. (Štursa, 2003).

⁴ Milíř (z německého Meiler) je jednoduché zařízení k výrobě uhlí.

Jak dotvrzuje také Čihař (2002), v odvětvích jako přadláctví, tkalcovství a plátenictví zaujímaly Krkonoše a Podkrkonoší jedno z předních míst v celé Rakousko-Uherské monarchii. Tkalcovské stavy klapaly téměř v každé chalupě a patřily k ní stejně neodmyslitelně jako třeba stůl, židle či kamna.

Chov dobytka, sušení sena a práce v lese vedly horaly ke stavění jednoduchých dřevěných přístřešků na lesních mýtinách v blízkosti horní hranice lesa. (Štursa, 2003) Původně letní salaše, kam hospodáři z údolních vsí vyháněli dobytek na letní pastvu, se od poloviny 18. století stávaly celoročními sídly rodin budařů. Ta, přestože sloužila zpočátku za přístřeší přibližně jen od června do října, mají stejný půdorys se světnicí, síní, chlévem, komorou či mléčným sklípkem jako tehdejší vesnické chalupy. I jejich světnice jsou vytápěny mohutnými pecemi vestavěnými do místnosti ze síně, kde hospodyně připravují nad ohništěm jídla. (Bartoš, 2014) Pro majitele panství boudy představovaly další zdroj zisků a jejich stavbu podporovali. Nejvýše položená a zřejmě nejstarší byla Luční bouda, která vznikla již kolem roku 1623. Postupně vznikaly boudy další, takže na přelomu 18. a 19. století již existovalo na obou stranách hor asi 2600 bud (Štursa, 2003). Bartoš poznamenává (2014), že když začal do hor proudit za krásami krkonošské přírody stále sílící zástup turistů, stávaly se boudy nejprve prostými hospodami a noclehárnami, kde se turisté občerstvovali stravou budařů – chlebem, máslem, mlékem a tvarohem. Současně s tím ale započala i jejich velká proměna: boudy se přeměňovaly v zařízení turistického ruchu.

Středověké i novodobé mastičkáře, ranhojiče, léčitele i lékárníky přitahoval svět krkonošských bylin (Čihař, 2002). „*Ve slezské obci Karpacz se snad již v 17. století ustavila jejich společnost zvaná cech laborantů.*“ (Bartoš, 2014, s. 28)

1.6 Turismus

Počátky turistiky přicházejí ruku v ruce s myšlenkovým hnutím konce 2. poloviny 18. století, romantismem. Tento umělecký směr mj. hlásal kult přírody a vyvolával zájem o putování do panenských hor – o turistiku. Podpořil tak vznik nové historické etapy, přetrvávající až do dnešních dní. Jedná se o etapu cestovního ruchu. (Lokvenc, 2006) V období před dvěma sty lety „*se mezi prvními návštěvníky hor setkáváme s umělci,*

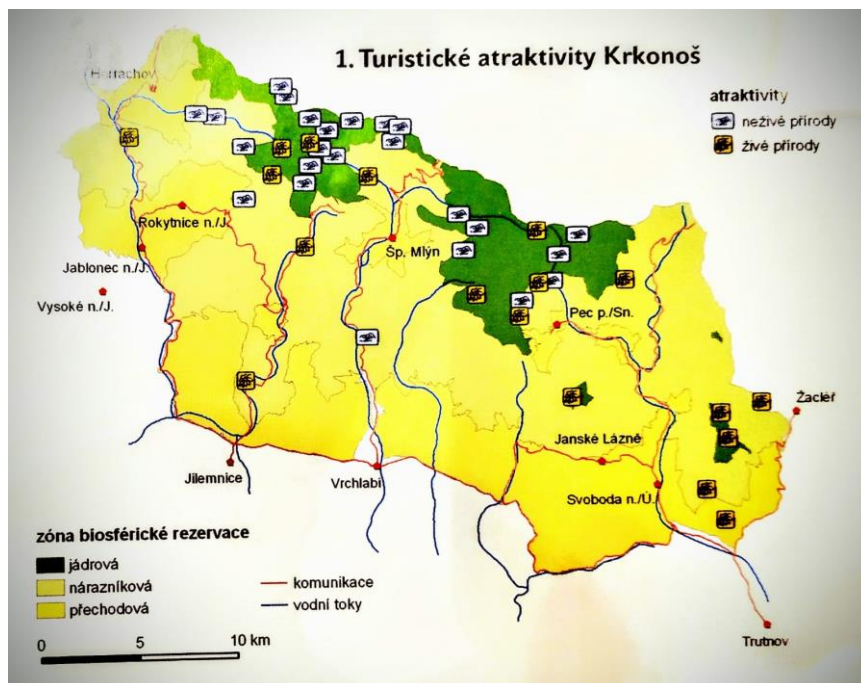
zejména malíři, jejichž romantickou duši sem přitahovala touha po krásné, divoké, dosud neztvárněné přírodě. (...) Jejich díla (...) zachycují i postavičky prvních poutníků. (...) Vycházejí rovněž první publikace snažící se podat prvním zájemcům o putování po horách základní informace (...) Nejvýznamnější z nich je monografie od pražského lékaře Josefa Karla Eduarda Hosera. (...) Je známé, že nejvyšší oblasti hor navštěvovali velmi ojediněle již dříve zvědaví jednotlivci, ale i náboženská procesí směřující snad již od pravěku k prameni Labe, nebo později od konce 17. století ke kapli na Sněžce. Nová motivace návštěv hor za poznáním drsné přírody i primitivního života lidí přivedla nezbytně návštěvníky, většinou z majetnějších vrstev obyvatel, do jejich horských obydlí, bud.“ (Lokvenc, 2006, s. 23) Autor na téže straně dále uvádí, že „výchozí základnou výstupu do hor se staly dřevorubecké a hornické osady v horských údolích s prostými hospodami a krčmami původních obyvatel.“

Význam Krkonoš jako lákavého turistického cíle neustále vzrůstá a cestovní ruch je ve spoustě krkonošských střediscích hlavním zdrojem příjmů. Na to pochopitelně reaguje i propagace. Jednotlivé subjekty, ať už jsou to ubytovací, stravovací a kulturní zařízení či lyžařské a jiné sportovní areály se prezentují pomocí letáků, inzerátů nebo reklamních spotů v rádiu a na vlastních webových stránkách. Důležitým propagátorem regionu je sdružení Krkonoše – Svazek měst a obcí, který se snaží o srozumitelnou prezentaci informací o regionu jako celku cílenou jak na tuzemské, tak i na zahraniční návštěvníky. Kromě internetové prezentace se účastní také veletrhů cestovního ruchu, na nichž mj. informuje budoucí návštěvníky o přírodních hodnotách tohoto regionu a o pravidlech, která je potřeba dodržovat, pokud si má svou turistickou přitažlivost uchovat i pro další generace. (Vlček, 2006)

Rostoucí turistický a cestovní ruch totiž v první polovině dvacátého století vzbudil vážné obavy o osud krkonošské přírody. Ke škodám, které naši předci způsobili svým kořistnickým přístupem k využívání přírodního bohatství hor, se začaly přidávat další – plenění květeny, porostů kosodřeviny, hubení zvěře, hromadění odpadků i motorismus se všemi dopady na přírodní prostředí (Štursa, 1983). „Dlouholetá snaha desítek ochranářů, přírodovědců, progresivně smýšlejících lidí byla korunována úspěchem v roce 1963, kdy vláda prohlásila Krkonoše za první a dosud jediný národní park České socialistické republiky“ (Štursa, 1983, s. 39).

Pavel Klapka v článku Krkonoše a udržitelný turismus (Klapka, 2008, s. 24) upozorňuje, že „pravděpodobně nejzásadnějším současným problémem Krkonoš je střet mezi turismem a potřebami ochrany přírody. (...) Krkonoše patří k nejnavštěvovanějším národním parkům světa, zároveň se však právě i z tohoto důvodu nacházejí na seznamu nejpoškozenějších chráněných území, a to i v globálním měřítku.“ I když v roce 2017 navštívilo Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo 3 657 254 lidí, kteří zde dohromady strávili 11 324 528 tzv. „osobodní“ (Baják, 2018), není pravidlem, že musí mít vzájemné působení mezi krajinou a turismem vždy negativní dopady, pokud se k dané problematice přistupuje udržitelně.

Tato „udržitelnost spočívá v takovém využití krajiny, které nepůsobí ničivě na krajinné ekosystémy a snaží se hledat optimální vztah mezi využíváním a zachováním přirozené funkce těchto ekosystémů.“ (Klapka, 2008, s. 24) Proto je potřeba intenzitu turismu prostorově diferencovat. Tento přístup je uplatňován v biosférických rezervacích a jeho hlavním úkolem je sladit vztah mezi člověkem a biosférou. Z toho důvodu „je i biosférická rezervace Krkonoše rozdělena do tří zón zhruba založených na ekologických hodnotách území (nejcennější jádrová, nárazníková a přechodová), které pomáhají tento cíl naplnit.“ (Klapka, 2008, s. 24)

Obr. 1 - Turistické atraktivity Krkonoš. Zdroj: Klapka, 2008, s. 25

Na obrázku č. 1 vidíme, že turisticky bezprostředně dostupné přírodní atraktivity jsou výrazně koncentrovány právě v přísně chráněné jádrové zóně. Sem za nimi tudíž přichází

velké množství turistů, které však přímo souvisí se zachovalostí této krajiny, již masy návštěvníků jistě neprospívají. (Klapka, 2008) Kvůli tomu vznikají v přechodové, a hlavně nárazníkové zóně různé alternativní formy turistických lákadel, díky nimž se množství lidí na území rovnoměrněji rozloží.

1.6.1 Turistické značení

„Současné turistické pásové značky jsou na horách používány teprve od roku 1945. Předcházely jim různá znamení vytesávaná do kůry stromů, kamenné žulové pyramidy (mužlci), malované kříže, pruhy, body, později i v barevném provedení.“ (Štursa, 1983, s. 180) Správa KRNAP uvádí (2010b), že v celém pohoří existuje pásové značení ve čtyřech základních barvách – červené, modré, žluté, zelené (na polské straně ještě v černé). Štursa dále hovoří (1983, s. 180) o tzv. tyčovém značení, které *„však již dávno patří k nejpraktičtějším. Nejstarší zprávy o tyčování cest pocházejí dokonce již z roku 1622. Koncem 18. století bylo běžné u většiny horských hřebenových bud, jejichž majitelé byli povinni značení udržovat a obnovovat.“* Zimním turistům (pěším i lyžařům) slouží pro lepší orientaci tyčové značení doplněné o „němé“ plechové značky se symboly bud, osad či vrcholů. (Správa KRNAP, 2010b)

1.6.2 Pěší turistika

Je v Krkonoších nejrozšířenější a přírodu nejméně poškozující aktivitou. Platí pro ni také nejméně přísná pravidla. Jediné omezení pro pěšího turistu představuje pohyb v I. zóně NP zabírající 12,4% plochy celého parku, který je ze zákona vymezen pouze na značené turistické cesty, jichž jsou ale i na tomto prostranství desítky kilometrů. (...) Kromě zmíněné I. zóny lze chodit pěšky volně mimo všechny cesty. (Vlček, 2008) V Krkonoších je cca 700 km turisticky značených cest. Tyto trasy vedou všemi zónami, rozmanitým terénem s různou náročností. V zimě jsou některé z nich uzavřeny. Je také zakázáno vstupovat v tomto období mimo tyčové značení. V orientaci návštěvníků hor pomohou mnohé tištěné průvodce, popř. pracovníci v informačních centrech. (Správa KRNAP, 2010b)

Stálé infocentrum najdete ve východních Krkonoších v Peci pod Sněžkou. Zde se jich mimo to nachází hned několik:

Obr. 2 - Infomační centra Pec pod Sněžkou. Zdroj: Mičková a kol., 2020, s. 6

1.6.3 Bezbariérové Krkonoše

Protože v České republice žije přes 1 000 000 lidí se sníženou pohyblivostí (Správa Krkonošského národního parku, 2014) a celkově kolem 4 800 000 těch, kteří pro svůj pohyb vyžadují cesty s hladkým povrchem (Macháčková & Štursa, 2015), a kromě dospělých se mezi nimi nacházejí samozřejmě i děti, které by také měly dostat příležitost vydat se do hor, vytvořila Správa Krkonošského národního parku projekt Krkonoše bez bariér, v němž popisuje deset vybraných cest tak, aby lidé s hendikepem, včetně jejich doprovodu, v našem případě učitele, předem věděli, jaká je kvalita a povrch těchto tras.

Dané cesty jsou vyznačeny speciálními turistickými směrůvkami. Nejsnáze zdlatelná má logo vozíčkáře modré, středně obtížná červené a nejnáročnější černé. Některé probíhají souběžně s pěšími trasami nebo cykloturistickým značením. Všechny jsou také

dostupné z oficiálních parkovišť. Mapy tras pro hendikepované se dají vytisknout na stránce www.krnap.cz. Ve východních Krkonoších se nacházejí tři – z Pece pod Sněžkou do Obřího dolu, z Pomezních Bud ke kostelu sv. Petra a Pavla a z Janských Lázní přes Rudolfovo údolí na Hoffmanovy Boudy – všechny se střední obtížností. (Správa Krkonošského národního parku, 2014) Macháčková a Štursa ale v obsáhlejší publikaci *Krkonoše bez bariér* (2015) popisují ještě další potenciální trasy, včetně zajímavostí na nich se nacházejících a možností občerstvení či nouzového úkrytu, v této oblasti. Mezi obtížné patří trasy na Černou horu, Vavřincovým Dolem a kolem zlatodolů na Rýchory. Ke středně obtížným pak ty na Hnědý vrch, na Modrokamennou boudu, Antonínovým údolím či cesta bratří Čapků. Lehce zvládnutelná tu není ani jedna.

1.7 Známá místa východních Krkonoš

Bílá louka, náhorní pláň mezi Luční, Studniční horou a Hraničním hřebenem je chráněná oblast vysokohorské květeny s klečovými porosty. V jejím středu byla v 17. století postavena Luční bouda. Ve východní části Bílé louky se nachází upravená studánka – pramen Bílého Labe a rozsáhlé rašeliniště, tzv. Úpská rašelina s pramenem Úpy (Havel, 1981).

Cesta česko-polského přátelství je turistická magistrála vedoucí krkonošským pohraničím. Její ústřední část je dlouhá asi 30 km. Patří mezi naše nejkrásnější hřebenovky vůbec (Havel, 1981). Na internetových stránkách Královéhradeckého kraje (2020) je popsána jako hřebenová, červeně značená trasa propojující západní a východní Krkonoše, která vede po jejich nejvyšších vrcholcích a v mnoha úsecích protíná nebo kopíruje česko-polskou hranici. Její délka činí skoro 28 km. Začíná v západních Krkonoších na rozcestí pod Tvarožníkem (nad Voseckou boudou) nebo na Pomezních Boudách (Malá Úpa), pokud půjdete z východu. Na jmenované rozcestí se lze dostat z Harrachova či Rokytnice nad Jizerou. Je potřeba počítat se skutečností, že se tím pěší výlet ještě zhruba o 8 km prodlouží. V případě, že cestu nechcete absolvovat celou, je možné se na ni napojit ze spousty dalších míst v Krkonoších.

Černá hora (1299 m n. m.), nejjižnější výrazný vrchol Krkonoš, kam vede lanovka z Janských Lázní a který se pyšní 1 km od nejvyššího bodu vzdálenou rezervací

Černohorská rašelina (Havel, 1981). Jde o zalesněný vrch, na jehož vrcholku se nachází televizní vysílač a asi 100 m od horní stanice současné lanovky rozhledna „Panorama“. Nabízí skvělé podmínky cyklistům a milovníkům zimních sportů. Na jihovýchodní straně hory se rozprostírá lyžařský areál. V zimě je skiareál Černá hora součástí největšího českého lyžařského resortu – SkiResortu ČERNÁ HORA - PEC. Pro běžkaře bývá pravidelně strojově upravováno 50 km tratí, sánkaři mohou vyzkoušet 3,5 km dlouhou „Černohorskou sánkařskou cestu“. Černá hora je také jedním z nejlepších startovacích míst v Česku pro paraglidisty a rogalisty (Server České hory, 1999-2020).

Černohorské rašeliniště, v tomto největším krkonošském rašeliništi výškového stupně smrčín zastupujícího lesní rašeliniště jsou kromě naučné stezky s vyhlídkovou věží nepřehlédnutelná rašelinná jezírka. Ta větší mohou mít hloubku až několik metrů a tvoří se v místech, na nichž je nejvyšší vrstva rašeliny. Spolu s ostatními rašeliništi v Krkonoších zabírá plochu větší než 1000 ha a kromě toho, že patří k nejcennějším složkám zdejší přírody, ji najdeme i na seznamu celosvětové sítě biosférických rezervací UNESCO. (Potocka & Vaněk, 2006)

Dvorský les (asi 1000 m n. m.) tvoří zbytky bukového pralesa, nalezneme tu i vzácnou květenu. Jde o část Rýchorské státní přírodní rezervace (Havel, 1981). Štursa říká (2014, s. 33), že *„již samotný výskyt buků v této nadmořské výšce je svým způsobem unikát. Torza starých kmenů pokrývají koberce mechů a plodnice chorošů a četné dutiny poskytují úkryt lesnímu ptactvu, mezi nimž neschází křivka obecná, datel, strakapoud a různé sovy. (...) Původní krkonošské lesy takto mohly místy vypadat. Dvorský les sám, dříve obklopený horskými vsemi, které zčásti zanikly, však byl pastevním lesem. Do dnešní „pralesní“ podoby se vyvinul po upuštění od hospodářských zásahů.“*

Červenohnědá **Chalupa Na Rozcestí**, mezi lidmi známá také jako Bufet, se nachází na křižovatce cest vedoucích buď přes Rennerovy Boudy do Strážného a Vrchlabí, nebo přes Výrovku či Liščí horu do Pece pod Sněžkou, anebo přes Klínové Boudy a Pláň do Špindlerova Mlýna. Projekt na „občerstvovací stanici Strážné – Rozcestí“ vytvořil architekt Josef Polák. Rok po jeho dokončení však nedostavěná budova shořela a druhá stavba byla otevřena koncem roku 1980. (Paterová, 2014)

Janské Lázně se svými 699 obyvateli (2019) jsou jedinými lázněmi na české straně Krkonoš, současně také letním i zimním krkonošským střediskem. Rozprostírají se na úpatí Černé hory v údolí Janského potoka. Lázně mají na 30 radioaktivních a minerálních

pramenů a léčí se tu hlavně nervové nemoci a následky obrny. V r. 1935 zde byl zřízen ústav pro léčbu dětí postižených obrnou, první v Evropě. Teplé prameny byly objeveny už r. 1552 (Havel, 1981). Webový portál České hory však uvádí (1999-2020), že teplý pramen v dnešních Janských Lázních byl objeven zbrojnošem Janem z Chockova (...) už roku 1006 a jeho první využití ke koupelím je datováno ve 14. století. Město Janské Lázně (Státní léčebné lázně JANSKÉ LÁZNĚ, 2020) předkládá totožné informace, z nichž se dále dozvídáme, že své jméno získaly právě díky tomuto léčivému termálnímu pramenu. Rozkvět lázní nastal teprve počátkem minulého století, zejména pak po první světové válce. V r. 1928 byl zahájen provoz na první visuté kabinové lanovce u nás. Vede odsud na Černou horu. Délka dráhy činila asi 3200 m. (Havel, 1981) Dnes tato kabinová lanovka nese název „Černohorský Express“, je osmimístná a její délka dosahuje něco málo přes 2300 m.

Krkonošský národní park (zkr. KRNAP) „*spolu s rezervacemi, jež se nacházejí na polském území, tvoří největší chráněnou přírodní oblast ve střední Evropě*“ (Havel, 1981, nestr.). První, kdo zpracoval (již v roce 1923) návrh na jeho zřízení, byl geobotanik a jeden z nejvýznamnějších krkonošských badatelů František Schustler (Štursa, 2014). Úsilí tohoto univerzitního profesora na zřízení Národního parku krkonošského nebylo bohužel naplněno. (...) Až na počátku padesátých let se oficiálně zahájila příprava na jeho vyhlášení, aby tak bylo konečně učiněno v roce 1963 (...). Karkonoski Park Narodowy na polské straně spatřil světlo světa již v roce 1959 (Čihař, 2002). Co se přesné rozlohy parku týče, různé zdroje uvádějí různá čísla. Například Štursa (2014) ve své publikaci informuje o 454 km² na české a 185 km² na polské straně Krkonoš. Dle nařízení vlády České republiky č. 165/1991 Sb. pak celková rozloha Krkonošského národního parku činí 363 km². Od r. 2017 jsou hranice KRNAP a jeho ochranného pásma však vymezeny v příloze č. 2 zákona č. 114/1992 Sb., kde ale není rozloha definována. **Správa KRNAP**, jež je odbornou příspěvkovou organizací Ministerstva životního prostředí ČR pro ochranu přírody, zabezpečení strážní, kontrolní a informační služby, provádění sanačních a údržbářských prací a kulturně-výchovné činnosti pro území národního parku (NP) a jeho ochranného pásma (OP), zároveň provádějící hospodářskou činnost v lesích a sídlící ve Vrchlabí, poskytuje údaje hovořící o současných 550 km² vč. ochranného pásma (Správa KRNAP, 2010c).

Ze správního hlediska se KRNAP a jeho ochranné pásmo rozkládá na území okresů Trutnov, Semily a Jablonec nad Nisou. Jeho východní část spadá do Královehradeckého kraje, západní část do Libereckého kraje (Správa KRNAP, 2010d).

„Území parku je rozčleněno do tří zón podle stupně uplatňované ochrany, v první z nich je nejpřísnější. V roce 1992 byly KRNAP i jeho „polské dvojče“ společně začleněny do rodiny tzv. biosférických rezervací organizace UNESCO“ (Čihař, 2002, s. 20).

I. zóna KRNAP (přísná přírodní) se nachází v nejvyšších částech pohoří. II. zóna (řízená přírodní) navazuje v širokém pásu kolem alpské hranice lesa na I. zónu a III. zóna (okrajová) s největší rozlohou se rozkládá ve středních a nižších polohách Krkonoš. Ochranné pásmo není součástí KRNAP, ale tvoří přechod mezi III. zónou a volnou, intenzivně využívanou krajinou Podkrkonoší. Zonace sleduje maximální ochranu přírodních hodnot Krkonoš a na straně druhé umožňuje jejich zpřístupnění a k přírodě šetrné využívání pro účely ekologicky únosné turistiky a sportu (Správa KRNAP, 2010d).

Symbolem Krkonošského národního parku je hořec tolitovitý.

Lavinová pole se v Krkonoších vyskytují v řadě odlesněných svahů se sklonem nad 20°. Ve východních Krkonoších je najdeme zvláště v prostoru Luční a Studniční hory. Štursa (1983, s. 99) přichází s jednoduchým vysvětlením vzniku lavin: *„převládající západní větry během zimy nepřetržitě transportují velké množství sněhu z návětrných svahů údolí a z náhorních planin, které představují obrovské zásobárny sněhu. V závětrných prostorech ledovcových karů rychlost větru klesá a zvířené sněhové masy se ukládají do velkých sněhových závějí. Při jejich odtrhu, ať již v důsledku vlastní váhy, změn struktury sněhových vrstev při jarním tání nebo zásahem lyžařů, dochází většinou ke vzniku lavin, končících mnohdy až hluboko na dně karů.“* V Krkonoších najdeme celkem padesát frekventovaných lavinových drah. K nim na české straně východních Krkonoš patří svahy Obřího, Modrého a Dlouhého dolu, Bílého Labe a Liščí hory. Horská služba podává v zimě každý den aktuální informace o stupni lavinového nebezpečí. Jednotná stupnice byla ustavena v roce 1993 a rozlišuje celkem 5 stupňů – 1. stupeň znamená nízké nebezpečí, 2. mírné nebezpečí, 3. značné, 4. vysoké a 5. stupeň velmi vysoké nebezpečí. (Kociánová a kol., 2013)

Obr. 3 - Náhorní plato východních Krkonoš v okolí Luční boudy a přilehlé lavinové svahy. (Foto Balonklub Chrudim, 2011). Zdroj: Kociánová a kol., 2013, s. 15

Liščí hora (1363 m n. m.) je výrazným vrcholem ve východní části Krkonoš, místem rozhledů (např. na Obří důl, Sněžku či Pec pod Sněžkou), kde se vyskytují dobré cvičné lyžařské terény. Ty se využívaly zvláště v době, kdy tu stála Liščí bouda, jež se datovala od 17. století. Svého času se pyšnila svým postavením jakožto nejdelšího stavení celých hor. R. 1948 však vyhořela a obnovena již nebyla. Nedaleko dnes stojí Lyžařská bouda. (Havel, 1981) Hora se nachází na rozsoše mezi Luční a Černou horou. Její vrchol je řídké porostlý klečí. Dostat se na ni dá po červené turistické značce vedoucí po Liščím hřebeni. Na západních svazích se propadá tzv. Liščí jáma s lavinovým svahem. (Čihař, 2002)

Luční bouda (1400 m n. m.) je největší horská turistická bouda v Krkonoších (...) založena roku 1625. (...) Několikrát během své existence vyhořela, naposledy tomu bylo v říjnu 1938. (Havel, 1981) Rok počátku stavby boudy se v různých zdrojích liší. Internetové stránky Luční boudy však objasňují tuto nesrovnalost: „*Při rekonstrukci roku 1869 byl objeven základní kámen s vytesaným letopočtem 1623, a tím se dříve datovaný vznik boudy z roku 1625 posunul o pár let dozadu.*“ (Luční bouda, 2012, nestr.) Pokud ale budeme vycházet ze svědectví základního kamene a nejstarší obrazové mapy Krkonoš, můžeme říci, že Luční bouda poskytovala ochranu putujícím v tomto úseku slezské cesty již v 2. polovině 16. století a že letopočet 1623 se váže k přestavbě původního dřevěného stavení na budovu z kamene. (Bartoš, 2014) V 19. století se bouda

stala nejen místem setkávání přírodovědců, ale i řady umělců a literátů, mezi kterými nechyběl ani Karel Hynek Mácha či Vítězslav Hálek. Na největší boudu Krkonoš ji v roce 1914 přestavěli dlouhodobí majitelé bratři Bönschové. Poté, co lehla popelem při ústupu českých vojsk z pohraničí a její nová výstavba podle projektu berlínského architekta L. Stiglera byla roku 1940 dokončena, se na boudu přijel podívat dokonce i nacistický funkcionář Konrád Henlein. V roce 2004 odkoupila poměrně zdevastovanou budovu ze soukromého vlastnictví společnost AEZZ, která se od té doby soustavnou prací snaží vrátit tento skvost milovníkům hor. (Luční bouda, 2012)

Luční hora (1547 m n. m.), zaoblený vrchol a rozhledový bod v centrální části Krkonoš, který od Studniční hory odděluje Luční sedlo s někdejší kapličkou – současně Památkem obětem hor (Čihař, 2002; Havel, 1981) a s cestou spojující známé krkonošské boudy Výrovku a Luční. Jde o druhou nejvyšší horu Krkonoš. Je tu možnost zahlédnout zbytky bunkrů – pozůstatků československého předválečného opevnění. Jeden z nich je i nejvýše položeným objektem tohoto typu u nás (Visit Bohemia, 2008-2020). Vítek dodává (Vítek, 2004, nestr.), že hora „*při pohledu zpovzdálí budí možná poněkud fádňejší dojem než strmými srázy utnutá Studniční hora. Nepřístupná vrcholová partie Luční hory, mající vzhled rozložitě a stupňovité kupy, představuje ale zřejmě nejhezčí ukázkou tundrové krajiny – byť jen miniaturní – na území naší vlasti.*“

Obec **Malá Úpa** byla založena dřevaři v roce 1566. V roce 1609 musela komise kutnohorských dolů těžbu dřeva v Krkonoších zastavit, protože většina porostů byla vymýcena. Z části dřevařů se tak stali osadníci, jejichž hlavní činností a obživou byl chov hovězího dobytka a koz a pašování. Významnou událost pro zdejší obyvatele znamenala v roce 1779 návštěva císaře Josefa II., který dal podnět ke stavbě horského kostelíka sv. Petra a Pavla. Tento kostel byl svého času nejvýše položeným v České republice. K rozvoji turistiky a pohostinství došlo v Malé Úpě až po první světové válce. Nadále si však udržovala výrazně zemědělský ráz, čímž se lišila od sousední Velké Úpy a Pece pod Sněžkou, kde bylo mnoho chalup přestavěno na penziony. I z toho důvodu se snaží až do dnešních dnů uchovat svůj původní charakter ryze horské osady s typickými boudami a chalupami lidové architektury. Malá Úpa se skládá z mnoha lokalit, ty nejznámější jsou Pomezí Boudy, U kostela a Spálený Mlýn. (Malá Úpa, 2020)

Modrý důl, „*krajinářsky cenné ledovcové údolí Modrého potoka, pravostranného přítoku horní Úpy. Svírají jej od severu masiv Studniční hory s výraznými lavinovými svahy z prostoru Modré stráně a suťového pole „Mapa republiky“ a od jihu méně výrazný*

Široký hřbet. Najdeme tu řídkou chatovou zástavbu, pozoruhodnou horskou flóru i zbytky po dřívější těžbě pyritu.“ (Čihař, 2002, s. 26)

*„Pozvolnému zvětrávání odolaly na zaoblených krkonošských hřebtech jen skupiny tvrdších žulových bloků, které v současné době nápadně vyčnívají nad okolní reliéf. Takové skalní výchozy, odborně zvané tory, mají v Krkonoších svá jména (...).“ (Štursa, 1983, s. 18) Na české straně východních Krkonoš patří mezi nejznámější tzv. **Mužské a Dívčí kameny**. Označení Mužské kameny (1417 m n. m.) vzniklo prý jako protějšek blízkých Dívčích kamenů (1414 m n. m.), které byly pojmenovány podle mladé pastýřky, jež podle pověsti nedaleko odtud zahynula. (Čihař, 2002) „Tyto věžovité skály vznikly během druhohor a třetihor, kdy byly erozí narušeny a odneseny méně odolné okolní horniny a obnažily se tak bloky žulového jádra, dříve schovaného hluboko pod zemí.“ (Krkonoše, 2009, nestr.)*

Obří bouda byla postavena v roce 1848 na hlavním krkonošském hřebenu na Úpské hraně nad významnou cestou později nazvanou Cesta, tehdy, československo-polského přátelství. Stala se nástupním místem na Sněžku z české i slezské strany. Během stavby kaple svatého Vavřince na Sněžce tu stávala ještě prostá Panská bouda. Po dokončení stavby, kdy tudy začala proudit náboženská procesí, byla bouda přestavěna na solidní letní boudu. K její prosperitě přispěla i výstavba cesty z Obřího dolu kolem Kovárny. V roce 1888 vyhořela a znovu vyrostla o dva roky později. V roce 1922 byla přejmenována na Slezský dům, tento rok je často pokládán i za dobu jejího vzniku. Konaly se u ní mezinárodní srazy proletářů, až sem zajelo před 2. světovou válkou německé dělostřelectvo, po osvobození Krkonoš došlo k jejímu znárodnění a pro svůj špatný stav byla v roce 1970 stržena. (Lokvenc, 1996) Jiné zdroje však uvádějí odlišná čísla zániku, například publikace Historie krkonošských bud (Bartoš, 2016) hovoří o likvidaci roku 1982, stejně tak i webová stránka Zaniklé obce (Holas, 2006). Rok 1970 pak označují za rok jejího uzavření veřejnosti. Jméno **Slezský dům** však nyní nese žlutě zbarvená horská chata postavená po první světové válce na německé straně těsně za hranicí jako moderní konkurence Obří boudě. (Bartoš, 2016) Nachází se na západním úpatí Sněžky v nadmořské výšce 1 400 m na česko-polské hranici a důležité křižovatce turistických cest. Od roku 1945 je tzv. Dom Śląski majetkem polského turistického klubu PTTK. Jeho poslední přestavba proběhla koncem minulého století. (Brandos, 2011) I když mnoho zdrojů píše o těchto dvou boudách jako o jedné a tytéž, jednalo se o dvě rozdílné sousedící boudy, českou a německou, vedoucích spolu v počátcích četné spory.

Bouda v Obřím dole se nachází před pěším výstupem na Sněžku z Pece pod Sněžkou. Původní obydlí horníků dobývajících rudy v útrokách našeho nejvyššího vrcholu se po skončení těžby změnilo v typickou krkonošskou usedlost obhospodařující louky na dně Obřího dolu. Když německý krkonošský spolek postavil na konci 19. století v blízkosti stavení stezku na Obří boudu, začala bouda jako jedna z prvních poskytovat občerstvení a nocleh turistům. V roce 1934 byla po vzoru horských osad, kde vždy jedna z bud musela v případě požáru zvonit na poplach, opatřena zvoničkou, která je pro ni dodnes charakteristickým znakem. (Krkonoše-svazek měst a obcí, 2012-2013)

Obří důl, jedno z nejkrásnějších krkonošských horských údolí, jehož podobu určil asi 6 km dlouhý a 800 m vysoký ledovec. Nalezneme jej ve východní části Krkonoš, asi 2 km od Pece pod Sněžkou. Nachází se tu přírodní rezervace, začíná zde první krkonošská naučná stezka a protéká tudy řeka Úpa. Od 15. století se zde těžily rudy barevných kovů, nejvíce však v 19. století. (Havel, 1981) Jedná se o „*hluboké údolí s přilehlými svahy počínaje bývalou Obří boudou a soutokem Úpy se Zeleným potokem u hospody Na Peci v centru města konče. Tedy včetně Úpské jámy, Čertových roklí, Studničních jam nebo Růžového dolu a Bukového údolí.*“ (Dvořák, 2006, s. 6) Byť je ploché dno Obřího dolu již po několik století trvale osídleno a provozovala se zde zemědělská i již zmíněná hornická činnost, svahy údolí jsou lidskou činností dotčeny jen málo. Byl to však právě vliv člověka, který rozšířil pestrou paletu přírodních společenstev rostlin a živočichů, o odhalené pestrosti geologické a mineralogické nemluvě. Ve strmých svazích dolu prakticky nejsou cesty, jen po jihozápadním úbočí Sněžky se kolem Kovárny a Rudné rokle vine turistická Kavinova cesta. (Dvořák, 2006)

Pec pod Sněžkou v roce 2019 čítající 657 obyvatel, je významné horské zimní i letní sportovní a rekreační středisko, které leží v údolí vytvořeném řekou Úpou, zakončeném ledovcem přemodelovaným Obřím dolem a v údolí Zeleného potoka. Od začátku 19. století zde pracovala řada pecí na tavení železa, mědi a síry. S jejich založením souvisí vznik a název městečka. Pec má velmi členitý terén a ideální cvičné lyžařské louky. Rozmach zimní turistiky a sportu se tady však datuje teprve od dvacátých let. (Havel, 1981) Počátky obce sahají do 16. století, kdy probíhaly v Obřím dole horní práce. Těžba nerostů v této lokalitě přetrvala až do poloviny 20. století. Prvními osadníky byli rakouští dřevorubci, kteří se zabývali těžbou dřeva pro hutě (kutnohorské doly). Později se tamější obyvatelstvo živilo převážně pastevectvím a následně se pro ně hlavním zdrojem příjmů

stala turistika. (Kowary, Pec pod Sněžkou, Malá Úpa, 2005) Ta dnes živí většinu trvale zde žijících lidí.

Město se skládá ze dvou částí – Pece pod Sněžkou a Velké Úpy.

Pod Pec náleží lyžařská střediska Javor, Zahrádky a Hnědý vrch. Pro děti nabízí mnoho atrakcí, bobovou dráhou a lanovým centrem Monkey Park počínaje, areálem Lemurie se skluzavkami, trampolínami a prolézačkami nebo interaktivní stezkou z parkoviště k dolní stanici lanovky ještě nekonče. Lze se odsud nejsnadněji dostat na nejvyšší vrchol České republiky právě zmíněnou lanovou dráhou. Původní dvousedáčková vyvážela na tento významný bod turisty již od r. 1949 do r. 2012, kdy byl provoz ukončen. Za onu dobu navštívilo lanovku na 20 milionů turistů, z nichž se více než 7,2 milionů dopravilo díky ní až na Sněžku. Nová dvou-úseková dráha se čtyřmístnými uzavřenými kabinami byla dostavěna v r. 2013 a vede v původní trase. (Lanová dráha Sněžka, 2020) Pyšní se titulem Stavba roku 2014.

Velká Úpa jakožto součást Pece pod Sněžkou se rozkládá v délce 5 km po obou březích řeky Úpy a vítá tak návštěvníky města. Vede odsud lanovka na Portášovy boudy, ze které je to kousek k Herní krajině Pecka určené dětem, kde najdeme dřevěné interaktivní sochy a objekty na motivy krkonošské fauny.

Pomezí Boudy se nacházejí u hraničního přechodu s Polskem v severní části vesničky Horní Malá Úpa patřící k obci Malá Úpa. Leží v nadmořské výšce 1050 m n. m. asi 7 km od vrcholu Sněžky. Vybíhá odsud cesta česko-polského přátelství. Jsou ideálním východiskem na hřebenové túry. (Pomezí bouda, 2015)

Rozhledny (Staněk, 2017)

Rozhledna **Hnědý vrch** se nachází ve výšce 1027 m n. m. u horní stanice lanové dráhy Pec pod Sněžkou – Hnědý vrch od roku 2009. Její celková výška činí 30,8 m, nejvyšší plošina je ve výšce 27 m a vede na ni 138 schodů. Jedná se o nejvyšší rozhlednu v Krkonoších. Hory, které z ní lze za příznivého počasí spatřit, jsou vypsány níže ve výletu Z Pece pod Sněžkou přes Hnědý vrch, Liščí horu a Vlčí jámu zpět do Pece.

Rozhledna **Panorama** na Černé hoře vznikla v roce 1998 úpravou nevyužitého sloupu lanovky. Stojí v nadmořské výšce 1299 m a na její vyhlídkovou plošinu ve výšce 21 metrů se stoupá po 106 schodech. Nabízí výhled na Sněžku a Podkrkonoší, Orlické i Jizerské hory či Náchodsko.

Železná rozhledna **Zlatá vyhlídka** z roku 2008 se nachází na návrší Zlatá vyhlídka u Janských Lázní ve výšce 806 m n. m. Je celkem 21,2 m vysoká, na vyhlídkový ochoz, který je umístěn ve výšce 18 m, vyšlapete po 70 schodech. Lze odsud spatřit například Orlické hory a Broumovsko, Podkrkonoší či Černou horu.

Růžová hora (1396 m n. m.), zalesněný vrch a mezistanice lanovky na Sněžku, na které kromě Boudy Růžohorky leží také Horská farma, známá též pod názvem Děčínská bouda, zachovávající tradice horského hospodaření. Vrchol hory se nachází asi 2,5 km od Pece pod Sněžkou a přístup na něj je zakázán, protože se nachází v I. zóně KRNAP. Západní svah hory se skalními útvary spadá do Obřího dolu. Na severu je sedlem oddělena od Sněžky. (tisícovky, 2015)

Rýchory „*tvoří nejvýchodnější okraj Krkonošského národního parku. Rozprostírají se mezi Žaclěřem, Mladými Buky, Horním Maršovem a Pomezním hřbetem v nadmořské výšce 450 až 1033 m n. m., do horského pásma však zasahují teprve vrcholovou částí Rýchorského a Žaclěřského hřbetu.*“ (Štursa, 1974, nestr.) Na jejich úpatí, původně pokrytém téměř souvislými smíšenými lesy, se nyní prostírají převážně hospodářsky využívané plochy. Dříve se zde nacházely vápencové lomy. Také se tady rýžovalo a těžilo zlato. Z toho důvodu se svého času používalo pro Rýchory pojmenování Zlaté hory. (Štursa, 1974) Vyjma Rýchorské boudy tu najdeme známý Dvorský les zvaný též Rýchorský prales, Rýchorskou studánku, Rýchorskou květnici i krasové Alberické jeskyně.

Sněžka (1603,3 m n. m.) je nejvyšší hora v Krkonoších a v českých zemích vůbec. Má tvar trojbokého jehlanu a prochází tudy státní hranice s Polskem. První zpráva o výstupu na Sněžku pochází z roku 1456. Na jejím vrcholu byla vystavěna Česká bouda (r. 1868), na polském území meteorologická stanice a rotundová kaple sv. Vavřince z roku 1681 (Havel, 1981), která je tedy nejstarším objektem na tomto místě. Nejnovější stavbou na Sněžce je celodřevěná nová poštovna, zprovozněná roku 2007. Jde o regulérní poštovní úřad s vlastním PSČ. Zároveň je nejvýše položenou poštou u nás (1 602 m n. m.). Stojí na kamenných základech původní České boudy (Visit Bohemia, 2008-2020). Také se zde nachází konečná stanice lanovky z Pece pod Sněžkou. „*Jméno Sněžka vzniklo z původního pojmenování Sněžná, odvozeného od stavu „sněhem pokrytá“.* Než se však současné jméno hory v roce 1823 ustálilo, jejím prvním jménem byl Pahrbek Sněžný, Sněžovka a občas se jí říkalo i Sněžovka.“ (Sněžka, 2014, nestr.)

Hora je přístupná z jihovýchodu (Růžová hora) a západu (Obří a Luční bouda). (Havel, 1981). Dle Štursy (2014, s. 8) „vrchol nejvyšší hory Krkonoš s průměrnou roční teplotou pouhých +0,2°C patří k nejstudenějším a nejdrsnějším místům střední Evropy.“ Při všech výstupech je tudíž potřeba se dobře připravit na změnu teploty i počasí celkově.

Studniční hora (1554 m n. m.) je třetí nejvyšší horou v Krkonoších. Geologicky a botanicky jsou zajímavé především její východní svahy. (Havel, 1981) Na nich se totiž rozkládá Krakonošova a Čertova zahrádka s pestrou horskou flórou. I když patří k výrazným krkonošským dominantám, na jejích vrcholových partiích, které jsou velmi ochránářsky významné, byste hledali značené cesty jen obtížně. Ve sníženině mezi Studniční a Luční horou pod Modrým sedlem, které je odděluje, se dlouho do jara udržuje velká plocha sněhu, zvaná, jednou zde již uvedená, „Mapa republiky“. I ze vzdáleného podhůří totiž připomíná obrysy bývalého Československa. (Vítek, 2004)

Úpa pramenící „na Bílé louce v Úpském rašeliništi nedaleko Luční boudy padá do ledovcového karu Úpská jáma a ještě jednou vytváří Dolní Úpský vodopád. Potom plyne s řadou peřejí na jih a v Jaroměři se vlévá do Labe. Řeka Úpa přispěla ke kolonizaci kraje pod Sněžkou. Když sem v 16. století přišli dřevaři kácet původní prales, mohli plavit dřevo pro stříbrné doly v Kutné Hoře. Tehdy poprvé neregulovanou řeku v horách přehradila lidská díla. Klausy⁵ zadržovaly vodu a usnadňovaly transport dřeva k Trutnovu.“ (Veselý výlet, 2020, s. 4) Už v 17. století byly v horském úseku toku postaveny první mlýny. O sto padesát let později vybudovali mlynáři díky přístupu k vodě brusírny dřeva. Řeka dále poháněla stroje ve sklárně, v textilce i na pile. Kdysi továrníkům ničila díla mohutné povodně. Například velká voda v létě 1882 ukončila třisetletou tradici plavení dřeva. Povodeň v létě 1897 pak dokonce usmrtila na 110 lidí. Úpa je momentálně hlavním zdrojem vody především pro město Trutnov. Čerpá z ní ale také větší část Pece a Velké Úpy třeba i na výrobu technického sněhu, bez kterého by hlavní odvětví cestovní ruch v Krkonoších strádalo (Veselý výlet, 2020).

Úpská jáma, v české části Krkonoš snad nejdokonaleji zformovaný ledovcový kar, jehož lavinové srázy jsou asi 600 m hluboké. Botanikové na tomto území rozlišili na dvě stě druhů převážně vzácných vysokohorských rostlin. (Havel, 1981) Její součástí je

⁵ **Klausy** (v j. č. „klausy“) byly vodní nádrže, které se zřizovaly na horním toku řek sloužících k plavení dříví. Jejich vypouštěním byl krátkodobě uměle zvyšován průtok toků tak, aby umožnil plavbu.

botanicky cenná Krakonošova zahrádka a z Úpského rašeliniště do ní přepadává Úpský vodopád.

Úpské rašeliniště, subarkticko-subalpinské strukturované rašeliniště bezprostředně pozorovatelné z vyvýšeného povalového chodníku náležícího cestě vedoucí od Slezského domu k Luční boudě. Vzniklo v důsledku zamokření horninového podloží asi před 5500 až 8000 lety. Může dosahovat hloubky i přes 3 m. Jevy, jež na něm lze sledovat, i rostlinstvo zde se vyskytující, jsou jednou z příčin, proč mohou být Krkonoše označovány za ostrov Arktidy uprostřed Evropy. (Potocka & Vaněk, 2006) Pramení tu Úpa a Bílé Labe.

Výrovka, původně Havlova bouda, zastoupila za 2. světové války zničenou Luční boudu. Byly tu kasárny a domov pro důstojníky. „*Stojí v sedle mezi Luční horou a Zadní planinou ve 1360 m n. m. v místě, kde se stará Slezská stezka křížuje s cestou vystupující z Dlouhého dolu a pokračující přes Richtrovky do Pece pod Sněžkou.*“ (Lokvenc, 1996, s. 22) Stejný autor dále uvádí (Lokvenc, 1996), že v tomto úseku před výstupem na hřeben stál v 18. století jednoduchý přístřešek nazývaný Tannenbaude, v překladu něco jako Jedlová bouda, sloužící financům pro pronásledování pašeráků. Toto využití se však nelíbilo majiteli, a tak ji zboural, ale jelikož tu bouda chyběla, byla zde nejprve postavena alespoň primitivní budka a po ní pak vojenský srub spojený chodbou s blízkou Havlovou boudou, ze kterého se poté stala v roce 1938 stálá četnická stanice. V obou boudách bohužel nedlouho po válce někdo založil požár a ony vyhořely. Dnešní Výrovka patříci Klubu českých turistů byla vystavěna v roce 1990.

Žaclěř patří k nejstarším trvale osídleným územím Trutnovska. Vznikl díky zemské Slezské stezce spojující Trutnov s Vratislaví, pro jejíž ochranu byl nejspíš ještě ve 13. století vystavěn hrad Scheczler. Ten položil základ vzniku města Schatzlar – Žaclěř. V době průmyslové revoluce vzrostl zájem o zdejší černé uhlí, které se tu v nevelké míře těžilo od r. 1570 až do roku 1992. Jemu město vděčí za svůj rozvoj. Ve městě v různých dobách fungovaly: textilní továrna (tehdy teprve druhá přádelna lnu v rakouské monarchii, první bez vodního zdroje energie), pivovar (sloužící údajně přes 300 let), palírna, sodovkárna, výroba octa, vodní mlýny a po několik staletí ještě sklárny a papírna. Z dříve založených podniků je dodnes jako jediná v chodu porcelánka.

V současnosti se Žaclěř orientuje více na turistický ruch. Toto město na východní hranici Krkonoš nabízí bohatý výběr turistických i cykloturistických tras. Lze se odsud vydat do

neobyčejných zákoutí Rýchor s Dvorským pralesem a I. zónou NP, i na místo, kde Jan Ámos Komenský navždy v roce 1628 opustil vlast. (Žacléř, 2020)

2 Školní výlety

Ať se to někomu líbí více či méně, výlety do školy neodmyslitelně patří a to, že je většina pedagogů stejného názoru jako já, dokazuje jen fakt, že se tento trend výjezdů, nebo i výšlapů za poznáním uchoval dodnes již z dob první republiky. Kromě dopravních prostředků, využívaných ubytovacích zařízení a často také náplně těchto akcí se změnilo též množství požadavků kladených na učitele. I když jsou pro ně školní výlety náročné nejen na přípravu, ale hlavně na realizaci, s jejich budoucím uskutečněním počítají a považují je za automatické, a i přes to, že jsou pro ně tyto dny mnohokrát více než odpočinkem zátěží, nalézají na druhé straně vždy spoustu důvodů, proč se na ně těšit, což je obdivuhodné. Na příštích stránkách se nachází pomocný souhrn toho, co je potřeba před takovým výletem zařídit, připravit a na co myslet, aby se předešlo zbytečným neshodám, nebo abychom se při případných potížích měli jako učitelé o co opřít.

2.1 Příprava a realizace

Pokyn k organizaci školních výletů a akcí mimo školu vydává ředitel školy jako součást organizačního řádu školy. (Krafková, 2011) Mezi jeho další povinnosti patří zajistit nad žáky náležitý dozor. Při tom „*vychází z konkrétních podmínek a přihlíží zejména k vykonávané činnosti, věku žáků a jejich rozumovému rozvoji (vyspělosti), dopravním a jiným rizikům.*“ (MŠMT, 2006, nestr.) Jedná se o dozor vykonávaný pedagogickými pracovníky na různých exkurzích, soutěžích, kurzech a jiných akcích vyplývajících ze školního vzdělávacího programu dané školy.

2.1.1 Dozor na výletě

Podle Metodického pokynu k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) ze dne 22. 12. 2005, který nabyl účinnosti 1. ledna 2006,

při akcích konaných mimo školu, kdy místem pro shromáždění žáků nejsou její prostory, začíná dozor 15 minut před předem stanovenou dobou shromáždění na určeném místě. Po proběhnutí akce dozor končí na místě, s nímž byli zákonní zástupci seznámeni a v čase, se kterým je učitel rovněž s předstihem obeznámil. O místě a času shromáždění žáků a skončení akce informuje škola tyto osoby nejméně jeden den před jejím uskutečněním. (MŠMT, 2006) Ve vyhlášce č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky se však v odstavci 3) § 3 píše, že *„místo a čas shromáždění žáků a skončení akce škola oznámí nejméně 2 dny předem zákonným zástupcům žáků.“* (MŠMT, 2005, nestr.)

Dozor na školních výletech může zajišťovat pouze zletilá osoba, jež je plně způsobilá k právním úkonům a současně v pracovněprávním vztahu ke škole. Nemusí se však jednat pouze o pedagoga, často se setkáváme s tím, že třídu na výletě doprovází školník, uklízečka, asistent, student na praxi či některý z rodičů. S tím je však potřeba sepsat pracovní smlouvu a seznámit ho s náplní práce a jeho kompetencemi. To, že je rodič akceptuje a bere v potaz, bychom si také měli nechat podepsat. (Bláhová & Šalšová, 2012) Krafková píše (2011, nestr.), že *„tyto osoby musí být řádně poučeny o povinnostech dohledu a ředitel školy o tomto poučení provede písemný záznam, který osoba pověřená dohledem podepíše.“*

Myslím, že je důležité upozornit také na to, aby si učitel v řadách rodičů vyhledával pomocníky podle osobních sympatií a dle jejich schopností, čímž se lze vyhnout případným nepříjemnostem. Zároveň mu může být rodič nápomocný při zpětném řešení nějakého problému, který se v rámci výletu vyskytl, a informovat o něm ostatní rodiče tak, jak by si učitel z profesních důvodů nemohl dovolit. (Bláhová & Šalšová, 2012)

„Při pořádání školních výletů a akcí je tedy nutné zajistit dostatečný počet zletilých osob s ohledem na právní předpisy a na náročnost a charakter činností během výletu.“ (Krafková, 2011, nestr.)

Podle již zmíněné vyhlášky č. 48/2005 Sb., se v odstavci 2) § 3 dozvídáme, že *„při akcích konaných mimo místo, kde škola uskutečňuje vzdělávání, nesmí na jednu osobu zajišťující bezpečnost a ochranu zdraví žáků připadnout více než 25 žáků. Výjimku z tohoto počtu může stanovit s ohledem na náročnost zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků ředitel školy.“* (MŠMT, 2005, nestr.) Avšak i se třídou, kde je nižší počet než 25

žáků, by neměl jet učitel na výlet sám. Vzhledem k tomu, že se může přihodit cokoli, jsou dva dospělí nutností.

2.1.2 Povinnosti učitele směrem k rodičům

Protože uskutečnění výletu stojí také na zákonných zástupcích žáků, je třeba se zaměřit na učitelovy povinnosti související s těmito osobami.

Pokud jde tedy o rodiče, je potřeba představit jim na třídní schůzce svůj plán a informovat je o předpokládaném termínu výletu, místě a výši nákladů. Protože se takové schůzky obvykle neúčastní všichni a ne každý, kdo je přítomen, si zapamatuje podrobnosti, je žádoucí poskytnout tyto informace také písemně, čímž předejdeme mnoha zbytečným telefonátům. Poté bychom měli nechat rodičům dostatek času na vyjádření a podepsání písemného souhlasu s účastí jejich dítěte na školním výletě (viz příloha č. 1). Pokud se jedná o finančně náročnější výlet, není od věci chtít po rodičích zálohu a následně jeden dva doplatky, aby pro ně celková částka najednou nebyla tolik zatěžující. Všeobecně totiž platí, že z téměř zaplaceného výletu se už moc žáků neodhlašuje. (Bláhová & Šalšová, 2012)

Kromě poskytnutí, z pohledu rodiče, nejdůležitějších informací je vhodné seznámit s jeho cílem, kterým je v tomto případě, stručně řečeno, aktivně poznat krajinu našeho nejvyššího pohoří a dozvědět se atraktivním způsobem o některých jeho partiích nové zajímavé skutečnosti. Dále jim poskytneme rozpis výletu a popíšeme jeho průběh.

Vyjma souhlasu o účasti dále požadujeme po rodičích prohlášení o zdravotním stavu dítěte (viz příloha č. 2). To by nemělo být v době odjezdu starší než 3 dny. Výletu se mohou zúčastnit pouze žáci zdravotně způsobilí. Mají-li někteří specifické zdravotní problémy, je nutné, aby to v prohlášení bylo uvedeno, ať už se jedná o astma, alergii, nedávno prodělanou nemoc či jiné obtíže. Dále je nezbytné, aby obsahovalo vypsání užívaných léků včetně způsobu a času jejich podávání. I když není vyžadováno zvláštní lékařské potvrzení, o veškerých zdravotních omezeních musí být pedagogický pracovník včas informován, aby měl čas zvážit, případně i po poradě s lékařem, zda je pro žáka účast na školním výletu s přihlédnutím k jeho náročnosti vhodná. (Bláhová & Šalšová,

2012) V současné době bude zřejmě v mnoha školách požadováno také prohlášení o bezinfekčnosti dítěte, proto se v přílohách rovněž objevuje (příloha č. 3).

Učitel by měl být po celou dobu konání výletu telefonicky k zastižení. Své telefonní číslo proto nahlásí vedení školy, přes které se mu eventuálně konkrétní zákonný zástupce dovolá. Poskytnutí osobního čísla přímo rodičům záleží na jedincích.

Po výletu provede učitel jeho vyúčtování, s nímž prokazatelným způsobem seznámí zákonné zástupce žáků, vrátí jim nevyčerpané finanční prostředky a doklady o vyúčtování uschová. (Bláhová & Šalšová, 2012)

2.1.3 Povinnosti zákonných zástupců

Mezi povinnosti rodičů, prarodičů či jiných zletilých osob zastupujících dítě patří nejen se na vyzvání vedoucího výletu osobně podílet na projednávání závažných otázek týkajících se této akce, ale zároveň informovat školu o změně zdravotní způsobilosti, zdravotních obtížích dítěte nebo jiných podstatných skutečnostech, které by mohly mít vliv na průběh akce. (Krafková, 2011)

2.1.4 Povinnosti učitele směrem k žákům

Od začátku plánování výletu musí být žákům jasné podmínky, při jejichž dodržování se výletu budou moci zúčastnit. Pak je samozřejmě také obeznámíme s průběhem výletu. Hlavním je však poučení, jejich i ostatních účastníků, o bezpečnosti a ochraně zdraví v průběhu akce, o možných rizicích a odpovídajících následných opatřeních, dále o dopravní kázni, ekologických předpisech, nebezpečí pohybu v přírodě a o zásadách slušného chování. Zápis o poučení je třeba zaznamenat do třídní knihy. (Krafková, 2011)

Tyto podmínky vycházejí z Metodického pokynu MŠMT závazného, jak již z názvu vyplývá, pro školy zřizované ministerstvem, ostatní školy si tvoří vlastní bezpečnostní pokyny. (Bláhová & Šalšová, 2012) Uvedený dokument k problematice poučení žáků dodává, že *„pokud to stanoví předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví, nebo je-li to odůvodněno rizikem činnosti, budou znalosti žáků nabyté při poučování ověřeny.*

Žáky, kteří nebyli v době poučení přítomni, je třeba v nejbližším vhodném termínu poučit.“
(MŠMT, 2006, nestr.)

Poučení se provádí podle následující osnovy, která se používá beze změny ve většině případech. Obsahuje instrukce:

- o možném ohrožení zdraví a bezpečnosti během všech činností
- o konkrétních pokynech pro danou činnost (v našem případě horskou turistiku)
- o nebezpečí od neznámých lidí
- o nebezpečí šikany a násilí
- o nálezech nebezpečných předmětů
- o školním řádu (kde se zmiňuje zákaz kouření, používání nebezpečných předmětů aj.)

(Bláhová & Šalšová, 2012)

Pokud se zaměříme na horskou turistiku, povinností každého pedagogického pracovníka je *„žáky seznámit s nebezpečím hrozícím na horách. Při horských túrách musí důsledně respektovat momentální stav žáků, aktuální podmínky (zejména povětrnostní), značení a pokyny horské služby. (...) Na horskou túru doprovází třídu vždy nejméně dvě zletilé osoby v pracovněprávním vztahu ke škole, z nichž minimálně jedna je pedagogickým pracovníkem.“* (Bláhová & Šalšová, 2012, s. 16)

Během akce je nevyhnutelné, aby její vedoucí dodržoval předpisy (chování v Národním parku) i metodické zásady (dostatek odpočinku, přizpůsobení rychlosti nejslabším účastníkům, sledování zdravotního stavu a potíží dětí). Je povinen brát ohled na úroveň pohybové vyspělosti, předchozí zkušenosti, výkonnost a zajisté věk dětí. Kromě toho dbá na bezpečnost žáků výběráním co nejméně rizikových míst pro pohyb a činnosti po cestě provádí jen za dostatečného dohledu, vhodných podmínek a počasí. (Krafková, 2011)

Neopomenutelná je tedy neustálá kontrola dodržování bezpečného chování žáků, kteří si musí být vědomi, nejlépe již před výletem a stejně jako jejich rodiče, že učitel bude nastolená pravidla nekompromisně vyžadovat a jejich nerespektování, včetně nerespektování pokynů vedoucího, s sebou ponese také důsledky. S tím tedy souvisejí i méně početné povinnosti žákovy, který je zavázán řídit se vytyčenými pravidly, a kromě toho musí mít k dispozici svůj průkaz zdravotní pojišťovny nebo jeho kopii.

2.1.5 Co dále zajistit

Protože je vždy potřeba počítat s překvapivým vývojem počasí, úkolem rodičů je na něj své dítě připravit z hlediska výstroje. Jelikož však nelze uvažovat fakt, že si všichni rodiče budou vědět rady s tím, co dítěti zabalit, učitelem vytvořený a nakopírovaný doporučený seznam věcí, rozdaný na třídní schůzce by určitě neměl chybět. (viz příloha č. 4)

Rodiče by také měli být poučeni ohledně vhodného zavazadla, kterým je sportovní batoh, nikoli taška přes rameno nebo do ruky. Na informačních schůzkách je vhodné sdělit číslo svého, nejlépe služebního či ne běžně naplno využívaného, mobilního telefonu, který bude mít učitel v době výletu stále po ruce a s ním i seznam žáků s telefonickým kontaktem na rodiče – pro případ nutné informace. Nedílnou součástí náročnějších výletů je poznání vlastní psychické a fyzické odolnosti. S touto skutečností je rovněž třeba žáky i rodiče předem seznámit. (Bláhová & Šalšová, 2012)

Samotní vedoucí by se pak měli předem obeznámit s předpovědí počasí, a kromě podrobného rozpisu výletu s sebou vzít, pokud součástí daného rozpisu některá ze základních pomůcek nebude, detailní mapu místa, kam se s žáky chystají, seznam potřebných telefonních čísel a samozřejmě jízdní řády.

Nezbytnou součást výbavy vedoucího na každém výletě tvoří beze všeho lékárnička. Minimální rozsah jejího vybavení pro zotavovací akce pro děti a pro školy v přírodě je vymezen v příloze č. 4 vyhlášky č. 106/2001 Sb., která byla pozměněna vyhláškou č. 148/2004 Sb. Toto vybavení je popsáno v příloze č. 5 této práce. Vzhledem k tomu, že se jedná o vybavení lékárničky pro dlouhodobější pobyty mimo školu, je jasné, že v případě jednodenní horské túry není nezbytné, aby obsahovala veškerý níže vypsaný sortiment – nosní kapky, kapky proti kašli nebo kloktadlo mohou zůstat „doma“. Zato například potřeba antialergenů roste. O žácích požívajících speciální léky víme již předem od rodičů.

2.2 Zásady bezpečnosti

Každý učitel je osobně zodpovědný za bezpečnost svěřených dětí od doby jejich převzetí od rodičů, pověřené osoby nebo jiného pedagoga školy do doby jejich opětovného předání těmto osobám. (Krafková, 2011)

Pokud nastane okolnost, kterou nemůže vedoucí s druhým dozorem zvládnout, nebo by z určitého důvodu ohrožoval bezpečnost a zdraví žáků, měl by kontaktovat ředitele školy a vysvětlit mu situaci s návrhem na ukončení výletu. Po poradě s vedením školy pak oznámit řešení žákům a případně obvolat rodiče. Je třeba mít na paměti, že „*pro nezvládnutelné okolnosti mimořádně přerušeny a ukončený výlet není ostudou.*“ (Bláhová & Šalšová, 2012, s. 22)

Jakmile dojde ke zvláště vážné situaci, kdy je nevyhnutelné poskytnutí první pomoci žákovi, provede vedoucí nejnutnější kroky a okamžitě zavolá záchrannou službu. Představí se, popíše, co se přihodilo a pokud možno uvede přesnou polohu. Nemá smysl ztrácet čas hledáním nejbližšího lékaře. Učitel vždy zajistí doprovod do zdravotnického zařízení a o události a provedených opatřeních neprodleně informuje zákonného zástupce dítěte. Doprovodem může být pouze zletilá osoba, osoba plně způsobilá k právním úkonům a v pracovněprávním vztahu ke škole. (Krafková, 2011)

2.2.1 Úrazová prevence

„Dle WHO jsou úrazy stále hlavní příčinou úmrtí dětí 1-19 let a největším zdravotním problémem dětského věku. (...) Nejčastěji se děti zraní doma, v okolí domova, při sportu a ve škole. (...) Úrazům lze vždy předejít. Na úrazu dítěte se podílí mnoho faktorů, zejména však nedostatečný dohled a zanedbání péče ze strany rodiče, resp. pečující osoby.“ (Truellová, Truelle & Benešová, 2014, s. 1) Proto je velmi důležitá prevence úrazů a uvědomění, že správný dohled zahrnující tři složky – pozornost, blízkost a trvalost – je nejideálnějším faktorem zamezujícím dětským úrazům.

Do prevence úrazů lze zařadit i posilování fyzické zdatnosti žáků, jejich fyzických dovedností. Pravidelný pohyb je pro zdravý vývoj jedince nezbytný a měl by být součástí života každého dítěte. Bohužel, v dnešní době je daleko větší počet těch, které nesportují,

anebo jen minimálně, mají vadné držení těla nebo se potýkají s nadváhou. U těchto žáků je pak riziko úrazovosti vyšší a v souvislosti s ním roste nejen množství úrazů, ale i jejich závažnost. Na druhé straně stojí jiný extrém, do něhož patří děti od malička přetěžované určitým jednostranným sportem. I u nich je kromě chronických změn na pohybovém aparátu zvýšená četnost a závažnost úrazů, protože příliš časná orientace na konkrétní sport podstatně stupňuje nebezpečí vzniku nerovnoměrného rozvoje hybného systému směřujícího ke značnější úrazovosti. Úkolem učitele je proto rozvíjet žáka komplexně, po všech tělesných stránkách, zaměřit se na rozvoj jak jeho rychlosti, obratnosti, síly, tak i vytrvalosti a vyzkoušet s ním různé druhy sportů. (Truellová, Truelle & Benešová, 2014)

Jak vystihují ve své publikaci Tomanová a Kopecký (2013, s. 55): *„Dítě často správně neodhadne rizikovou situaci, přecení své síly nebo neposlechne dobře míněné rady. To vše může mít za následek úraz. V tomto případě pomůže trvalá aktivní prevence – to znamená, že dítě se v průběhu svého vývoje naučí rozeznávat riziková místa, předměty a situace a naučí se chovat bezpečně. Je nutné vysvětlit dítěti, co se mu může stát, když bude neopatrné. Dítě si musí uvědomit možné následky svého jednání a musí se chovat zodpovědně a vážit si svého zdraví.“* Tohle všechno jsou skutečnosti, které děti učí nejen rodiče, ale i učitelé. Oni jsou ti, kteří by měli klást důraz na edukaci dětí v tomto ohledu s přihlédnutím k jejich vývojovým a rozumovým schopnostem. Oni jsou těmi, jež napomáhají dítěti ke zmíněnému uvědomění.

Podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví stanoví rámcový vzdělávací program (§ 4 a § 5 školského zákona). *„Zaměstnavatel (ředitel školy) je podle něj povinen zajistit zaměstnancům školy školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP při práci, které doplňují jejich odborné předpoklady týkající se pedagogické činnosti a které se vztahují k rizikům, s nimiž může zaměstnanec přijít do styku.“* Určuje také obsah a četnost těchto školení. (Bowers, 2020)

2.2.2 Evidence úrazů žáků

„Pro oblast evidence, záznamu a hlášení úrazu byla vydána vyhláška MŠMT č. 57/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů. Touto vyhláškou se provádí § 29 odst. 3 školského zákona. Od 1. ledna 2011 dále platí nařízení vlády č. 201/2010 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasilání záznamu o úrazu.“

(Bowers, 2020, nestr.) V daném nařízení se nachází také vzor tohoto záznamu a okruh orgánů a institucí, kterým se vyhotovený záznam zasílá.

Podle ustanovení § 29 školského zákona platí, že *„školy a školská zařízení zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví žáků při vzdělávání a výchově, činnostech s ním přímo souvisejících a při poskytování školských služeb.“* (Dandová, 2019, nestr.)

Jelikož školní výlet k těmto činnostem v přímé souvislosti s výchovnou a vzdělávací prací školy patří, je třeba úraz, ke kterému při něm dojde, řádně prošetřit, zjistit jeho příčiny a okolnosti a následně zaznamenat do knihy úrazů. Tento záznam vyhotovuje škola tehdy, pokud jde o úraz, jehož důsledkem byla nepřítomnost žáka ve škole zasahující alespoň do 2 po sobě jdoucích vyučovacích dnů, nebo jde-li o smrtelný úraz. Zápis úrazu v knize úrazů či záznam o úrazu je pak hlavním dokladem pro odškodnění žáka a materiálem pro evidenci školních úrazů, kterou vede Česká školní inspekce. (Dandová, 2019)

Upravená vyhláška č. 64/2005 Sb. uvádí, že se v knize úrazů *„evidují všechny úrazy žáků (...) nejpozději do 24 hodin od okamžiku, kdy se škola nebo školské zařízení o úrazu dozví.“* (MŠMT, 2010, nestr.)

3 Sportovně-poznávací výlety v Krkonoších

To, že se snižuje fyzická zdatnost naší populace, se samozřejmě týká také dětí. Pokud většina žáků ve třídě nepatří do skupiny aktivně, či alespoň rekreačně sportujících, je třeba na to brát ohled nejen při tělesné výchově, ale i během plánování a realizace výletu a nenutit žáky do výkonů, které by směřovaly k jejich vyčerpání, a ještě třeba prohloubily jejich odpor k pohybu a s nepříjemným zážitkem spojenému danému místu. Musíme tedy přijmout kompromis mezi našimi představami a možnostmi žáků. Ze zmíněných důvodů jsou u každého následujícího výletu popsány dvě varianty – první pro zdatnější žáky a druhá pro méně sportovně založenou třídu. Obtížnost je pak rozdělena do tří stupňů – lehká, střední a těžká.

3.1 Z Velké Úpy přes Herní krajinu Pecka a Růžohorky do Pece pod Sněžkou

- *cíl*: Růžohorky
- *dílčí cíle*: jmenovat živočichy žijící v Krkonoších, některé jejich charakteristické znaky; umět pojmenovat vrcholky hor, jež je možné spatřit z Růžohorek; porovnat svahy Černé a Studniční hory (odůvodnit tyto odlišnosti); vysvětlit, jak může domácí zvíře jako je kráva přežít ve vysokohorských podmínkách
- *délka*: 8,6 km
- *čistý čas chůze* (s krátkými přestávkami): 3 h
- *možnost občerstvení na trase*: Horská bouda Růžohorky, Děčínská bouda, Horská chata Portášky
- *co lze vidět*: za Herní krajinou Pecka se nacházejí Sagasserovy boudy (jedny z nejstarších v Krkonoších – z 16. stol.), v průběhu výhled na Černou a Světlou horu, rozhlednu na Hnědém vrchu, na Růžohorkách se otevírá panorama zleva Světlé, Černé, Liščí, Luční a Studniční hory s Velkou a Malou Studniční jámou a s Rukavicí je oddělující
- *doprava*: autobusem či vlakem do Trutnova, odsud buď vlakem do Svobody nad Úpou a následně autobusem až do výchozího bodu výletu, nebo rovnou z Trutnova z aut. nádraží autobusem (buď přímým spojem, nebo s přestupem ve Svobodě n. Úpou)

(aktuálně přímý spoj Praha – Trutnov, Hradec Králové – Trutnov, platí pro autobusovou i vlakovou dopravu)

- **předpokládaná cena** (nezahrnující dopravu):

Varianta A -> kapesné na případné občerstvení

Varianta B -> lanovka (viz ceník níže) + kapesné

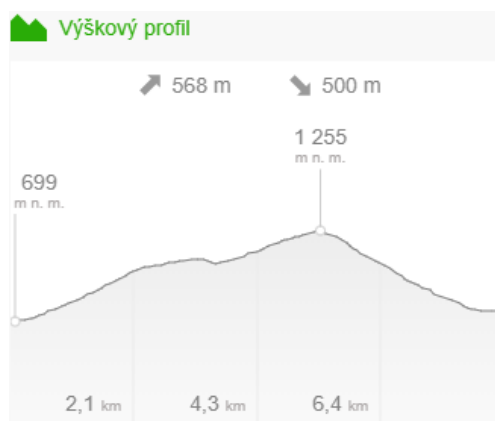
- **trasa:**

Varianta A - střední

Autobusová zastávka Velká Úpa, náměstí (start) – cca 400 m po chodníku podél hlavní silnice směrem do Pece pod Sněžkou – odbočka na pravé straně silnice – po žluté turistické značce (vyznačena již šipkou na sloupu veřejného osvětlení u chodníku) pěšinou nahoru – stále po žluté údolím podél Žlebského potoka – až k rozcestníku (dále jen rozc.): Sněžka, Malá Úpa (2) – odbočíte vpravo na Malou Úpu – směrem na Portášovy boudy (držte se vlevo) – až k Herní krajině Pecka (3) – odsud po asfaltové cestě po zelené (i žluté) – až na Růžohorky (4) – zpět dolů do Pece pod Sněžkou po kamenité cestě po zelené okolo studánky Pod Růžohorkami, níže lze spatřit lanovku na Růžovou horu a Sněžku – vyjdete v centru města a půjdete vlevo kolem informačního centra a hotelu Hořec (po pravé) k hlavní silnici – vpravo až k autobusové stanici Pec p. S. (cíl).

Obr. 4 - Mapa výletu číslo 1, Varianta A. Zdroj: Mapy.cz

Obr. 5 - Výškový profil výletu číslo 1, Varianta A. Zdroj: Mapy.cz

- **reflexe:** Výlet je vzhledem k návštěvě Herní krajiny Pecka pro žáky mnohem atraktivnější, než by se mohlo zdát. Mě osobně velmi mile překvapila její rozlehlost, množství možností žáka k zabavení se i nádherný výhled. Strávili jsme tu z časových důvodů hodinu, poté jsme s druhým dozorem raději rozhodli, že půjdeme dál, aby se výlet příliš neprotáhl, ale v poklidu jsme tam mohli nechat žáky hrát si déle, protože cesta na Růžohorky moc času nevzala a pak už se jen scházelo. Samozřejmě také záleží na tom, zda se zastavíte na občerstvení v některé z růžohorských bud, či budete rovnou pokračovat dále jako my. Před scházením od Růžohorek po kamenném chodníku je třeba

žáky upozornit na to, aby si dávali pozor pod nohy, malá nepozornost zde může způsobit nepěkný úraz. Výlet se žákům dle zpětné vazby líbil, „hlavně hraní si na Portáškách“.

Varianta B - lehká (5 km, převýšení: 200 m, čas: 1:15 h)

Lanovkou (nad aut. zastávkou) z Velké Úpy na Portášovy boudy – na dohled Herní krajina Pecka – pokračování ve směru Růžohorky po zelené (i žluté) dle popisu uvedeném ve Variantě A.

- tipy na činnosti během výletu:

1. Na všímavce

- Popis: Na začátku zadáte výzvu – každý žák si má za úkol v průběhu výletu zaznamenat 3 zajímavé věci, o kterých se domnívá, že si jich nikdo jiný nevšiml. Vítězi jsou ti, jimž se podařilo zapsat si všechny tři takové, které nemá žádný ze spolužáků.
- Potřebné pomůcky: žák – tužka; učitel – papíry a náhradní tužky pro žáky
- Rozvoj: pozornosti a všímavosti ke krajině, kterou žáci procházejí a k drobnostem v ní se ukrývajícím
- Vyhodnocení: společné po výletu
- Poznámky: Nezadávejte více než 3 věci, i takový počet je, dle mých zkušeností, pro některé žáky obtížné naplnit.

2. Bystrý jako rys

- Popis: Jedná se o zkoušku postřehu – zpozoroval někdo, jakou barvu, číslo, tvar měl..., kdy, jak něco fungovalo... a paměti žáků – po zastávce u informační tabule...
- Potřebné pomůcky: učitel – zápisník na poznámky (na jaké konkrétní údaje se bude ptát, případně na zapisování bodů k jednotlivým žákům)
- Rozvoj: bystrosti během chůze a paměti při pročítání informací z tabulí
- Vyhodnocení: v průběhu výletu
- Poznámky: V rámci tohoto výletu určitě využijte informační tabule týkající se různých živočichů v Herní krajině. Za správnou odpověď můžete dávat body, které se po výletu sečtou a žák s jejich nejvyšším počtem dostane odměnu, nebo lze dávat odměnu za bystrost rovnou. Body či odměnu udělujeme žákovi,

který se přihlásil jako první, čímž se vyhnete průpovídkám typu: „Ale já to taky věděl.“

- *poznámky:*

Lze projít trasu i z druhé strany.

Pokud byste si chtěli výlet prodloužit, je možné na jeho začátek či konec zařadit vycházkovou trasu o délce cca 2 km z Pece pod Sněžkou do Velké Úpy vedoucí po Staré cestě, v jejímž průběhu a poté v centru V. Úpy se nachází celkem 8 herních zastavení pro děti zahrnující piškvorky, bludiště, hlavolam a mnoho dalšího.

Více informací o Herní krajině Pecka naleznete na jejím fb profilu nebo na pec-ka.cz

PORTÁŠKY (VELKÁ ÚPA – PORTÁŠKY) – CENÍK 2020

	DOSPĚLÝ	JUNIOR / SENIOR	DÍTĚ	MALÉ DÍTĚ, PES	RODINA 2+1	RODINA 2+2	RODINA 2+3	ŠKOLNÍ SKUPINA*
Nahoru	150 Kč / 130 Kč	130 Kč / 110 Kč	110 Kč / 90 Kč	0 Kč	390 Kč	450 Kč	510 Kč	90 Kč*
Dolů	80 Kč / 70 Kč	70 Kč / 60 Kč	60 Kč / 50 Kč	0 Kč	x	x	x	x

Obr. 6 - Ceník lanovky Velká Úpa – Portášky. Zdroj: SkiResort Černá hora - Pec, 2020

* Pro organizované školní skupiny (sportovní oddíly) nad 10 osob platí speciální zlevněné jízdné dle ceníku. Uvedená cena je za 1 osobu a platí i pro doprovod skupiny. Podmínkou prodeje jízdného pro školní skupinu je předložení vyplněného formuláře s podpisem a razítkem školy při nákupu na pokladně. Formulář naleznete v příloze č. 5. Platba je možná na místě v hotovosti nebo platební kartou. Při platbě je nutno uhradit celou částku najednou. Odběr jízdenek musí být uskutečněn jednou osobou. Jednosměrné jízdenky zakoupené na pokladně jsou platné pouze v den prodeje. Při reklamaci jízdného je nezbytné předložit pokladní účtenku. (SkiResort Černá hora - Pec, 2020)

VĚKOVÉ KATEGORIE PODLE ROKU NAROZENÍ

- MALÉ DÍTĚ - * 2014 a mladší
- DÍTĚ - * 2008 - * 2013
- JUNIOR - * 2002 - * 2007
- DOSPĚLÝ - * 1958 - * 2001
- SENIOR - * 1957 a starší

3.2 Z Vavřincova dolu přes Černohorské rašeliniště a Modré kameny do Janských Lázní

- *cíl*: Černohorské rašeliniště

- *dílčí cíle*: analyzovat přínos rašelinišť pro horskou přírodu (zadržení vody v krajině, díky kterému nedochází k vysychání horních toků řek důležitých pro flóru, faunu i obyvatelstvo v podhůří); popsat základní vlastnosti tamějších rašelinišť (stáří, hloubka, oblasti výskytu); rozpoznat nejznámější vrcholy východních Krkonoš a ověřit správnost tvrzení na informační tabuli na Hubertově vyhlídce

- *délka*: 11,4 km

- *čistý čas chůze* (s krátkými přestávkami): 4 h

- *možnost občerstvení na trase*: Pardubické boudy, Modrokamenná bouda

- *co lze vidět*: **V. A:** Vavřincův důl s Vavřincovým potokem, část Vavřincových vodopádů, Kaplička Vlašské boudy (Zvonička na Valšovkách) z roku 2015 s výhledem na Světlou horu a rýchorský hřeben, Hubertova vyhlídka, z níž lze vidět zleva Kotel, Liščí, Luční i Studniční horu, Sněžku, Obří hřeben, Růžovou i Svorovou horu, kromě toho také Kolínskou nebo Pražskou boudu, příroda Černohorského rašeliniště, Vyhlídková věž na rašeliniště s informační tabulí Co je rašeliniště, od Pardubických bud výhled na Trutnov a okolí, Vyhlídka Modré kameny s rozhledem na oblast Podkrkonoší i Orlické hory, lázeňské město Janské Lázně s historickým centrem (kolonáda, lázeňské domy), **V. B:** řeka Úpa, Farmapark Muchomůrka (s volným pohybem zvířat a prolézačkami), vyhlídka na Via Piette na Dolní Maršov a Rýchory, lázeňské město Janské Lázně s teplými prameny, rozhledna Černá hora (Panorama) s výhledem mj. i na Náchodsko nebo Jizerské hory s Ještědem, televizní vysílač Černá hora viditelný z desítky kilometrů vzdáleného okolí

- *doprava*: autobusem či vlakem do Trutnova, odsud buď vlakem do Svobody nad Úpou a následně autobusem až do výchozího bodu výletu, nebo rovnou z Trutnova z aut. nádraží autobusem (málo přímých spojů) -> s přestupem ve Svobodě n. Úpou

(aktuálně přímý spoj Praha – Trutnov, Hradec Králové – Trutnov, platí pro autobusovou i vlakovou dopravu)

- **předpokládaná cena** (nezahrnující dopravu):

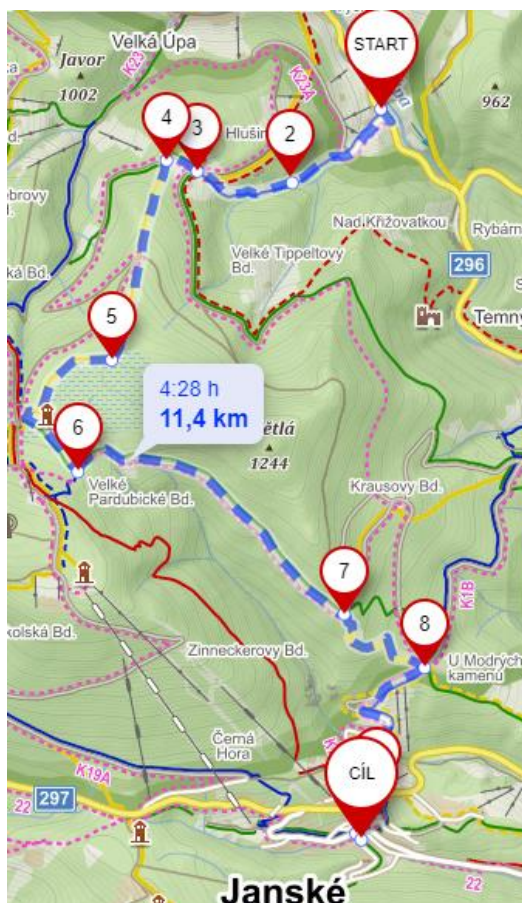
Varianta A -> kapesné na případné občerstvení

Varianta B -> Farmapark Muchomůrka, lanovka, rozhledna (viz ceníky níže) + kapesné

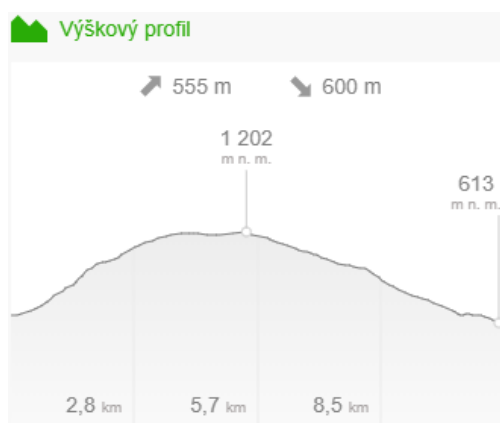
- **trasa:**

Varianta A - těžká

Pec pod Sněžkou, Velká Úpa, Vavřincův důl aut. zastávka (start) – stojíte-li čelem k silnici, vydejte se vlevo k rozcestníku Vlašské boudy - po modré Vavřincovým dolem (2) podél Vavřincova potoka – kolem Krakonošovy koupelny vlevo u potoka – po modré až k odbočce vlevo za můstkem do lesa, kam se dejte – stoupání s možností odbočení na Vavřincovy vodopády vlevo (neoficiální pěšina, nutné vrátit se zpět na místo sestupu) – pokračování kolem Zvoničky na Valšovkách až k rozc. Vlašské boudy (3) – odsud po žluté na Černou horu – kolem horské farmy Sosna – k rozc. Nad Vlašskými boudami (4) – stále po žluté vlevo na Černohorské rašeliniště – až k rozc. U Hubertovy vyhlídky (5) – pokračování po okruhu Černohorského rašeliniště vpravo po žluté – po cestě narazíte na Hubertovu vyhlídku a Vyhlídkovou věž – pozor! Odbočka vlevo po zelené bez rozcestníku – pokračujte až k rozc. Nad Pardubickými boudami (6) – po zelené přes Velké Pardubické boudy směr Modrokamenná bouda – k rozc. Nad Modrými kameny (7) – po žluté dolů přes vyhlídku Modré kameny směr Modrokamenná bouda – u rozc. Modrokamenná bouda (8) sledujte směr Janské Lázně (nám., bus) po modré až k hlavní silnici – **bud'** zde vlevo od rozc. Janské Lázně - Lesní dům (9) vidíte autobusovou zastávku stejného názvu, **nebo** pokračujte po modré (i červené) do centra města na náměstí Svobody s rozcestníkem J. L. (nám., bus) – naproti němu se nachází autobusová zastávka Janské Lázně, kolonáda (cíl)

Obr. 7 - Mapa výletu číslo 3, Varianta A. Zdroj: Mapy.cz

Obr. 8 - Výškový profil výletu číslo 3, Varianta A. Zdroj: Mapy.cz

- **reflexe:** Stoupání z Vavřincova dolu je strmé a dlouhé, doporučuji jej alespoň z části vyplnit nějakou hrou, aby se žáci nesoustředili pouze na cestu, a zařazovat více odpočinkových přestávek na pití. U rozcestníku na Valšovkách už máte nejhorší za sebou a můžete si výlet „začít užívat“. Doporučila bych ho spíše otrkanějším žákům, skautům, sportovním klubům se zkušeností s horskými túrami, s tím, jak to na nich probíhá, že

nejprve se musí vyšlapat kopec, aby se následně mohlo jít po rovině či scházet. Zní to logicky, ale pro žáky, kteří hory navštívili v životě jen málokrát, to samozřejmě není a budete pak čelit neustálým otázkám, proč musíme jít pořád do kopce a podobně. Vzali jsme s sebou, stejně jako tomu bylo u většiny dalších výletů kvůli omezenému množství osob ve vzájemné blízkosti během koronavirové krize, pět dětí, které nemají s chůzí po horách větší problém. Protože většina rodin okolo nás se dětem a jejich fyzické kondici věnuje, jinak to ani nešlo. Bylo zajímavé porovnat, alespoň v rámci možností, jejich výkon, a především chování v přírodě se třídou, s níž jsem absolvovala školu v přírodě. Pokud vám to strach dovolí, umožněte žákům vylézt si na vyhlídku na Modrých kamenech, bude pro ně zážitek vidět do tak dalekého okolí, a ještě k tomu ze skály. Jeden z dozorů ať zůstane dole a žáky jistí zespoda, druhý ať vyleze nahoru a zajišťuje bezpečnost tam. Nahoře ať jsou spolu s dozorem maximálně dva další žáci. Celkově se jedná o dlouhý, ale hezký celodenní výlet.

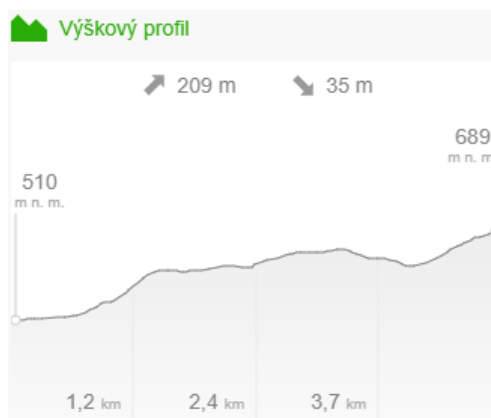
Varianta B - lehká

1. část (k dolní stanici lanovky): délka: 4,9 km, čistý čas chůze: 1:15 h, lze vynechat

Svoboda nad Úpou aut. stanice (start) – postavíte-li se zády ke kolejím, pokračujte vpravo cca 160 m k rozcestníku Svoboda nad Úpou (2) – po zelené směr Janské Lázně (nám., bus) přes hlavní silnici, Lipovou alejí (3) podél řeky Úpy, kolem infocentra – až k druhé odbočce vpravo, kam zahnete – stále po zelené okolo altánu Muchomůrka – k Farmaparku Muchomůrka (4) – dále kolem vyhlídky na Via Piette a velkého nábytku ke Krakonošově brance – po zelené až k rozc. Janské Lázně (nám., bus) (5) – pokračování stále po zelené (i modré) kolem evangelického kostela rovně až na křižovatku, kde se vydejte vlevo a po zelené se dostanete téměř až k lanovce na Černou horu (cíl)

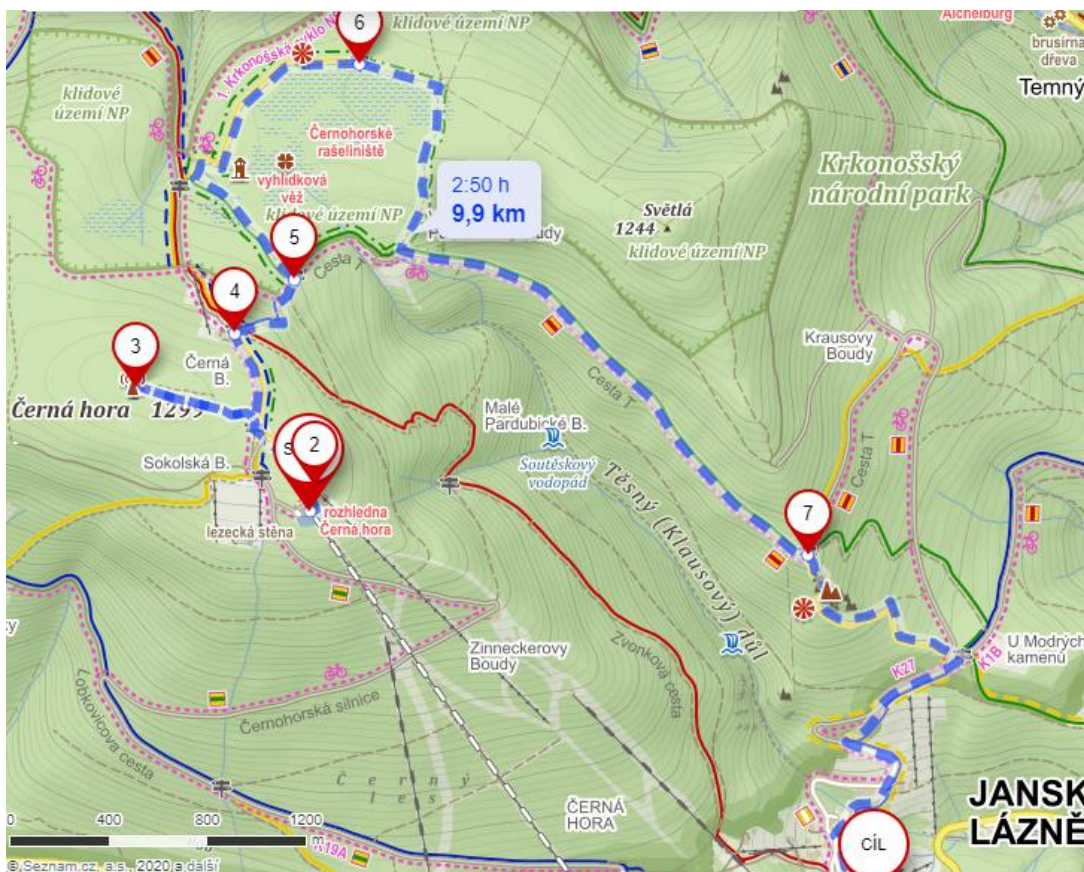
Obr. 9 - Mapa výletu číslo 3, Varianta B, 1. část. Zdroj: Mapy.cz

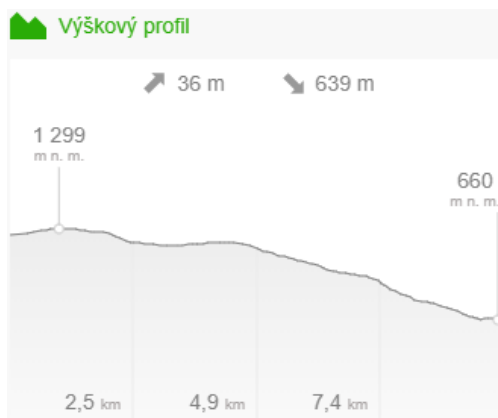
Obr. 10 - Výškový profil výletu číslo 3, Varianta B, 1. část. Zdroj: Mapy.cz

2. část (od horní stanice lanovky): délka: 9,9 km (bez návštěvy vysílače 8,8 km), čistý čas chůze s vysílačem: 2:15 h

Po výstupu z lanovky se vypravte vpravo po žluté – dojdete k rozhledně Černá hora (2) – odtud po žluté k rozcestníku – kousek vpravo po žluté – odbočka na televizní vysílač (3) a vrchol Černé hory vlevo po chodníku – návrat zpět na odbočku – pokračování směr Černohorská rašelina po žluté – až k rozc. Černá bouda (hot.) (4) – pokračování po modré k rozc. Nad Pardubickými boudami (5) – u něj odbočíte vlevo na Černohorské rašelině – po zelené až k odbočce, kde se napojíte vpravo na žlutou – minete Vyhlídkovou věž, Hubertovu vyhlídku – dojdete až k rozcestníku U Hubertovy vyhlídky (6) – dále se držte stále vpravo směr Pardubické boudy – vyjdete u Velkých Pardubických bud – pokračujte vlevo po zelené – až k rozc. Nad Modrými kameny (7) – dále totožné pokračování jako u Varianty A

Obr. 11 - Mapa výletu číslo 3, Varianta B, 2. část. Zdroj: Mapy.cz

Obr. 12 - Výškový profil výletu číslo 3, Varianta B, 2. část. Zdroj: Mapy.cz

- *típy na činnosti během výletu:*

1. Bobřík šeptání

- Popis: Činnost důležitá prochází-li se například územím, kde je potřeba snížit intenzitu hlasu – ve vašem případě na rašeliništi a v oblastech s tetřívkem označených žlutou cedulí.
- Potřebné pomůcky: žádné
- Rozvoj: sebeovládání, sebekontroly a ohleduplnosti k přírodě

- Vyhodnocení: pochvala po ukončení činnosti
- Poznámky: Lze žáky namotivovat informací o „lovu“ bobříků hochy od Bobří řeky od Jaroslava Foglara a upravit jejich 13 bobříků do podoby užitečné vyučovacímu procesu. Za jejich správné vykonání získají žáci například malý odznak.

2. Všeználek

- Popis: Poznávání stromů a květin, o kterých by již žáci měli mít z hodin povědomí a představit jim několik málo nových (listy, květy, výrazné znaky).
- Potřebné pomůcky: učitel – kapesní atlas přírodnin. *„Vynikající barevné atlásky vydávalo nakladatelství Albatros v řadě kapesních příruček nazvané Oko. (...) Řadu nazvanou Kapesní atlasy vydávalo po několik desetiletí Státní pedagogické nakladatelství.“* (Zapletal, 2003, s. 21)
- Rozvoj: znalostí v oboru rostlin
- Vyhodnocení: po výletě zpětné připomenutí např. formou kvízu, krátkého testíku, soutěže skupin
- Poznámky: Stačí jen chvilka na seznámení se s novými rostlinami – uvědomte si, že jste na výletě, nechcete ho přece žákům znepríjemnit dlouhým výkladem, který může být zajímavý pro vás, ne tolik pro ně.

- **poznámky:**

V. A :

Pokud kousek za rozcestníkem směrem do Janských Lázní zahnete na křižovatce vpravo, objevíte na pravé straně na okraji lesa Truhlu u harfy s ukázkou třech typů šifer. Následně se vraťte na cestu, z níž jste odbočili.

V. B:

Farmapark Muchomůrka

- Vstupné: školní skupiny nad 10 osob 60,- (doprovod vstupné a káva zdarma)

- Otevírací doba: květen - září: 10:00 - 18:00,

leden - březen: 16:00 - 19:00,

V říjnu po předchozí domluvě.

- Při větru a dešti farma spí.

- Více informací na: <http://www.farmapark-muchomurka.cz/index.php>

Osmimístná kabinová lanovka Janské Lázně – Černá hora

Ceník 2020 (jízdné lze zakoupit také online)

	DOSPĚLÝ	JUNIOR / SENIOR	DÍTĚ	MALÉ DÍTĚ PES	RODINA 2+1	RODINA 2+2	RODINA 2+3	ŠKOLNÍ SKUPINA**
Nahoru	200 Kč	170 Kč	140 Kč	0 Kč	520 Kč	600 Kč	680 Kč	120 Kč**
	180Kč*	150Kč*	120Kč*					
Dolů	90 Kč	80 Kč	60 Kč	0 Kč	×	×	×	50 Kč**
	80Kč*	70Kč*	50Kč*					
Obousměrná	250 Kč	200 Kč	170 Kč	0 Kč	650 Kč	750 Kč	850 Kč	150 Kč**
	220Kč*	180Kč*	150Kč*					

Obr. 13 - Ceník lanovky Janské Lázně – Černá hora. Zdroj: SkiResort Černá hora - Pec, 2020

Rozhledna Panorama

- Vstupné: 35,-

- Provozní doba:

mimo letní prázdniny: pondělí – pátek 12:00 – 16:00, sobota – neděle 10:00 – 16:00

(objednávky pro skupiny mimo otevírací dobu: 732 323 324, 777 336 492)

- Více informací na: <https://leto.skiresort.cz/letni-aktivity/turistika/rozhledny/>

3.3 Z Pece pod Sněžkou přes Hnědý vrch, Liščí horu a Vlčí jámu zpět do Pece

- *cíl*: Hnědý vrch

- *dílčí cíle*: pokusit se rozlišit vrcholky hor viděné z rozhledny Hnědý vrch u vyhlídky na Liščí hoře; vysvětlit, proč kleče nerostou v nižších částech pohoří; doložit příkladem existenci ledovcového masivu ve Vlčí jámě

- *délka*: 14,4 km

- *čistý čas chůze* (s krátkými přestávkami): 4:40 h

- *možnost občerstvení na trase*: V. A - Lyžařská bouda, Chalupa Na Rozcestí, restaurace Energetik, V. B - Lesní bouda, restaurace Svornost, Smíchovská bouda

- *co lze vidět*: z rozhledny Hnědý vrch – panorama hlavního krkonošského hřebene: zleva Luční a Studniční hora s jámami, Modrý, Zelený a Obří důl, Slezský dům, Sněžka, Růžová hora, boudy Růžohorky, Pec pod Sněžkou, Jelení hora, Dlouhý hřeben, Rýchory, Světlá a Černá hora, z vyhlídky Liščí hora – takřka totožný výhled jako z rozhledny na Hnědém vrchu, sněhové pole Mapa republiky, Vlčí jáma (ledovcový kar vyhloubený ledovcem Vlčího dolu s rašeliništěm na dně), Vlčí potok, potok Temná bystřina (původně se dvěma koryty v různých výškách, kdy jedno z nich tvořila cesta pro svážení dřeva na rohačkách, již si potok vybral po přehrazení sesuvem půdy během povodní v roce 1897) s Temným vodopádem, ledovcové morény u dolní stanice lyžařského vleku Javor

- *doprava*: autobusem či vlakem do Trutnova, odsud buď vlakem do Svobody nad Úpou a následně autobusem až do výchozího bodu výletu, nebo rovnou z Trutnova z aut. nádraží autobusem (buď přímým spojem, nebo s přestupem ve Svobodě n. Úpou)

(aktuálně přímý spoj Praha – Trutnov, Hradec Králové – Trutnov, platí pro autobusovou i vlakovou dopravu)

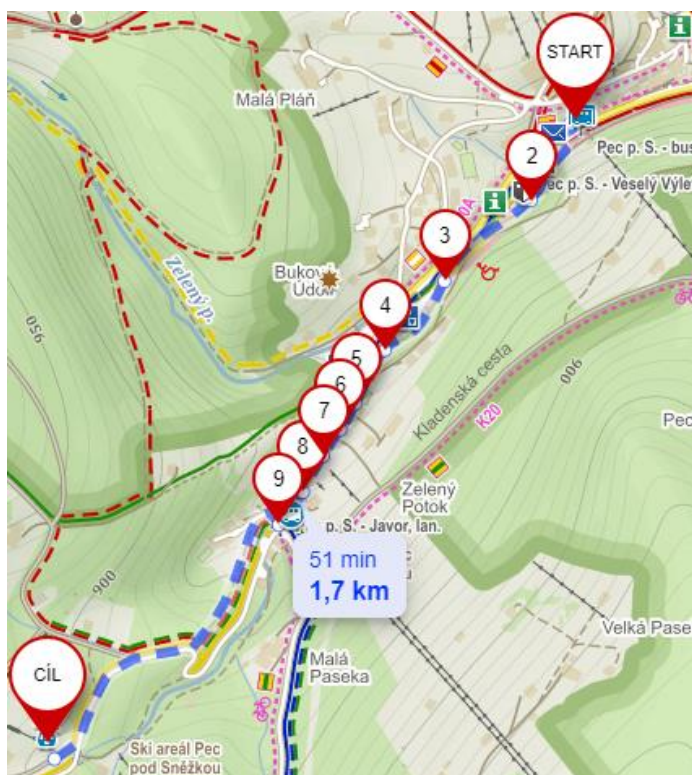
- *předpokládaná cena* (nezahrnující dopravu): lanovka (viz ceník níže) + kapesné na případné občerstvení

- trasa:

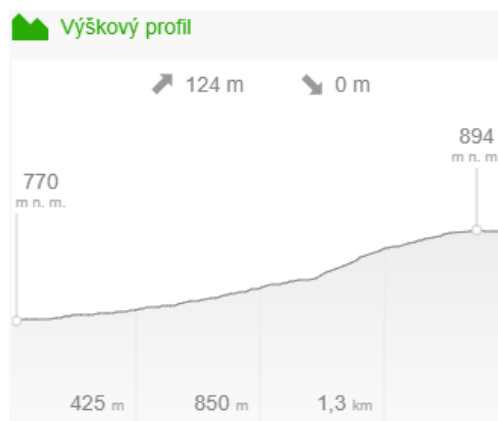
Varianta A - střední

1. část (k dolní stanici lanovky): délka: 1,7 km, čistý čas chůze: 30 min

Autobusová stanice Pec pod Sněžkou (start) – po hlavní silnici vpravo směrem do Ski areálu – po 60 m přes mostek na levé straně – pokračujte po kamenité cestě vpravo podél Zeleného potoka, kolem stanice horské služby pod sjezdovkami Javoru (2, 3, 4, 5, 6, 7, 8) – stále rovně až na asfaltovou silnici k rozc. Pec p. S. - Javor, lan. (9) – od něj se dejte vpravo a hned na první křižovatce, za pensionem U Potoka vlevo – po cca 30 m vlevo na lesní pěšinu – rovně až na asfaltovou cestu s dřevěným rozcestníkem – vpravo po žluté na Vlčí jámy – až k Lanové dráze Pec pod Sněžkou - Hnědý vrch (dolní st.) vpravo (cíl)

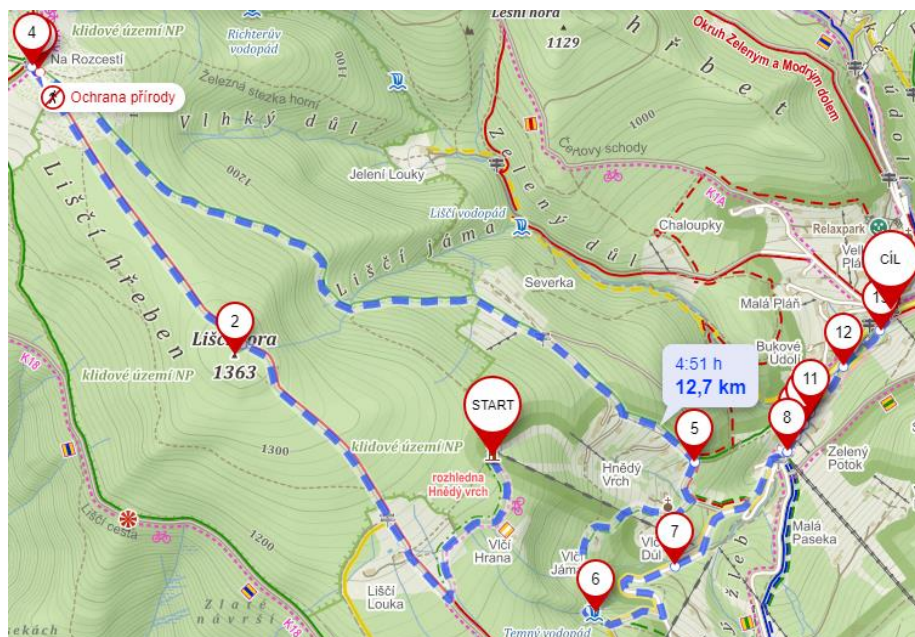
Obr. 14 - Mapa výletu číslo 4, Varianta A, 1. část. Zdroj: Mapy.cz

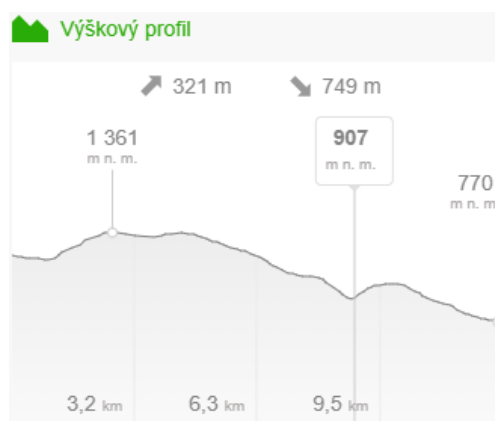
Obr. 15 - Výškový profil výletu číslo 4, Varianta A, 1. část. Zdroj: Mapy.cz

2. část (od horní stanice lanovky): délka: 12,7 km (zahrnuje okruh), čistý čas chůze: 4:10 h

Rozhledna Hnědý vrch (start) vlevo od horní stanice lanovky – po šterkové cyklotrase směr Lyžařská bouda vlevo k asfaltové cestě – po červené vpravo na Liščí horu podél tyčového značení kolem Lyžařské boudy vlevo – nahoru přes vyhlídkové místo s dřevěnou informační tabulí, co z něj lze zahlédnout – dále po červené a Liščím hřebenu kolem Chalupy Na Rozcestí (3) až k rozc. Na Rozcestí (bufet) (4) – odsud po zelené směr chata Severka po kamenném chodníku – v bodě (5) **bud'** po zelené vlevo rovnou do Pece p. Sn. (nám.) kolem chaty Kamor, kdy vyjdete naproti již zmíněné stanici horské služby, přejdete cestu a pokračujete po totožné jako na začátku po pravé straně potoka – až k aut. st., **nebo** vpravo do kopce směr Vlčí jáma – na další křižovatce vpravo – na druhé odbočce vpravo po pěšině vedoucí přes sjezdovku na okraj lesa – dále dle dřevěného ukazatele směr Vlčí jáma až do ní – dále přes Vlčí potok s mostkem – až k potoku Temná bystřina s Temným vodopádem (6) – pokračování na asfaltovou cestu – zde vlevo po žluté (7) kolem lanovky zpět do Pece p. S. stejnou cestou jako na začátku výletu (zbytek bodů, cíl)

Obr. 16 - Mapa výletu číslo 4, Varianta A, 2. část. Zdroj: Mapy.cz

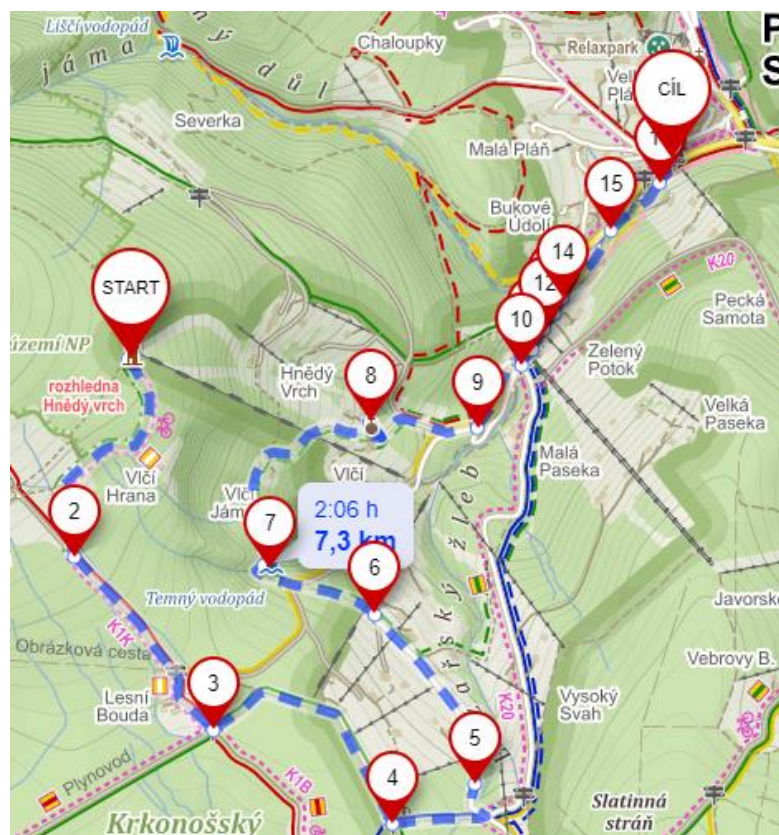
Obr. 17 - Výškový profil výletu číslo 4, Varianta A, 2. část. Zdroj: Mapy.cz

- **reflexe**: Jedná se o profilem ne příliš náročný výlet, který bych určitě doporučila, pokud vaši žáci nejsou zrovna nějakí velcí sportovci. Líbí se mi u něj možnost volby cest v případě nepřízně počasí, kdy například při hrozící bouřce nevystavujete žáky i sebe takovému riziku, jako kdybyste šli po hřebenech. Na Bufetu se lze občerstvit za poměrně přijatelné ceny bez vysokých horských přírážek, které jsou značné třeba na Luční boudě. Také nejde o tolik frekventované cesty, na nichž potkáte davy lidí. Vlčí jámu jsem navštívila se žáky poprvé, i to může být důkazem faktu, že nejde o moc známé místo, vzhledem k tomu, jak často do východních Krkonoš jezdím. Na mne zapůsobila zdejší tajemná příroda hustého lesa a pestrý ráz krajiny, žákům se líbily lávky přes rašelinu.

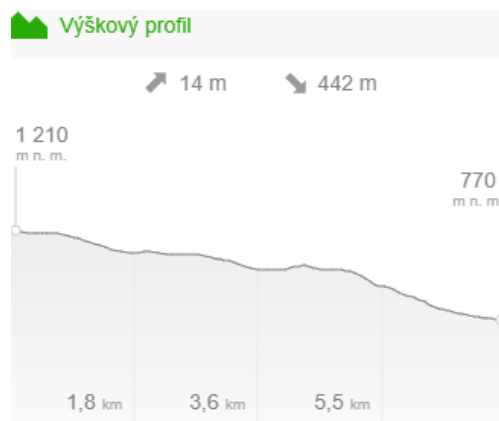
Poklidný výlet, zahrnující příležitost seznámit se s téměř veškerými znaky horské krajiny, hodnotíme spolu se žáky kladně.

Varianta B - lehká (7,3 km, převýšení: 14 m, čas: 1:45 h)

Začátek totožný s 1. částí Varianty A – z rozhledny Hnědý vrch po cyklotrase jako ve Variantě A – na křižovatce po červené vlevo – kolem Lesní boudy až k rozc. Pod Lesní boudou – vlevo po zelené směr Lučiny (retr. věž) – přes vyhlídkové místo nad sjezdovkou Zahrádky s téměř totožným rozhledem jako z Hnědého vrchu – až k rozc. Lučiny retr. věž (vysílač po levé straně) – odsud po modré směr Husova bouda – na první křižovatce vlevo po asfaltové cestě podél dolních stanic dvou lyžařských vleků a pod vlekem Zahrádky 2 – pokračujte rovně po pěšině směr Vlčí jáma – pod lanovkou Zahrádky Express do lesa – až do zatáčky asfaltové cesty – zde opět rovně na Vlčí jámu – přes potok Temná bystřina s Temným vodopádem, samotnou Vlčí jámu, pod lanovkou na Hnědý vrch – na asfaltové cestě vlevo – následně odbočka vlevo ke Kapli Pec pod Sněžkou (návrat zpět na odbočku) – pokračujte rovně, na křižovatce vpravo – až na velkou asfaltovou cestu – vlevo po žluté – zpět do Pece p. S. aut. st. stejnou cestou jako ve Variantě A

Obr. 18 - Mapa výletu číslo 4, Varianta B. Zdroj: Mapy.cz

Obr. 19 - Výškový profil výletu číslo 4, Varianta B. Zdroj: Mapy.cz

- tipy na činnosti během výletu:

1. Tokající tetřívka

- **Popis:** Pokud se žáci příliš loudají a výzvy jako „Přidejte do kroku!“ apod. na ně neplatí, mohla by, hlavně u mladších dětí, pomoci hra Tetřívka toká. Učitel při ní jde s pažemi doširoka roztaženými několik kroků před ostatními. Najednou zrychlí krok a začne odříkávat: „Tetřívka toká kru kru kruuu!“, což je pro všechny signál, že ho mají co nejdříve předběhnout, aniž by se jich dotkl rukou, čímž by se mohli prozradit a tetřívka vyrušit. Učitel se nesmí ohlížet, jde dál stejným tempem a manévruje po cestě zleva doprava vždy jen o jeden dva kroky a se stále upaženými pažemi. Kdo se dostane aspoň tři kroky před něj, toho už tetřívka jako by ztratil z dohledu. Jestliže se však učitel někoho dotkne, převezme dotyčný roli tetřívka a vedoucí se zařadí mezi ostatní. V zájmu rychlejšího postupu se ovšem snaží o nikoho nezavadit. Když jsou všichni vpředu, předběhne je tetřívka aspoň o pět kroků, roztáhne znovu svá křídla a volá... (Zapletal, 2003 (poupravené z kohoutka na tetřívka))
- **Potřebné pomůcky:** žádné
- **Rozvoj:** obratnosti a povědomí o tetřívkově obecném, silně ohroženém ptačím druhu, který se vyskytuje ve větším množství již pouze ve třech oblastech naší země (Krkonoše, Jizerské a Krušné hory), na nichž závisí jeho přežití v celé ČR, a o jehož ochranu se tudíž Krkonoše momentálně mimořádně starají
- **Vyhodnocení:** během činnosti

- Poznámky: Jelikož se hra týká živočicha, obratlovce, můžete se na začátku, nebo kdykoli v průběhu výletu žáků zeptat také na další zvířata (obratlovce (pokud jste se touto učební látkou již zabývali)), na která byste mohli eventuálně narazit a která v těchto horách určitě nepotkáte... (viz podkapitola Krkonoše v číslech)

2. Na básníky a písničkáře

- Popis: Vymyšlení vlastní básničky či písničky o cestě, po které se jde – jejím okolí, přírodě kolem.
- Potřebné pomůcky: žák – tužka; učitel – papíry a náhradní tužky pro žáky
- Rozvoj: všímavosti přírodních zajímavostí, nápaditosti, tvořivosti, ovládnutí jazyka
- Vyhodnocení: v průběhu výletu, žáci mohou hlasováním určit tři nejpovedenější dílka
- Poznámky: Vhodné před samotným vymyšlením zdůraznit potřebu zmínky nějakých přírodních jevů, konkrétních přírodnin či míst, na které jste v průběhu výletu narazili, narážíte, nebo narazíte během tvoření básničky, příp. písničky. Vyhněte se tak alespoň zčásti situaci, kdy žáci na papír pouze ve verších popisují, jak je cesta dlouhá a do kopce. Zároveň byste měli požadovat určitý počet rýmů a slok (přiměřeně věku a vyspělosti žáků, předem si samozřejmě také zopakovat, to tyto pojmy znamenají) a neméně nutné je vytyčit si na vymyšlení určitý časový limit.

- poznámky:

Variantu B je vhodné zvolit u menších dětí a za nepřízné počasí.

Velké množství bodů jdoucích po sobě na zobrazených mapkách je důsledkem snahy vyhnout se chůzi po silnici, z níž vedou četné cesty směrem ke sjezdovce Javor, po nichž se bez těchto bodů trasa stále vracela na silnici.

Rozhledna – vstup zdarma, na jejím horním ochozu může najednou pobývat až 25 osob

Lanovka – provozní doba se každoročně mění, tu aktuální lze najít na <https://leto.skiresort.cz/lanovky/hned-vrch/>

HNĚDÝ VRCH (PEC POD SNĚŽKOU – HNĚDÝ VRCH) – CENÍK 2020

	DOSPĚLÝ	JUNIOR/ SENIOR	DÍTĚ	MALÉ DÍTĚ, PES	RODINA 2+1	RODINA 2+2	RODINA 2+3	ŠKOLNÍ SKUPINA*
Nahoru	150 Kč / 130 Kč	130 Kč / 110 Kč	110 Kč / 90 Kč	0 Kč	390 Kč	450 Kč	510 Kč	90 Kč*
Dolů	80 Kč / 70 Kč	70 Kč / 60 Kč	60 Kč / 50 Kč	0 Kč	x	x	x	x
Obousměrná	200 Kč / 180 Kč	170 Kč / 150 Kč	140 Kč / 120 Kč	0 Kč	520 Kč	600 Kč	680 Kč	120 Kč*

Obr. 20 - Ceník lanovky Pec pod Sněžkou – Hnědý vrch. Zdroj: SkiResort Černá hora - Pec, 2020

3.4 Z Pece pod Sněžkou přes tři doly a Richtrovy boudy do Relaxparku v Peci p. S.

- *cíl*: Varianta A - Tři ledovcová údolí

Varianta B - Dvě ledovcová údolí

- *dílčí cíle*: uvést vztah mezi velkými větry a vyvrácením monokulturního smrkového lesa (viz informační tabule Les na začátku výletu); určit charakteristický tvar ledovcového údolí (písmeno U); doložit příkladem existenci ledovce (potok, rašeliniště, bludné kameny, morény); ověřit možný výskyt existenčně ohrožených druhů rostlin (Rosnatka anglická)

- *délka*: 10,9 km

- *čistý čas chůze* (s krátkými přestávkami): 3:30 h

- *možnost občerstvení na trase*: Horská chata Jelení louky, Richtrovy boudy, Bouda v Obřím dole

- *co lze vidět*: ledovcové údolí Zelený důl (kde horníci kutali pravděpodobně už v 1. pol. 16. století a železo nosili do Maršova, více byl však důl po 400 let spojen s těžbou dřeva) se Zeleným potokem, Liščí potok s vodopádem, luční enkláva Jelení louky, základy domů bývalé luční enklávy Steinerovy domky, při sestupu od Richtrových bud vyhlídkové místo zprava na Růžovou horu, Sněžku, Studniční horu s Velkou Studniční jámou (viditelná, když se sejde níž) a lavinovým svahem se sněhovým polem nazývaným Mapa republiky (krásný výhled na ni z Modrého dolu), Modrý důl (svírán Studniční a Lesní horou) s Modrým potokem a osadou Modrý Důl (roubené chaty z 16. století), z osady je dobře viditelná Luční hora, Obří důl (svírán Studniční horou, Sněžkou a Růžovou horou), masožravá rostlina Rosnatka anglická (kriticky ohrožená) při příchodu do Obřího dolu po dřevěných lávkách (když se poštěstí), soutok Modrého potoku a řeky Úpy

- *doprava*: autobusem či vlakem do Trutnova, odsud buď vlakem do Svobody nad Úpou a následně autobusem až do výchozího bodu výletu, nebo rovnou z Trutnova z aut. nádraží autobusem (buď přímým spojem, nebo s přestupem ve Svobodě n. Úpou)

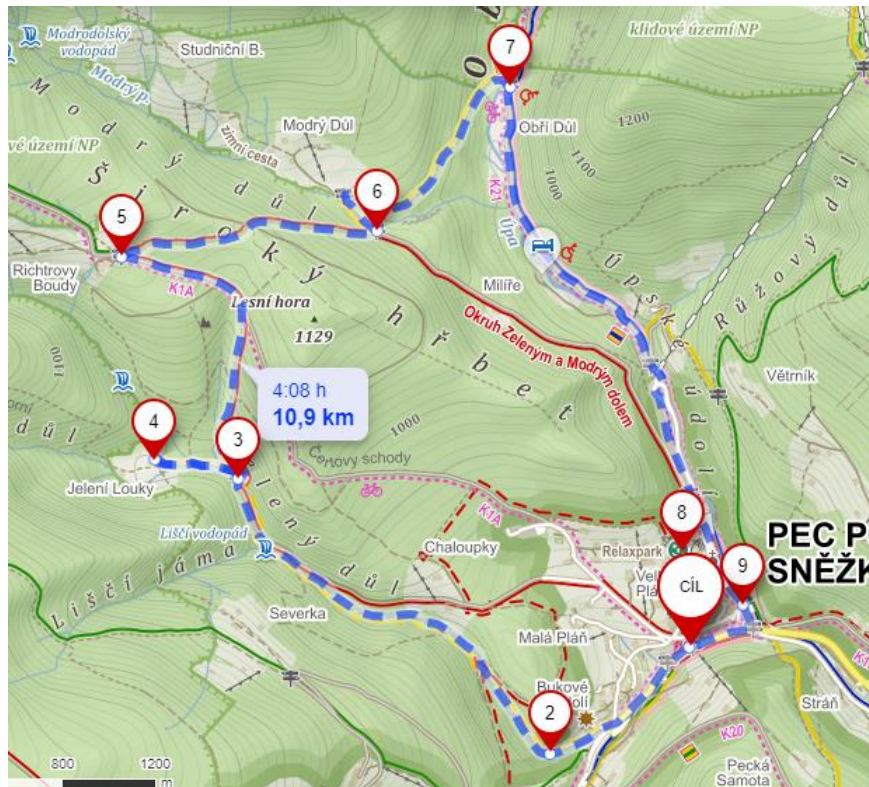
(aktuálně přímý spoj Praha – Trutnov, Hradec Králové – Trutnov, platí pro autobusovou i vlakovou dopravu)

- **předpokládaná cena** (nezahrnující dopravu): kapesné na případné občerstvení, bobová dráha v Relaxparku (viz ceník níže)

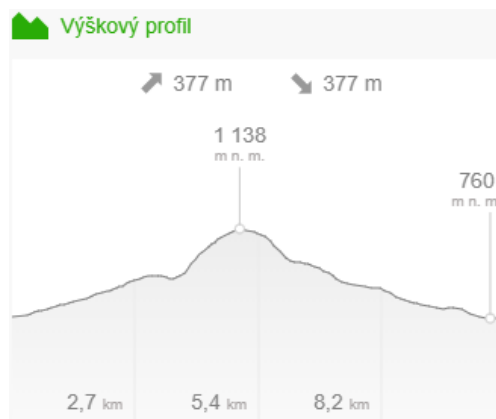
- **trasa:**

Varianta A - střední

Autobusová stanice Pec pod Sněžkou (start a cíl) – po hlavní silnici nahoru kolem informačního centra podél Zeleného potoka k hlavnímu parkovišti cca 470 m – před parkovištěm odbočka mírně vpravo – pěšina podél Zeleného potoka - po pravé straně dětské hřiště a přístřešek Bukové údolí (2) s naučnými hravě orientovanými tabulemi o tetřívkoví pro děti – pokračování po cestě podél Zeleného potoka s informačními tabulemi o historii těchto míst – směr Jelení louky – přes dřevěné lávky – okolo Liščího potoku s vodopádem – rovně k rozcestníku Zelený důl (3) – pokračování **bud'** přímo po asfaltové cestě na Jelení louky (4), (poté návrat k rozcestníku) **nebo** vpravo úzkou pěšinou po červené na Richtrovy boudy (5) kolem základů domů někdejší osady – od rozc. Richtrovy boudy směr Modrý důl (rozc.) po červené po Železné stezce s vyhlídkovým místem – u rozc. Modrý důl (6) směr Obří důl (rozc.) po žluté – přes lávku přes Modrý potok a vyhlídku od Modrého dolu – vpravo stále na Obří důl (rozc.) – u rozc. Obří důl (7) směr Pec pod Sněžkou, Corso po modré – kolem Boudy v Obřím dole s velkou židlí, soutoku Modrého potoka s Úpou a okolo lanovky na Sněžku do centra – odbočka vpravo k Relaxparku (8) – pokračování po modré (i červené) kolem infocentra (9) do Pece pod Sněžkou aut. st.

Obr. 21 - Mapa výletu číslo 2, Varianta A. Zdroj: Mapy.cz

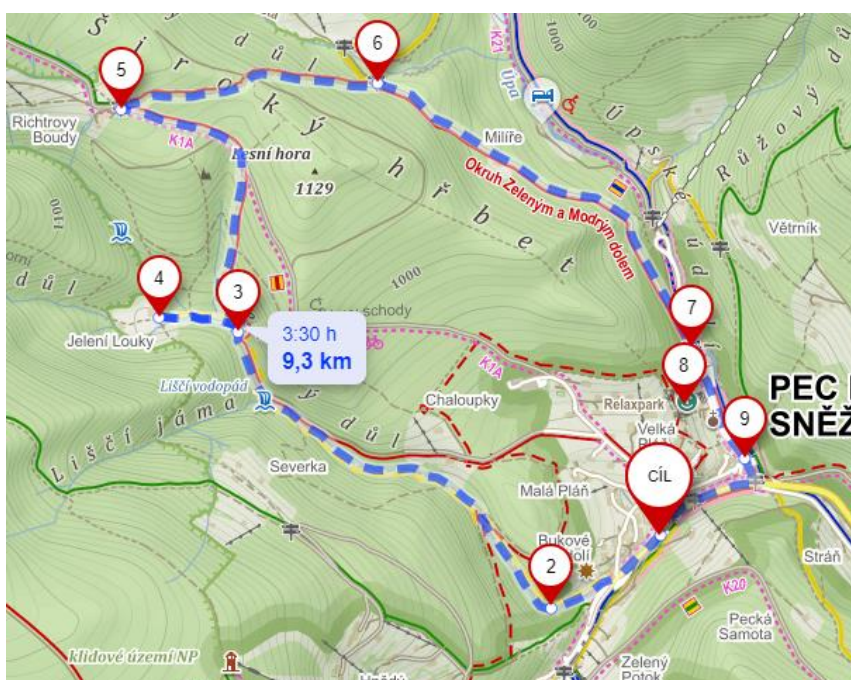

Obr. 22 - Výškový profil výletu číslo 2, Varianta A. Zdroj: Mapy.cz

- *reflexe*: Cesta podél Zeleného potoka mne uchvátíla. Je krásná, i když vám počasí úplně nepřeje. Pokud to u menších dětí situace vyloženě nevyžaduje, na Jelení louky bych nezacházela, pro žáky by to mohlo znamenat jen umělé prodlužování výletu. V údolí Modrého dolu si všimněte srážkoměrů po pravé ruce a nezapomeňte žáky upozornit na Mapu republiky. Pokud budete mít štěstí jako my, zahlédnete v Obřím dole z lávky masožravku, a jaké z dětí může doma říct, že vidělo masožravou kytku na vlastní oči ve volné přírodě? Tento přiměřeně dlouhý výlet se nám vydařil.

Varianta B - lehká – střední (9,3 km), čas: 3 h, bez zastávky na Jeleních loukách (8,6 km)

Začátek totožný s Variantou A – až k rozcestníku Modrý důl (6) – směr Pec pod Sněžkou po červené (po okruhu Zeleným a Modrým dolem) – kolem Chaty Milíře – k rozcestníku Bukové údolí (7) – po červené směr Pec p. Sněžkou (bus) – odbočka vpravo k Relaxparku (8) – pokračování kolem infocentra (9) do Pece pod Sněžkou aut. st. (cíl) jako ve Variantě A

Obr. 23 - Mapa výletu číslo 2, Varianta B. Zdroj: Mapy.cz

Výškový profil je totožný s předchozí variantou.

- tipy na činnosti během výletu:

1. Mozaikování

- Popis: Žáci si vytvoří ve skupinkách mozaiku z přírodnin.
- Potřebné pomůcky: žák – nasbírané (nikoli utržené) přírodniny po cestě; učitel – fotoaparát pro dokumentaci
- Rozvoj: představ o tom, co vše (od různých druhů kamenů, šišek, listů, až k bobulím, kůře a klacíkům) lze nalézt na krkonošských cestách, rozvoj kreativity, originality
- Vyhodnocení: po činnosti, žáci mohou hlasováním určit tři nejpovedenější dílka

- Poznámky: Pozor na chráněné rostliny! – bezprostředně před činností žáky upozorněte na to, že se nacházíte v národním parku, kde je trhání květin či vytrhávání mechů a podobně zakázáno, a tudíž nebudou součástí žádné mozaiky. Ať se raději přijdou před tím, než svůj nápad o použití určité přírodniny uskuteční, zeptat, zda je to povoleno či nikoli. Na tvorbu si určete časový limit. Lze také navrhnout, aby výtvoři žáků neznázorňovaly ornamenty, nýbrž určité objekty, u nichž poté budou ostatní hádat, co představují.

2. Na střelku

- Popis: Jde o zkoušku orientace v mapě, kterou žáci dostanou do skupinek, z nichž se může učitel buď jedné, nebo všech najednou (zvolený člen skupiny na učitelův povel ukáže po poradě se svým týmem směr, pokud bude správný, skupina získává bod) před blížící se křižovatkou nebo z ničeho nic dotázat, kam se půjde dál, nebo kde se teď zrovna přibližně nacházíte.
- Potřebné pomůcky: učitel – vytištěné mapy trasy výletu pro žáky, jednu pro sebe, papírek na zaznamenávání bodů úspěšnosti jednotlivých skupin
- Rozvoj: orientace na mapě, v turisticky značených cestách, pravolevé orientace, pozornosti a soustředěnosti na cestu, po níž se jde
- Vyhodnocení: po výletu učitel vyhlásí tým s nejlepšími orientačními schopnostmi dle počtu získaných bodů
- Poznámky: Předem raději žákům na příkladu na mapě ukažte, jak se v ní správně orientuje. Snažte se ptát se žáků v nepravidelných časových intervalech a skupiny rovněž vyvolávejte nesystematicky. Pokud to bude ve vašich možnostech, zkuste si všimnout neaktivnějších členů ve skupinách, jejichž činnost po určité době omezte, aby se mohli angažovat i méně průbojní členové.

- *poznámky:*

Je možnost určit jako motivační cíl výletu bobovou dráhu v Relaxparku – 700 m dlouhý sjezd, někde až 8 m nad zemí, dvoumístné boby (rychlost až 40 km/h), celoroční provoz, otevřena za každého počasí, děti do 8 let jen s doprovodem osoby starší 12 let

ceník	1 jízda	6 jízd	10 jízd
Osoba nad 140cm	100 Kč	500 Kč	700 Kč
Osoba do 140cm	70 Kč	350 Kč	500 Kč
Karta hosta	sleva až 10%		
Děti do 3 let mají vstup zdarma			

Obr. 24 - Ceník bobové dráhy v Relaxparku v Peci p. S. Zdroj: Relaxpark Pec, 2020

3.5 Ze Spáleného Mlýna přes Kostel sv. Petra a Pavla a Kraví horu na Pomezní boudy

- *cíl*: Pomezní sedlo

- *dílčí cíle*: diskutovat, proč lidé dříve utíkali za hranice naší vlasti; uvést klady a zápory života na horách; snažit se rozlišit styl staré krkonošské a novodobé architektury po dobu výletu

- *délka*: 9,1 km

- *čistý čas chůze* (s krátkými přestávkami): 2:50 h

- *možnost občerstvení na trase*: Krmelec u Kraví hory, restaurace U Kostela, Občerstvení U Dědka a báby, Bouda Malá Úpa (pekařství), Infocentrum Horní Malá Úpa (pití)

- *co lze vidět*: Čertův mlýn (model mlýna poháněného vodou s pohyblivými pohádkovými postavami), zdobená Chata Krakonoš, chalupa se šindelovým seníkovým vikýřem (18. století), zbytky letadla (z konce 2. sv. války po havárii v masivu Sněžky), Kostel sv. Petra a Pavla (symbol Malé Úpy), Jelení hora, Sněžka, Krakonošovo údolí, Pomezní hřeben

- *doprava*: autobusem či vlakem do Trutnova, odsud buď vlakem do Svobody nad Úpou a následně autobusem až do výchozího bodu výletu, nebo rovnou z Trutnova z aut. nádraží autobusem (buď přímým spojem, nebo s přestupem ve Svobodě n. Úpou)

(aktuálně přímý spoj Praha – Trutnov, Hradec Králové – Trutnov, platí pro autobusovou i vlakovou dopravu)

- *předpokládaná cena* (nezahrnující dopravu): kapesné na případné občerstvení

- *trasa*:

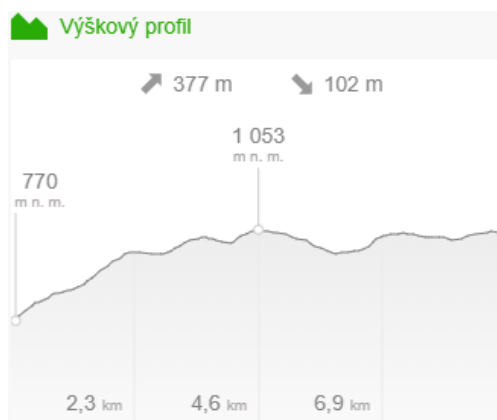
Varianta A i B: A - střední, B - lehká – střední

Dolní Malá Úpa, Spálený Mlýn bus (start) – dle dřevěného rozcestníku směr U Kostela (3 km) – po stezce lesem po žluté až k rozcestníku Nad Spáleným Mlýnem (2) – po žluté na Pomezní Boudy – zastávka na Chatě Krakonoš s Čertovým mlýnem vlevo – pokračování po žluté kolem chalupy s maloúpským vikýřem a louky Sagasserova hospodářství vlevo – k rozcestníku Malá Úpa (háj.) (3) – stále po žluté (i červené) na Pomezní Boudy – ke kostelu sv. Petra a Pavla (4) se zbytky letadla vedle a hřbitovem – dále **buď** **Varianta A**: dle rozcestníku na Okruh okolo Kraví hory (5, 6) se dvěma

pohádkovými stanovišti (3 km), **nebo Varianta B:** od bodu (4) rovnou na Pomezní Boudy po červené – přes odpočinkové místo nad Rennerovými boudami (7) – dále po cyklostezce kolem informační tabule Nové domky - až k rozcestníku Malá Úpa - Pomezní Boudy, CZ/PL (8) a k hlavní silnici – vlevo podél hlavní cesty cca 240 m kolem Infocentra po pravé ruce k autobusové zastávce (cíl)

Obr. 25 - Mapa výletu číslo 5. Zdroj: Mapy.cz

Obr. 26 - Výškový profil výletu číslo 5. Zdroj: Mapy.cz

- *reflexe*: Po vlastní zkušenosti jsme poznali, že tento výlet není nijak špatný ani za deště. Permanentní lijavec sice způsobil, že nám nebylo umožněno vidět Čertův mlýn, výhledy z Kraví hory, nebo se na delší dobu zastavit u informačních tabulí, například o havarovaném letadle, které jsme si tudíž fotili a četli až v autobuse, když je ale dobrá parta, najde se zábavná činnost jinde. My jsme například počítali, kolik potůčků proudících po cestě přeskochíme a do kolika spadneme (některým se vyhnout opravdu nedalo) a následně jsme vyhlašovali největšího vodníka výletu. Cesta se line stále po asfaltové silnici, nemusíte se tudíž obávat uklouznutí dítěte po vlhkém kamenu či kořenu. Myslím, že s tím, co dokáže dešť v horách, jsme se díky tomuto výletu seznámili naprosto dostatečně a s ohledem k tomu bych chtěla jen vřele doporučit, abyste si při nejistých vyhlídkách počasí s sebou raději do igelitového pytle přibalili náhradní oblečení, igelitové sáčky do bot a stoprocentně s sebou nebrali (platí pro žáky) žádnou elektroniku.

- *típy na činnosti během výletu*:

1. Indiánské poselství

- Popis: Žáci jsou rozděleni do stejně početných družstev (3–4) s ohledem na jejich schopnost zapamatovat si informace (důležitá vyrovnanost družstev). Určený hráč z každého týmu se postaví zády k informační tabuli, druhý zvolený je umístěn cca 5 m od prvního a ostatní z jejich týmu stojí v zástupu dalších 5 m od druhého. Na povel se žáci u tabule otočí a snaží se zapamatovat si z ní buď první dlouhou větu textu, nebo dvě tři krátké věty. Naučí se poselství zpaměti a vyrazí k druhému hráči, ten text vyslechne, naučí se ho a vyzve dalšího ze svého týmu mávnutím rukou, aby doběhl k němu. Dotyčným pak předá poselství dál a on si k sobě opět volá dalšího. Poselství tak putuje od jednoho ke druhému, poslední ho zapíše a odevzdá učiteli.
- Potřebné pomůcky: informační tabule, žák – tužka; učitel – papíry
- Rozvoj: zrakové a sluchové paměti, znalostí o konkrétním místě
- Vyhodnocení: po činnosti, vítězí družstvo s nejpřesněji napsaným zněním poselství
- Poznámky: Družstva si sama určují prvního hráče, pořadí jednotlivých hráčů i konečného zapisovatele. Pro urychlení rozhodování o pořadí odpočítávejte číselnou řadu od čísla deset, kdy po dojití k nule už musí být v týmech vše vyřešeno a všichni jsou připraveni ke hře. Čas berte při

hodnocení v úvahu jen tehdy, když dvě družstva dopraví do cíle poselství úplná nebo se stejným počtem chyb.

2. Co do přírody nepatří?

- Popis: Hledání věcí, které do přírody nepatří, jež učitel rozmístí podél cesty na úseku dlouhém 100–200 m. Na tuto trať pak vycházejí žáci z určeného startu jeden po druhém a každý má stejný úkol – objevit na cestě a v její blízkosti 10 věcí, které nejsou v přírodě vítány, zapamatovat si je a po příchodu do cíle sepsat na lístek a seznam odevzdat.
- Potřebné pomůcky: učitel – deset drobných věcí, jaké v přírodě obvykle nenacházíme, nebo je tam vidáme, ale nepatří do ní (krabička od zápalek, střípek skla, plastová lahvička, plechovka od malé konzervy, zmačkaný papír, propiska apod.), papírky pro žáky
- Rozvoj: pozornosti a povědomí o tom, co do přírody patří a co raději sebrat do pytlíku a odnést do příslušné nádoby na odpad, protože by to krajíně mohlo uškodit
- Vyhodnocení: učitelem po výletu
- Poznámky: Pamatujte, že spoustu věcí nepatřících do přírody nesete s sebou v batohu (např. v lékárničce), využijte je. Lze si také říci důvody, proč dané věci do přírody nepatří.

- *poznámky:*

Čertův mlýn je v provozu od jara do podzimu.

3.6 Ze Svobody nad Úpou přes Slunečnou stráň a Dvorský les do Horního Maršova

- *cíl*: Varianta A – Dvorský les

Varianta B – Rýchory

- *dílčí cíle*: doložit na příkladu porostů v Dvorském lese původní charakter krkonošských smíšených lesů; uvést rozdíl v dostupnosti pitné vody na horském hřebeni od její přístupnosti v údolí (zjistíte z informační tabule u Rýchorské studánky); uvést rozdíly mezi lučními porosty sekanými technikou a nesekanými lučními enklávami po cestě míjenými

- *délka*: 14,8 km (bez okruhu Dvorským lesem 10 km)

- *čistý čas chůze* (s krátkými přestávkami): Varianta A - 5:10 h, Varianta B - 3:40 h

- *možnost občerstvení na trase*: Rýchorská bouda

- *co lze vidět*: Černá a Světlá hora, Klausův důl, vchod do Medvědí jeskyně (našly se zde ostatky dávno vyhynulého jeskynního medvěda) s informačními tabulemi, Sněžka, Svorová hora a Pěnkavčí vrch, Stará hora, Dlouhý hřeben a Lysečinská hora, nádherné louky Slunečné stráně (chráněná přírodní památka, genetická banka ohrožených krkonošských rostlin), Rýchorská studánka, Dvorský les (se smrkovými rodinkami, typickými buky, bunkry, informační tabulí o rýchorské rozsoše, rovině starší než samy Krkonoše), výhled Sněžné Domky (zde se ukládají velké závěje sněhu, které vydrží dlouho do jara) na , vyhlídka u Rýchorské boudy na , pivovar v Horním Maršově (první zmínka o něm je z roku 1599, součástí i hotel, vrchol vaření piva v roce 1908, vyhořel)

- *doprava*: autobusem či vlakem do Trutnova, odsud buď vlakem nebo autobusem z aut. nádraží do Svobody nad Úpou

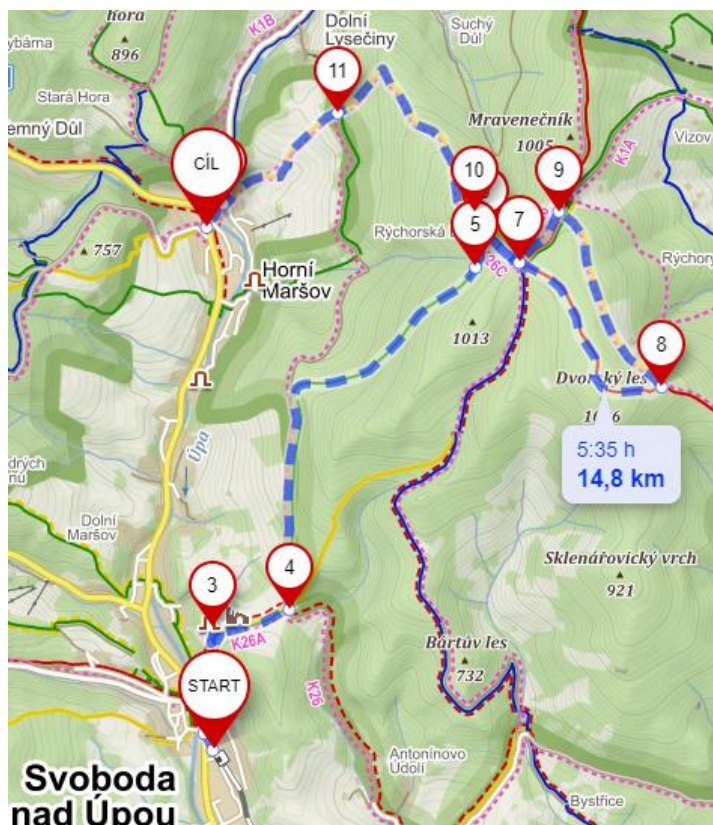
(aktuálně přímý spoj Praha – Trutnov, Hradec Králové – Trutnov, platí pro autobusovou i vlakovou dopravu)

- *předpokládaná cena* (nezahrnující dopravu): kapesné na případné občerstvení

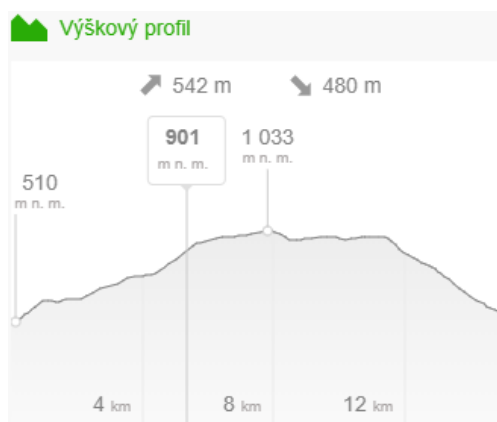
- *trasa:*

Varianta A i B: A - těžká, B - střední

Svoboda nad Úpou aut. st. (start) – stojíte-li zády ke kolejím, vydejte se po chodníku vpravo k rozcestníku Svoboda nad Úpou (2) – po žluté (i zelené) směr Slunečná stráň – k dřevěnému rozc. – směr Medvědí jeskyně stále po žluté a zelené – vlevo výhled na Černou a Světlou horu, Klausův důl mezi nimi a vršek Stezky korunami stromů – až k rozcestníku Zlatá cesta, Medvědí jeskyně – sestup k jeskyni (3) a návrat zpět na cestu – výhled zleva na Sněžku, Svorovou horu a Pěnkavčí vrch, Starou horu, Dlouhý hřeben a Lysečinskou horu (zde informační tabule s panoramatem) – přes Slunečnou stráň – až k rozcestníku Slunečná stráň (4) – odtud po zelené na Rýchorskou boudu – dlouhým stoupáním lesem v Krkonošském národním parku až k Rýchorské studánce (5) – dále po pěšině k rozcestníku Rýchorská bouda (6) – **bud'** **Varianta A:** vpravo po modré (i zelené a žluté) k rozc. Kutná - Rýchory (7) – směr Pod Dvorským lesem po červené – od rozc. Pod Dvorským lesem (8) dále po žluté na Rýchorský kříž přes výhled Sněžné Domky – až na odbočku (9), kde se dáte vlevo po červené, až dorazíte opět k rozc. Kutná – Rýchory (7) – po žluté k Rýchorské boudě (6) – **nebo Varianta B:** rovnou pokračování od bodu (6) po žluté k odbočce vpravo na vyhlídku u Rýchorské boudy (10) – návrat na cestu, vpravo dolů po žluté až k rozc. Mánkova cesta (11) – pokračování dolů po žluté do Horního Maršova k rozcestníku (12), naproti starý pivovar – vlevo na Bertholdovo náměstí – vlevo kolem obecního úřadu, přes řeku Úpu k hlavní silnici – zde aut. zastávka (cíl)

Obr. 27 - Mapa výletu číslo 6, Varianta A i B. Zdroj: Mapy.cz

Obr. 28 - Výškový profil výletu číslo 6, Varianta A i B. Zdroj: Mapy.cz

- *reflexe*: První cesta lesem brzy končí a až k rozcestníku Slunečná stráň prochází přes nádherné louky s výhledem. Před vstupem na ně však ještě doporučuji sestoupit k Medvědí jeskyni a posvítit si baterkou či mobilem do otvoru v kovových dvířkách zakrývajících jeskyni. Od rozcestníku se druhá cesta lesem poměrně táhne, měli byste uskutečnit nějakou hru pro zpestření. My jsme byli svědky práce koní v lese, toho, jak tahají dřevo blízko k cestě, na jaké povely se jak pohybují, ale ne každému se to poštěstí.

Pokud budou žáci při síle, kterou mohou načerpat i u Rýchorské boudy, obejděte si okruh Dvorským lesem, nám všem se moc líbil, i když je delší. Ke konci cesty dolů už nás sice nohy trochu bolely, přece jen je to dlouhý výlet, ale dalo se to vydržet a úspěšně jsme dorazili až na místo, z něhož odjížděl autobus domů.

- tipy na činnosti během výletu:

1. Budky

- Popis: Žáci mají za úkol zaměřit se na pás přírody přesahující jejich vlastní výšku a běžné zorné pole nezahrnující to, co se děje nad jejich hlavami, hledat a počítat ptačí budky (včetně zaznamenání místa, kde na ně narazili, druhu stromu, na který byly pověšeny, či barvy budky kvůli ověření) v malých skupinách.
- Potřebné pomůcky: žák – tužka; učitel – papíry a náhradní tužky pro žáky
- Rozvoj: pozornosti, poznání toho, co se může ukrývat ve větvích krkonošských lesů, schopnosti popisu místa, u něhož žák přesně neví, kde se podle mapy vyskytuje
- Vyhodnocení: společné po skončení výletu
- Poznámky: Tato činnost se ukázala být velmi přínosnou. Zjistíte totiž díky ní, že někteří žáci nejsou schopni popsat místo, na němž se právě nacházejí, jeho dominantní znaky, natož pak zodpovědět otázku, kudy se na něj dostali, což je například při přivolávání horské služby žádoucí. Po výletu je tedy na dané skutečnosti potřeba dále pracovat. Lze také počítat například krmelce (říct si, jaká zvířata k nim docházejí za potravou, co krmivo zahrnuje) i bunkry (opět popsat místo jejich objevení, zmínit zajímavý přírodní úkaz, výrazný prvek v krajině, u něhož se vojenské opevnění nachází), u kterých se poté ještě optejte, zda někdo ví, proč byly v Krkonoších vystavěny

2. Lesní domečky

- Popis: Žáci mají za úkol vybudovat v určitém čase z dostupných přírodnin (klacíků, kamenů, kůry opadané ze spadlých stromů, šišek i jehličí) doupe pro jeskynního medvěda kdysi žijícího v rýchorských lesích, jeho miniaturní model.

- Potřebné pomůcky: žák – nasbírané (nikoli utržené) přírodniny po cestě; učitel – fotoaparát pro dokumentaci, papírky na hlasování
- Rozvoj: povědomí o tom, co vše (různé druhy šišek stromů, listů, kamenů) lze nalézt na rýchorských cestách, rozvoj kreativity, představivosti týkající se vzhledu medvědího příbytku
- Vyhodnocení: po činnosti, žáci mohou hlasováním (i anonymním) určit tři nejpovedenější dílka
- Poznámky: Obeznamte žáky předem s nadcházející aktivitou, aby si mohli postupně schraňovat stavební materiál. Dávejte pozor na chráněné rostliny! – bezprostředně před činností žáky upozorněte na to, že se nacházíte v národním parku, kde je trhání květin či vytrhávání mechů a podobně zakázáno, a tudíž nebudou součástí žádné stavby. Ať se raději přijdou před tím, než svůj nápad o použití určité přírodniny uskuteční, zeptat, zda je to povoleno či nikoli.

- poznámky:

Od rozcestníku Slunečná stráň je možné dojít na Rýchorskou boudu ze dvou směrů, vybrala jsem si pro ověření méně strmou cestu (zeleně značenou).

Na trase se lze za nepříznivého počasí schovat v dřevěných přístřešcích (Medvědí doupě, Slunečná stráň).

Okruh kolem Dvorského lesa od Rýchorské boudy a zpět k ní má celkem 75 m převýšení.

3.7 Z Pomezních Bud hřebenovkou přes Albeřické jeskyně do Žaclěře

- *cíl*: Varianta A – Albeřické jeskyně

Varianta B – město Žaclěř

- *dílčí cíle*: na příkladu Albeřické a Krakonošovy jeskyně doložit existenci vápencových jeskyní v Krkonoších; vysvětlit vlastními slovy rozdíly v osídlení Krkonoš před válečným konfliktem a po něm (na příkladu obce Albeřice); zopakovat, na jaká zajímavá místa se během výletu narazilo

- *délka*: 14,7 km

- *čistý čas chůze* (s krátkými přestávkami): 5:10 h

- *možnost občerstvení na trase*: Penzion U Dána, Restaurace Vápenka

- *co lze vidět*: česko-polské hranice s hraničním přechodem, na hřebenovce: zprava Svorová hora, Sněžka, pod ní Lví důl, kousek Studniční hory a Růžová hora, před ní Jelení hora, vrchol Lysečinské hory (1188 m n. m.), mýtina s Černou a Světlou horou v pozadí, přehradní nádrž Jezioro Bukowskie v Polsku, přímo před vámi naproti nad pěšinou mezi stromy vyčnívají Rýchory, muzeum Vápenka (osmiboká kamenná věž vápenné pece z 19. století (chráněná technická kulturní památka) s dřevěnou nástavbou, v níž se ukrývá expozice pro děti i dospělé o historii a přírodě albeřického údolí), Bischofův lom s Albeřickou jeskyní na dně (kam je vstup zakázán, probíhají zde výzkumné práce, zobrazen alespoň její orientační podélný profil), Stará celní cesta (ve své staré podobě z roku 1578 se zachovala v úseku 1 km), Celní lom (těžba vápence) s Krakonošovou (hluboká téměř 40 m) a Celní (objevena dříve) jeskyní (obě veřejnosti nepřístupné), výhledové místo na Staré celní cestě s informační tabulí – výhled zleva na výraznou Lysečinskou horu, Sněžku, Dlouhý hřeben, Světlou horu a další, Albeřice (horská obec, rozdělená v 19. století na Horní a Dolní, založená již ve 14. století, zakladatelé Albeřic měli rozdělené pozemky v dlouhých lánech (patrné na protějším svahu))

- *doprava*: autobusem či vlakem do Trutnova, odsud buď vlakem do Svobody nad Úpou a následně autobusem až do výchozího bodu výletu, nebo rovnou z Trutnova z aut. nádraží autobusem (buď přímým spojem, nebo s přestupem ve Svobodě n. Úpou)

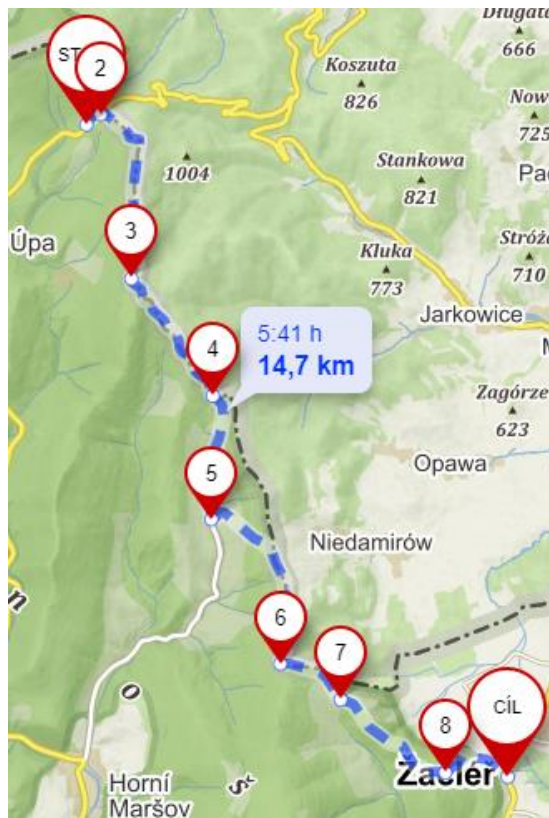
(aktuálně přímý spoj Praha – Trutnov, Hradec Králové – Trutnov, platí pro autobusovou i vlakovou dopravu)

- *předpokládaná cena* (nezahrnující dopravu): kapesné na případné občerstvení

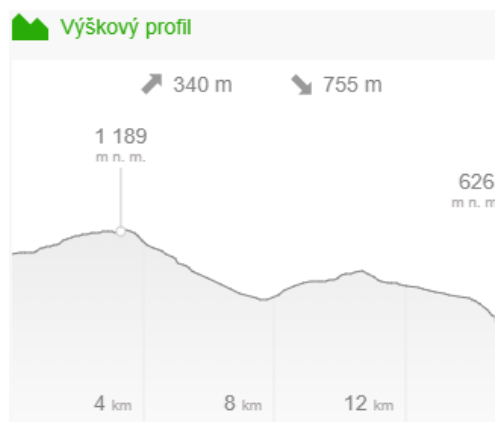
- *trasa*:

Varianta A - střední – těžká

Horní Malá Úpa, Pomezní boudy aut. zastávka (start) – nahoru podél hlavní silnice cca 240 m – odbočíte vpravo u dřevěné tabule – dojdete k rozc. Malá Úpa – Pomezní boudy (2) – od něj vlevo po zelené (i červené) směrem na Lysečinu, kolem velkého kamene vpravo po cestě Ing. Jiřího Nováka – poté na první odbočce vpravo po zelené – s výhledy do Čech vpravo (hory) i do Polska vlevo (kopcovitá krajina) – přes vrchol Lysečinské hory (3) – okolo rozlehlé mýtiny – po kamenité cestě s potůčkem (po dešti) – až na asfaltovou cestu – vlevo k rozc. Pod Lysečinskou boudou (4) – po červené na Horní Albeřice – kolem Muzea Vápenka – vlevo pěšinou k Albeřické jeskyni i nahoru k muzeu (návrat zpět na cestu) – pokračujte až k rozc. Horní Albeřice (5) – odsud po červené na Roh hranic po Staré celní cestě – kolem Celního lomu vlevo – dále kolem výhledového místa Albeřice – až k rozc. Horní Albeřice (rozc.) – po červené až k rozc. Roh hranic (6) s přístřeškem – dolů po modré směr Vizov, chata Hubertus přes louky s výhledy a zarostlými zbytky starých domů – k rozc. Vizov - chata Hubertus (7) s Božími muky – po zelené směr Bílý kříž po Krkonošské magistrále – přes Žacléřský hřbet – až k rozc. Bílý kříž (8) u Božích muk – pokračujte po zelené na Žaclěr (střed) přes rozc. Nad Porcelánkou – až na asfaltovou cestu – zde se dejte vpravo, až dorazíte k hlavní silnici – zde kousek vpravo autobusová zastávka Žaclěr, porcelánka (cíl)

Obr. 29 - Mapa výletu číslo 7, Varianta A. Zdroj: Mapy.cz

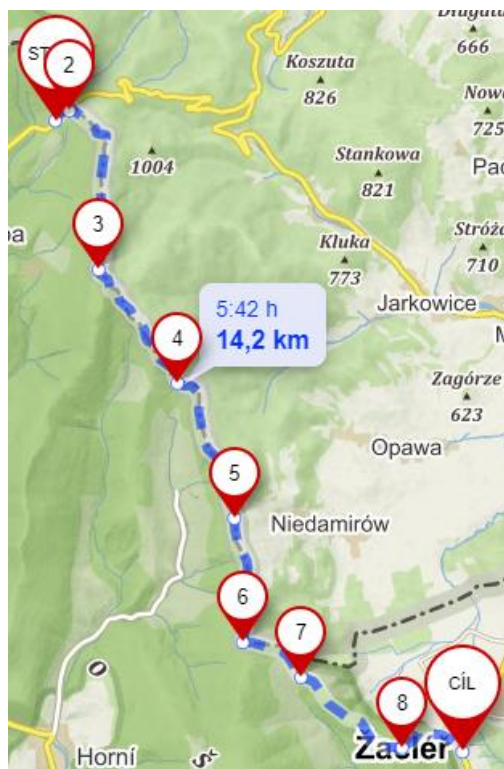
Obr. 30 - Výškový profil výletu číslo 7, Varianta A. Zdroj: Mapy.cz

- *reflexe*: Je potřeba počítat s tím, že pokud předchozí noc zaprší, nastává velká pravděpodobnost, že vám někde na úzké cestě po Pomezním hřebenu nateče do boty. Nebojte, vzhledem k délce trasy vám stačí obuv uschnout ještě několikrát. Mimo to se při prvním sestupu z hřebínku setkáte s potůčkem bránícím vám v chůzi po kamenném chodníčku, který tudy za sucha prochází, takže se ze scházení najednou stává „překonávání řeky suchou nohou“. Běžte proto pomalu, opatrně, dávejte si velký pozor

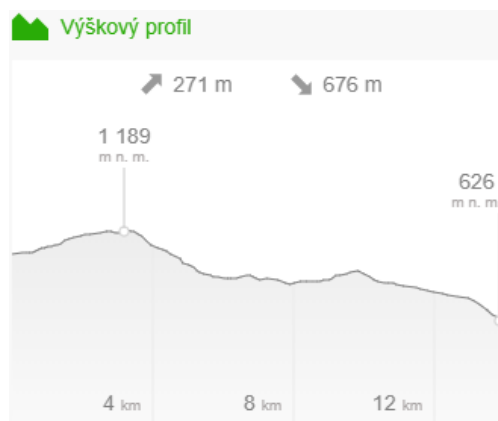
na kluzké kameny a kořeny a výzvu zvládnete, po okrajích se totiž chodit dá. Albeřice jsou krásné historické místo, doporučuji si o něm vyhledat více zajímavostí a žáci vás budou ještě rádi poslouchat. Při vlastním ověřování trasy jsme odbočili u rozcestníku Vizov - chata Hubertus nikoli po zeleně, nýbrž po modře značené cestě do Žaclěře, která měla být dle uvedené kilometráže stejně dlouhá. Cesta tudy vede mezi rozlehlými lukami, pastvinami, podél průzračného potoka i lesem. Je tak dlouhá, jak se píše na rozcestníku, ale pokud se vydáte po hřebenovce (jež je vyobrazena na přiložených mapkách (Obr. 29 i 31)) označené zelenou turistickou značkou, zkrátíte si trasu o kilometr, což je vzhledem k délce výletu docela hodně. Z tohoto důvodu je součástí práce zmíněná kratší varianta, která na první pohled svou délkou tolik nevydělší. Výběr je tudíž z daných dvou možností a záleží jen na vašich zbývajících silách a chuti, pro jakou se rozhodnete. Nám se naše volba líbila, i když už jsme ke konci „táhli nohy za sebou“.

Varianta B - střední (14,2 km, převýšení: 271 m, čas: 5 h)

Začátek totožný s Variantou A – až k rozc. Pod Lysečinskou boudou (4) – odsud po zelené směr Horní Albeřice - CZ/PL – až k rozc. Horní Albeřice (CZ/PL) (5) s přístřeškem – pokračujte rovně po zelené až na širší šterkovou cestu – vydejte se vlevo až k rozc. Roh hranic (6) – další pokračování totožné s Variantou A

Obr. 31 - Mapa výletu číslo 7, Varianta B. Zdroj: Mapy.cz

Obr. 32 - Výškový profil výletu číslo 7, Varianta B. Zdroj: Mapy.cz

- **típy na činnosti během výletu:**

1. Sběratel drahých kamenů

- Popis: Žáci hledají zajímavě tvarované a zbarvené kamínky a jejich úkolem bude se u toho jejich jednoho nalezeného pokusit dle atlasu kamenů zjistit, o jaký druh se jedná.
- Potřebné pomůcky: žák – nalezený kamínek; učitel – atlásky kamenů, které již před výletem rozdá žákům
- Rozvoj: znalostí o tom, jaké všelijaké druhy kamenů vůbec existují, jak se nazývají, a které z nich se nacházejí v horách na českých hranicích
- Vyhodnocení: během výletu (žáci, kteří našli svůj kámen v atlasu, ho všem pár větami představí, ti, co jej nedohledali, si vyberou jakýkoli jiný, který ostatním popíšou)
- Poznámky: Po výletu lze vytvořit z kamínků výstavku ve třídě, nazvanou např. Poklady Krkonoš, kdy si u každého zkuste ještě připomenout, co jste se o něm dozvěděli (stačí nějaká zajímavost), a uspořádat soutěž o nejpozoruhodnější nález. Na tuto činnost můžete při výletu navázat informováním žáků o krkonošském hornictví (podkapitola 1.5 Řemesla) a těžbě vápence zde v Celním dole. A poté si zahrát hru Jakého máš pamatováka?

2. Jakého máš pamatováka?

- Popis: Žáci stojí v řadě a učitel několik kroků před nimi. Položí žákům vždy jednu otázku týkající se informací, s nimiž se během výletu setkali, ať už v učitelově povídání, na informačních tabulích či při hledání

v atlasu. Kdo zná odpověď, rychle se přihlásí. Nejrychlejší žák je vyvolán, pokud je jeho odpověď správná, postoupí o krok dopředu a učitel se ptá dál. Pokud ne, dá vedoucí šanci druhému nejbystřejšímu hlásícímu. Když i ten odpoví chybně, odsune otázku na konec a pokračuje dotazováním se na další otázky v pořadí. Dle počtu otázek pak určí nejúspěšnější žáky s nejlepším pamatovákem.

- Potřebné pomůcky: učitel – v průběhu výletu vytvořené otázky na papíře, ke každé si pak při hře připíše jméno řešitele
- Rozvoj: paměti, bystrosti a vědomostí týkajících se určité oblasti východních Krkonoš
- Vyhodnocení: společně po činnosti
- Poznámky: Je vhodné žáky předem na budoucí uskutečnění hry a její obsah upozornit.

- poznámky:

Klíče od muzea Vápenka si můžete vypůjčit denně v 6 km vzdáleném informačním centru Veselý výlet v Horním Maršově v Temném Dole. Případné informace získáte na tel.: 499 874 298 (8:30 – 17:30).

3.8 Obřím dolem přes Sněžku a Růžohorky do Velké Úpy

- *cíl*: Sněžka

- *dílčí cíle*: vysvětlit význam Vodárny v Obřím dole pro Sněžku; identifikovat příčiny a následky vytvoření ochranných zón v KRNP; popsat na příkladech charakter krajiny kolem nejvyšší hory; doložit na příkladu hojně navštěvované Sněžky obtížně udržovatelnou ochranu životního prostředí a dále historii lidské činnosti s ní spojenou

- *délka*: 14,3 km

- *čistý čas chůze* (s krátkými přestávkami): 6 h

- *možnost občerstvení na trase*: **V. A**: Bouda v Obřím dole, Bouda pod Sněžkou, Slezský dům, Poštovna Sněžka, Bouda Růžohorky a Děčínská bouda, **V. B**: Poštovna Sněžka, Slezský dům, Luční bouda, Chata Výrovka, Chalupa Na Rozcestí

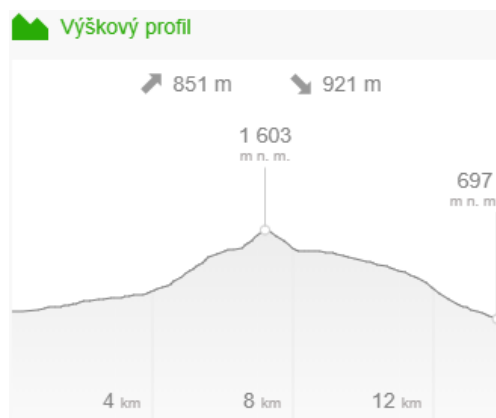
- *co lze vidět*: **V. A**: dolní tok řeky Úpy s přehradou v Bukovém údolí, soutok Úpy s Modrým a dále se Studničním potokem, z cesty v Obřím dole: Velká a Malá Studniční jáma, které odděluje Rukavice, z cesty nad bývalou Kovárnou (důl známý z dob středověku, kdy do hor pronikali první hledači drahých kamenů a vzápětí po nich i horníci) je již vidět také Čertova rokle, Čertova zahrádka a Obří důl, nad Vodárnou Obří důl (bývalá vodárna, zásobovala od r. 1912 Sněžku vodou, jsou zde některá původní zařízení a fotografie s její historií) otevřen výhled na Studniční horu, Sněhový a Lavinový žlab v Obřím dole, Úpská hrana s vodopády řeky Úpy, výhled ze Sněžky: Slezský dům, Úpské rašeliniště, Studniční a Luční hora, Vysoké kolo, Kotel, dále Liščí, Černá a Světlá hora, za dobré viditelnosti Jizerské a Orlické hory, Svorová hora, Růžová hora, Pomezí hřeben a Lysečinská hora, Rýchory, na Sněžce Poštovna a Kaple sv. Vavřince, výhled z Růžohorek již výše popsán, **V. B**: výhled ze Sněžky výše, z vyhlídek z cesty s řetězy je vidět Slezský dům, Úpská hrana s vodopády řeky Úpy spadajícími do Úpské jámy, Krakonošova zahrádka, Sněhový a Lavinový žlab, Čertův hřeben, v dálce Vysoké kolo, Kotel, Luční bouda, Luční hora, z Úpského rašeliniště výhled na Sněžku a Slezský dům, od Památníku obětem hor (připomíná tragické osudy lidí, včetně dětí, kteří v horách přišli o život) vidíme pohraniční bunkry, z Vyhlídky nad Výrovkou Kozí hřbety, Vysoké kolo, Labský důl, Zlaté návrší, Kotelní jámy, Špindlerův Mlýn i Horní Mísečky, Medvědin, nad Pecí pak luční enkláva Severka se stejnojmenným potokem a chatou

směr Růžová hora po kamenném chodníku – k rozc. Nad Růžovohorským sedlem (11) – stále po žluté na Růžohorky kolem hřbitova odpadků (12) – až k mezistanici lanovky a rozc. Růžová hora (13) – pokračujte po žluté již po asfaltové cestě směrem na Růžohorky (14) – po žluté na Portášovy boudy – u rozc. Nad Portášovými boudami (15) dále po žluté – až na Portášovy boudy (lan.) – po cca 140 m odbočka na Cestu horských nosičů (16) – po ní pod vlekem a lanovkou Portášky až do Velké Úpy na hlavní silnici – dejte se vpravo k autobusové zastávce na levé straně (cíl)

(u bodu (16) je možné zajít 500 m směrem po žluté k Herní krajině Pecka, poté zpět na Cestu horských nosičů do Velké Úpy)

Obr. 33 - Mapa výletu číslo 8, Varianta A. Zdroj: Mapy.cz

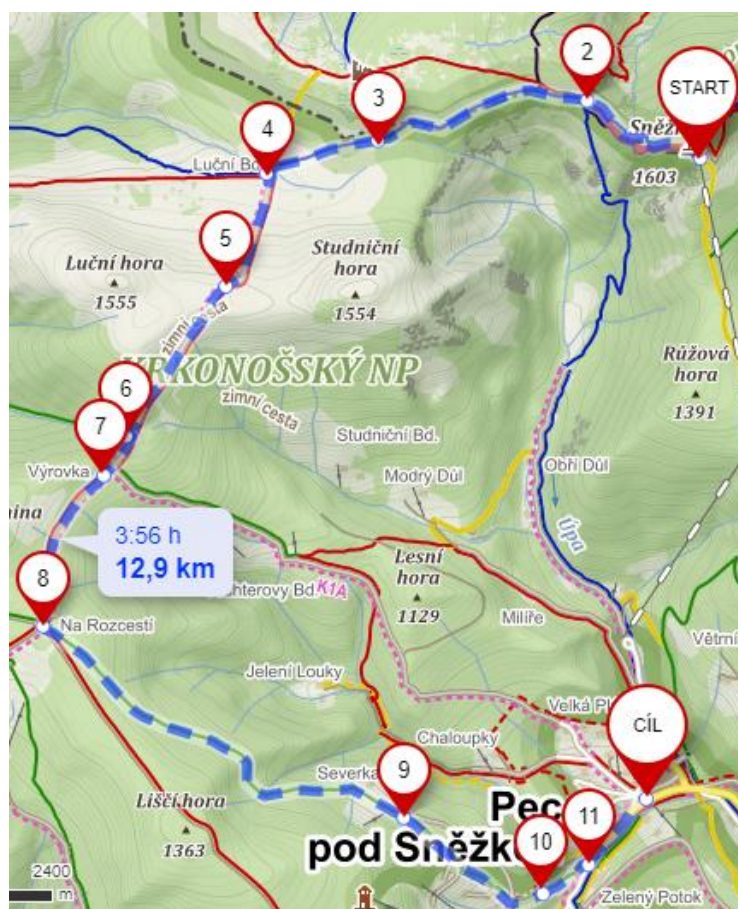
Obr. 34 - Výškový profil výletu číslo 8, Varianta A. Zdroj: Mapy.cz

- **reflexe:** Cestu na Sněžku jsem zařadila proto, že by zde podle mého neměla chybět. I přesto, že je to nejznámější vrchol široko daleko a ročně ho navštěvují desetitisíce turistů, jde prostě o naši nejvyšší horu a některému z žáků už by se nemusela naskytnout jinde než ve škole příležitost na ni vystoupit. Výlet na ni však nejde realizovat vždy. Kvůli extrémním a rychle se měnícím povětrnostním podmínkám, jež zde panují, dochází často k úplnému zastavení lanovky. Ani za nepřízně počasí či bezprostředně po dešti není cesta bezpečná a hrozí pád. I když je hezky, počítejte s tím, že se nahoře hodně ochladí, vezměte s sebou raději čepice či čelenky, bundy i podvlíkačky, neprohloupíte. Ze všech směrů na Sněžku proudí davy turistů, za jedním takovým jsme šli čtvrtinu cesty a není to nic příjemného. Je tudíž třeba klást důraz na organizovaný pohyb všech žáků, na ukázněnost a přísné vyžadování dodržování pokynů učitele. Vyrazte na výlet ráno, čím dříve, tím lépe, zpět se pak dostanete v mnohem větším klidu. Vyšší nadmořská výška a pohyb v ní může také zvýšit u dětí unavitelnost, berte ohled na slabší členy a podřizujte jim tempo chůze i množství odpočinku. Tento výlet chodíme dvakrát ročně, v zimě i v létě, a zatím se nám neomrzelo nejspíš i proto, že jde výstupy a sestupy různě střídat, věřím tedy, že také vám a vašim žákům se bude zamlouvat pohled do Obřího dolu i panorama ze Sněžky.

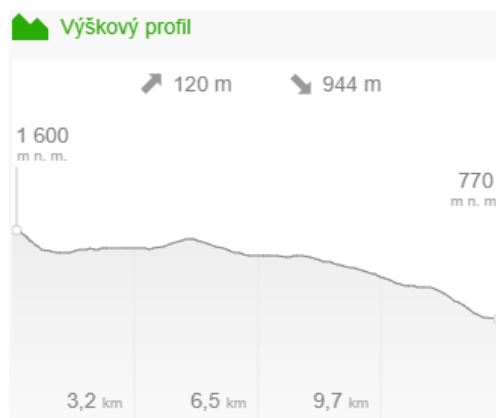
Varianta B - střední (12,9 km, převýšení: 120 m, čas: 3:20 h)

Od horní stanice lanovky na Sněžku (start) kolem Poštovny k rozc. Sněžka – odsud po červené tur. značce směr Obří sedlo (kratší varianta) po chodníku s řetězy se dvěma vyhlídkami na Obří důl – až k rozc. Obří sedlo (2) s vyhlídkovým místem – dále po modré na Luční boudě přes lávky Úpského rašeliniště (3) – stále po modré až k Luční boudě (4)

s rozc. Luční bouda (tur. ch.) vlevo – po červené směr Výrovka (tur. chata) přes kapličku Památník obětem hor (5) s výhledem na Sněžku i Studniční horu – dále po červené po asfaltce k odbočce vpravo na Vyhlídku nad Výrovkou (6) s dřevěnou tabulí, co odsud lze vidět – pokračujte po červené kolem chaty Výrovka (7) vpravo – až k rozc. Na Rozcestí (bufet) (8) – odsud po zelené kolem Chalupy Na Rozcestí směr Severka po kamenném chodníku – od Severky (9) stále po zelené (držte se vlevo) kolem chaty Kamor (10) až do Pece pod Sněžkou ke stanici horské služby (11) – **bud'** podél hlavní cesty z kopce po zelené kolem infocentra až k aut. stanici (cíl), **nebo** podél Zeleného potoka z druhé strany stanice horské služby až do cíle

Obr. 35 - Mapa výletu číslo 8, Varianta B. Zdroj: Mapy.cz

Obr. 36 - Výškový profil výletu číslo 8, Varianta B. Zdroj: Mapy.cz

- tipy na činnosti během výletu:

1. Skica

- Popis: Učitel v průběhu cesty vybere místo, na němž je dle něj k vidění nejvíce přírodních krás. Žáci dostanou čisté papíry a jejich úkolem je načrtnout během deseti minut jednu z nich či jejich soubor tak, aby bylo poznat, oč jde.
- Potřebné pomůcky: žák – obyčejná tužka; učitel – papíry A5
- Rozvoj: vnímání okolní krajiny, soustředění, trpělivosti a výtvarných dovedností
- Vyhodnocení: v průběhu výletu či po něm (záleží na časových podmínkách), žáci nejprve hádají, které místo skica představuje, poté se ke svému dílku vyjádří sám autor
- Poznámky: Dobré je žákům před aktivitou ukázat pár příkladů skic krajiny. Je také vhodné, aby se samotný učitel do činnosti zapojil a vytvořil i vlastní skicu, ať jsou jeho kreslířské dovednosti jakékoli (snaha se cenní nejen u dětí, ale i u dospělých). Určete časový limit tvorby.

2. Pomáháme přírodě

- Popis: Přispění ke zlepšení prostředí, kterým se prochází, tím, že kdykoli žáci narazí na pohozený odpad, seberou jej, vhodí do sáčků, jež si vzali na výlet s sebou za tímto účelem a jež následně vyhodí.
- Potřebné pomůcky: žák – gumové či igelitové rukavice, sáček na odpadky; učitel – rukavice, sáčky na odpadky, tužku a papír
- Rozvoj: ohleduplnosti a citlivosti k životnímu prostředí, ochoty pomoci

- Vyhodnocení: společně po výletu (každý by měl v jeho průběhu sebrat alespoň jeden odpadek, umožňuje-li to situace)
- Poznámky: Zopakujte si se žáky, jak se správně chovat k přírodě. Sbírejte odpadky s nimi, půjdete jim tak dobrým příkladem. Lze si sepsat, z jakého materiálu nasbírané odpadky byly, a následně určovat, do jaké barvy kontejnerů se takový odpad třídí. Pro zajímavost a uvědomění najít informace o tom, jak dlouho se daný odpadek v přírodě rozkládá.

- *poznámky:*

CENÍK JÍZDNÉHO TARIFE / THE PRICE LIST

Platnost: od 28. 4. 2018

Nástupní stanice / Abfahrt / Starting station	• PEC POD SNĚŽKOU			
	● RŮŽOVÁ HORA		● SNĚŽKA	
Příjezd / Arrival				
Směr / Direction	▲	▲▼	▲	▲▼
Dospělí Adult	160	310	230	430
Junioři, Senioři Junior, Senior	140	270	210	390
Dítě, Dospělí ZTP, ZTP-P Child	80	150	110	210
Malé dítě, Dítě ZTP, ZTP-P Small child	ZDARMA / FOR FREE			
Pes / Kočárek Dog / Baby carriage	50	50	50	50
Školní skupiny (min. 20 osob)* School group	100	190	150	280
Organizované skupiny (min. 20 osob)* Group	140	270	210	390

Obr. 37 - Ceník lanovky Pec pod Sněžkou – Růžová hora – Sněžka. Zdroj: Lanová dráha Sněžka, 2020

V případě jakýchkoli obtíží na cestě přidávám ještě ceny za lanovku z nástupní stanice Růžová hora i ze Sněžky:

Nástupní stanice / Abfahrt / Starting station		● RŮŽOVÁ HORA	
Příjezd / Arrival		● SNĚŽKA	● PEC. P. SNĚŽKOU
Směr / Direction		▲	▼
Dospělí Adult		120	150
Junioři, Senioři Junior, Senior		100	130
Dítě, Dospělí ZTP, ZTP-P Child		60	70
Malé dítě, Dítě ZTP, ZTP-P Small child		ZDARMA / FOR FREE	
Pes / Dog Kočárek / Baby carriage		50	50
Školní skupiny (min. 20 osob)* School group		90	90
Organizované skupiny (min. 20 osob)* Group		100	130

Obr. 38 - Ceník lanovky Růžová hora – Sněžka, Růž. hora – Pec p. S. Zdroj: Lanová dráha Sněžka, 2020

Nástupní stanice / Abfahrt / Starting station		● SNĚŽKA	
Příjezd / Arrival		● PEC. P. SNĚŽKOU	● RŮŽOVÁ HORA
Směr / Direction		▼	▼
Dospělí Adult		200	100
Junioři, Senioři Junior, Senior		180	90
Dítě, Dospělí ZTP, ZTP-P Child		100	50
Malé dítě, Dítě ZTP, ZTP-P Small child		ZDARMA / FOR FREE	
Pes / Dog Kočárek / Baby carriage		50	50
Školní skupiny (min. 20 osob)* School group		130	70
Organizované skupiny (min. 20 osob)* Group		180	80

Kategorie / Category (let / Jahren / years):	Směr / Richtung / Direction:
Malé dítě / Kleinkind / Small child 0 – 4,99	▲ Nahoru / Hinauf / Up
Dítě / Kind / Child 5 – 11,99	▼ Dolů / Hinunter / Down
Junior 12 – 17,99	▲▼ Obousměrný / Rückfahrt / Return
Dospělí / Erwachsene / Adult 18 – 64,99	
Senior 65+	

Obr. 39 - Ceník lanovky Sněžka – Růžová hora, Sněžka – Pec p. S. Zdroj: Lanová dráha Sněžka, 2020

Tipy na závěr:

Uvedené tipy na činnosti během výletu lze různě kombinovat.

Po výletu si můžete například v rámci hodiny prvouky či přírodovědy nebo vlastivědy zahrát hru: „Šel/šla jsem Krkonošským národním parkem a viděl/a jsem...“ Tuto větu zakončí některý z žáků nejlépe jednoslovným pojmenováním čehosi, co během výletu potkal a následující hráč pak větu zopakuje a přidá jednu další věc nebo jev, které utkvěly v paměti jemu. Jednodušší variantou je, že větu, kterou řekl první hráč, všichni postupně opakují, než co dojde řada opět na něj. On vymyslí, případně si nechá napovědět, další

skutečnost a věta s přidaným slovem musí opět obejít celý kruh žáků bez toho, aniž by ji někdo spletl.

Zajímavé by bylo, pokusit se zařadit do výletu přednášku člena horské služby či některého ze strážců KRNAP.

Mezi další možné výlety po východních Krkonoších patří: Naučná stezka okolo Pekelského vrchu (10,4 km) v Mladých Bukách, Vyhlídková trasa Aichelburg (8 km) v Horním Maršově nebo Naučná stezka Okolo lomu (3,7 km) a Naučná stezka svaté Barbory (5 km) v Černém Dole

Poznámky na závěr:

Bod - možnost občerstvení na trase - neuvádí občerstvovací příležitosti ve výchozím a koncovém bodě výletu, jelikož na začátku výletu mají žáci ještě tekutin a jídla dostatek a v jeho závěru se dostáváte do města, kde je takových míst mnoho.

Čistý čas chůze je výsledkem doby, za kterou jsem danou trasu ušla s dětmi, povětšinou s přidanými dalšími 30 a více minutami.

V názvech výletů jsou obsažena místa, která skupina navštíví, nevyužije-li lanovku. Tato skutečnost neplatí pouze pro výlet přes Hnědý vrch, kdy se svezete lanovkou v obou Variantách.

4 Závěr

V úvodní části diplomové práce byl proveden rozbor pohoří Krkonoše jako takového. Zahnuje jeho obecnou charakteristiku, informace o rozloze, poloze a vzniku, říční síti, vegetaci i flóře. Ačkoli již spousta lidí v dnešní době považuje osídlení těchto končin za naprostou samozřejmost, historie pobytu člověka a jeho organizované činnosti na jednotlivých místech východních Krkonoš je přeci jen poměrně krátkého dosahu. S dostupnými surovinami na tomto území jsou spjata řemesla, jež zde v minulosti vzkvétala. V současnosti je jejich existence spíše muzejního charakteru. S Krkonošemi jako turistickou destinací se poprvé setkáváme ve 2. polovině 18. století. S rozvojem turismu se zemědělsko-hospodářský charakter obživy změnil tak, že výdělek obyvatel byl doplněn o příjmy z turistického ruchu, z poskytnutí ubytovacích služeb tak, jak je známe. V dnešní době jsou naše nejvyšší hory protkány turistickým a cyklistickým značením, dokonce jsou některá místa zpřístupněna také pro návštěvníky s hendikepem.

Ve druhé části práce jsou shrnuty požadavky kladené na pedagogického pracovníka v souvislosti s organizací výletů. Důraz je kladen na jejich přípravu a realizaci. Jsou zde uvedeny skutečnosti, které musí pedagog sdělit zákonným zástupcům žáka. Mezi ně patří například předpokládaný termín výletu, místo výletu, cíl či jeho finanční náročnost. Mimo to jsou tu předložena doporučení, jakým způsobem vhodně seznámat právního zástupce žáka s těmito informacemi. Dále jsou zmíněny povinnosti samotných zákonných zástupců, do kterých se řadí především informovat pedagoga o podstatných faktech zdravotního stavu žáka, poskytnout list o bezinfekčnosti a zdravotní způsobilosti.

V praktické části této práce jsem se zaměřila na plánování výletů vhodných pro žáky prvního stupně základní školy. Vzala jsem v potaz vyhlášené a často navštěvované turistické trasy této části hor a pokusila se představit náměty i na méně frekventované, nýbrž neméně zajímavé lokality. Tyto cesty jsou výchozím bodem do známých míst ve východních Krkonoších, které by děti školního věku měly poznat. Oblast východních Krkonoš je rozdělena do osmi dílčích celodenních výletů, jež v jejich složení okrajově obsáhly všechny důležité body, které se tu nacházejí. S ohledem na množství naučných stezek a informačních tabulí po celé rozloze KRNAP, jsem částečně tento potenciál využila. Zbytečné je však jen slepé kopírování trasy daných okruhů, proto jsem zvolila pouze jejich dílčí zakomponování do delšího celodenního výletu, protože umožní

pedagogovi i žákům získat informace o právě procházeném území bez toho, aby je museli vyhledávat v jiných zdrojích.

5 Přílohy

Příloha č. 1: Souhlas s účastí dítěte na školním výletě

Souhlasím s účastí svého dítěte _____ na školním výletě do _____, konajícím se v termínu _____, o kterém jsem byl/a školou podrobně informován/a (dostal/a jsem informace o místě odjezdu na výlet i místě příjezdu z výletu, náplni výletu, předpokládaném způsobu dopravy a o financování účasti pedagogického doprovodu, se kterým souhlasím).

V _____ dne _____

Podpis zákonného zástupce žáka _____

Příloha č. 2: Prohlášení o zdravotním stavu dítěte

Prohlašuji, že jsem si vědom/a toho, že se akce může zúčastnit pouze žák, jehož zdravotní stav není touto akcí a její náročností ohrožen a který nemůže zdravotně ohrozit ostatní účastníky. Upozorňuji na tyto zdravotní problémy mého dítěte, na které je třeba brát zvláštní zřetel: _____

(astma, alergie, diabetes, nedávno prodělaná nemoc...). Dále uvádím nezbytné užívané léky (včetně způsobu a času jejich podávání) _____

Souhlasím také s poskytnutím zdravotních služeb mému dítěti podle zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách.

V _____ dne _____

Podpis zákonného zástupce žáka _____

(Datum nesmí být v den odjezdu starší 3 dnů.)

Příloha č. 3: **Prohlášení o bezinfekčnosti dítěte**

Prohlašuji, že můj syn/moje dcera _____ narozen/a _____ je po zdravotní stránce schopen/-na zúčastnit se školní akce _____ v termínu _____ a nemá zdravotní potíže, které by mu/jí v tom bránily. Současně prohlašuji, že ošetřující lékař nenařídil výše jmenovanému dítěti, které je v mé péči, změnu režimu, že dítě nejeví známky akutního onemocnění (například horečky nebo průjmu) a že ve 14 kalendářních dnech před odjezdem na akci nepřišlo do styku s fyzickou osobou nemocnou infekčním onemocněním nebo podezřelou z nákazy, ani mu není nařízeno karanténní opatření.

Jsem si vědom/a právních následků, které by mne postihly, kdyby toto mé prohlášení bylo nepravdivé.

V _____ dne _____

Podpis zákonného zástupce žáka _____

(Datum nesmí být v den odjezdu starší než 1 den.)

Příloha č. 4: **Seznam doporučených věcí s sebou**

- pokrývka hlavy (kšiltovka, klobouček), sluneční brýle (dle zvážení), sportovní oblečení (ideálně funkční), náhradní tričko a ponožky, pevná turistická obuv, pláštěnka, podepsaný menší batoh (ne kabelka, taška přes rameno a tomu podobné), dostatek tekutin v plastové lahvi, jídlo na celý den zahrnující i něco sladkého na doplnění cukru, kartička pojištění, užívané léky, kapesné na případné občerstvení, kapesníčky, igelitový sáček, tužka, dobrá nálada

- pokud dítě trpí nevolností v autobuse, nutné již doma podat lék (počítat s tabletkou i na zpáteční cestu) a upozornit vedoucí výletu

- určitě nebrat: cenné věci (šperky, elektronika – vč. mobilního telefonu), ostré či jinak nebezpečné předměty (nože apod.)

Příloha č. 5: **Obsah lékárničky** (Ministerstvo zdravotnictví, 2004)

I. Léčivé přípravky (pouze ty, jejichž výdej není vázán na lékařský předpis)

- tablety nebo čípky proti bolestem hlavy, zubů (analgetika)
- tablety nebo čípky ke snížení zvýšené teploty (antipyretika)
- tablety proti nevolnosti při jízdě dopravním prostředkem (antiemetika)
- živočišné uhlí
- nosní kapky na uvolnění nosních dýchacích průchodů (otorinolaryngologika)
- kapky, roztok (sirup) nebo tablety proti kašli (antitusika, expektorancia)
- kloktadlo pro dezinfekci dutiny ústní a při bolestech hltanu (stomatologika)
- mast nebo sprej urychlující hojení např. popálenin (dexpanthenolový sprej)
- oční kapky nebo oční mast s dezinfekčním účinkem, oční voda na výplach očí (oftalmologika)
- mast nebo gel při poštípaní hmyzem (lokální antihistaminika)
- tablety při systémové alergické reakci (celková antihistaminika)
- přípravek k dezinfekci kůže a povrchových ran
- dezinfekční prostředek na okolí rány
- inertní mast nebo vazelína

II. Obvazový a jiný zdravotnický materiál

- gáza hydrofilní skládaná kompresy sterilní, různé rozměry
- náplast na cívce, různé rozměry
- rychloobvaz na rány, různé rozměry
- obinadlo elastické, různé rozměry
- obvaz sterilní, různé rozměry
- obinadlo škrťící pryžové
- šátek trojcípý

- vata obvazová a buničitá
- teploměr lékařský
- rouška resuscitační
- pinzeta anatomická
- pinzeta chirurgická rovná
- lopatky lékařské dřevěné
- lékařské rukavice pryžové
- rouška PVC 45 x 55 cm
- dlahy pro fixaci, různé rozměry

III. Různé

- nůžky
- zavírací špendlíky, různé velikosti
- záznamník s tužkou
- svítilna/baterka, včetně zdroje

Příloha č. 6: Horská služba stanovuje **desatero zásad bezpečného chování při pohybu v horském terénu** (Mičková a kol., 2020):

1. Vždy pečlivě naplánovat trasu túry a vybavení na ni (nezapomenout na léky).
Túru plánovat podle fyzické a psychické kondice nejslabšího ze skupiny.
2. S předstihem získat co nejvíce informací o prognóze počasí, sněhové a lavinové situaci.
3. Před odchodem na túru předat informace o trase a předpokládané době návratu.
Tempo na túře zvolit podle nejslabšího ze skupiny.
4. Správně používat mapu, znát druhy značení turistických cest specifické pro jednotlivá pohoří.
5. Znat typy výstražných tabulí a jejich význam.
6. Nepohybovat se mimo značené cesty.
7. Mít s sebou lékárničku a v případě potřeby umět poskytnout první pomoc.
8. Znat kontakty na Horskou službu, nebo na Zdravotní záchrannou službu. Mít vždy nabitý a zapnutý mobilní telefon.
9. Znat zásady chování pro případ zbloudění, pádu laviny, nebo zřícení v exponovaném terénu.
10. Nikdy nepodceňovat hory a nevystavovat nezodpovědným chováním nebezpečí sebe ani ostatní.

Příloha č. 7: Pravidla chování v Krkonošském národním parku

PRAVIDLA CHOVÁNÍ v Krkonošském národním parku

ZASADY ZACHOWANIA NA TERENIE KARKONOSKIEGO PARKU NARODOWEGO CODE OF CONDUCT IN THE KRKONOŠE MOUNTAINS NATIONAL PARK VERHALTENSGELTEN IM NATIONALPARK RIESENGEBIRGE

 <p>Nelyžujte a nesáňkujte v lesních porostech!</p> <p>Nie lyžujte na nartach ani sáňkajte po lesoch! Do not ski or sled in wooded areas! Fahren Sie in Waldgebieten weder Ski noch Schlitten!</p>	 <p>Chraňte prameniště a vodní toky!</p> <p>Chron zdrojky oraz rzeki i potoki! Protect spring areas and waterways! Schützen Sie Quellen und Gewässer!</p>
 <p>Chovejte se tiše!</p> <p>Nie hałasuj! Behave quietly! Verhalten Sie sich still!</p>	 <p>Mějte svého psa pod kontrolou!</p> <p>Miej swojego psa pod kontrolą! Keep your dog under control! Behalten Sie Ihren Hund unter Kontrolle!</p>
 <p>Jezdit na kole lze výhradně po silničních, místních komunikacích a cyklotrasách KRNAP.</p> <p>Jazda na rowerze dozwolona jest wyłącznie na drogach, drogach lokalnych i trasach rowerowych KRNAP. Cycling is allowed only on the roads, local thoroughfares and cycle routes of the Krkonoše Mts. National Park. Radfahren kann nur geschehen auf den KRNAP-Strassen, -Gemeindestraßen und -Rädwegen.</p>	 <p>Turistické značení, informační tabule a další zařízení pro turistiku slouží všem. Neničte je!</p> <p>Oznakowanie turystyczne, tablice informacyjne i inne elementy infrastruktury turystycznej służy wszystkim. Nie niszczyć! Tourist markings, information panels and other equipment for tourism serve to everyone. Do not destroy them! Wanderschilder und -schilder, Informationszeichen und sonstige Wander-einrichtungen dienen allen. Beschädigen oder zerstören Sie sie nicht!</p>
 <p>Respektujte dopravní značení a omezení vjezdu motorových vozidel!</p> <p>Przestrzegaj znaków drogowych i ograniczeń wjazdu dla pojazdów silnikowych! Respect local road signs and the restricted entrance of motor vehicles! Respektieren Sie die Verkehrsbeschränkung und Fahrverbote und -beschränkungen für Kraftfahrzeuge!</p>	 <p>Dopřejte klid zvířeti a volně žijícím živočichům!</p> <p>Nie zakłócaj spokój zwierząt! Let the game and freely living animals have quiet! Vermeiden Sie unnötigen Lärm, um das Wild und wild lebende Lebewesen nicht zu stören!</p>
 <p>Neničte a nepoškozujte plané rostoucí rostliny!</p> <p>Nie niszczyć dzikich roślin! Please do not damage native plants and wildflor! Zerstören und beschädigen Sie keine wildwachsenden Pflanzen!</p>	 <p>Tábořit a rozdělávat ohně lze výhradně na označených místech!</p> <p>Obcować i palić ognisk dozwolone w wyznaczonych miejscach! Camping and bonfires are allowed only on marked areas! Das Kampieren, Zeltlagern und Feuern von Lagerfeuern ist ausschließlich an besonders gekennzeichneten Stellen erlaubt!</p>
 <p>Odpadky si odnesete!</p> <p>Śmieci zabierz ze sobą! Take the trash! Lassen Sie keine Abfälle zurück!</p>	 <p>V I. zóně chodte jen po vyznačených cestách!</p> <p>Na terenie I strefy poruszaj się tylko po wyznaczonych szlakach! In the I. zone walk only on the marked tourist ways! Wandern Sie in der I. Zone nur auf markierten Wanderwegen!</p>

Na celém území Krkonošského národního parku se návštěvníci musí řídit Návštěvním řádem KRNAP a platnými zákony.
 Visitors must obey the rules and laws of the KRNAP within the park area!
 Auf dem gesamten Territorium des Nationalparks Riesengebirge haben sich die Besucher an die Besucherordnung des KRNAP und gültige Gesetze zu halten.
 Na całym terytorium Karkonoskiego Parku Narodowego KRNAP należy przestrzegać regulaminu KRNAP oraz obowiązujących przepisów prawa.

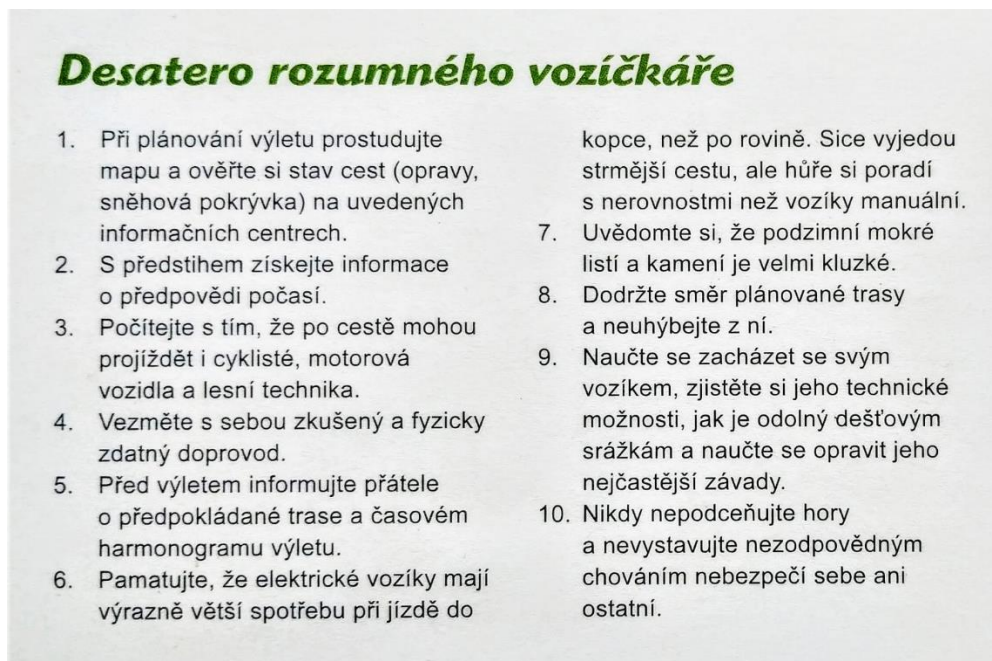
112
SOS
150
HASIČI
155
LÉKAR
158
POLICE
602 448 338 nebo **1210**
(+48) 985 nebo **601 100 300**

HORSKÁ SLUŽBA (CZ) / GOPR (PL)

SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU www.krnep.cz

Obr. 40 - Pravidla chování v Krkonošském národním parku. Zdroj: Správa Krkonošského národního parku, 2010b

Příloha č. 8: **Desatero rozumného vozičkáře a doporučené vybavení na horské cesty**
(Macháčková & Štursa, 2015)

Obr. 41 - Desatero rozumného vozičkáře. Zdroj: Macháčková & Štursa, 2015, s. 4

Doporučené vybavení vozičkáře na trasu: užívané léky, kartička s názvem zdravotního omezení, informace o tom, jak pomoci v případě nouze, nabitý a zapnutý mobilní telefon s uloženým číslem na Horskou službu, nepromokavé pončo, deka nebo nánožník, teplé náhradní oblečení, mapa, případně fixační pás pro upevnění vozičkáře do sedadla, nářadí a materiál na opravu poškozeného vozíku včetně defektu na duši

Příloha č. 9: **Typy informačních a výstražných cedulí**

Cedule v Krkonošském národním parku mají podobný vzhled a jsou dřevěné, protože se do přírody v národním parku nejlépe hodí. Na každé ceduli najdete jednoduchou otázku. Nad správnou odpovědí můžete hloubat, než dojdete k další ceduli, kde je uvedena.

Příloha č. 10: **Důležitá telefonní čísla ve východních Krkonoších**

Horská služba (dále HS) – NONSTOP SOS: +420 1210

HS – Pec p. S.: +420 602 448 444, +420 499 896 233

HS – Janské Lázně: +420 606 157 936

HS – Luční bouda: +420 739 205 391, +420 499 736 219

HS – Velká Úpa: +420 601 576 853

HS – Pomezní boudy: +420 606 157 935

Jednotné tísňové volání: 112

Záchranná služba (Trutnov): 155

Hasiči (Trutnov): 150

Městská policie (Trutnov): 156

Policie ČR (Trutnov): 158

Policie ČR – Pec p. S.: +420 974 539 721

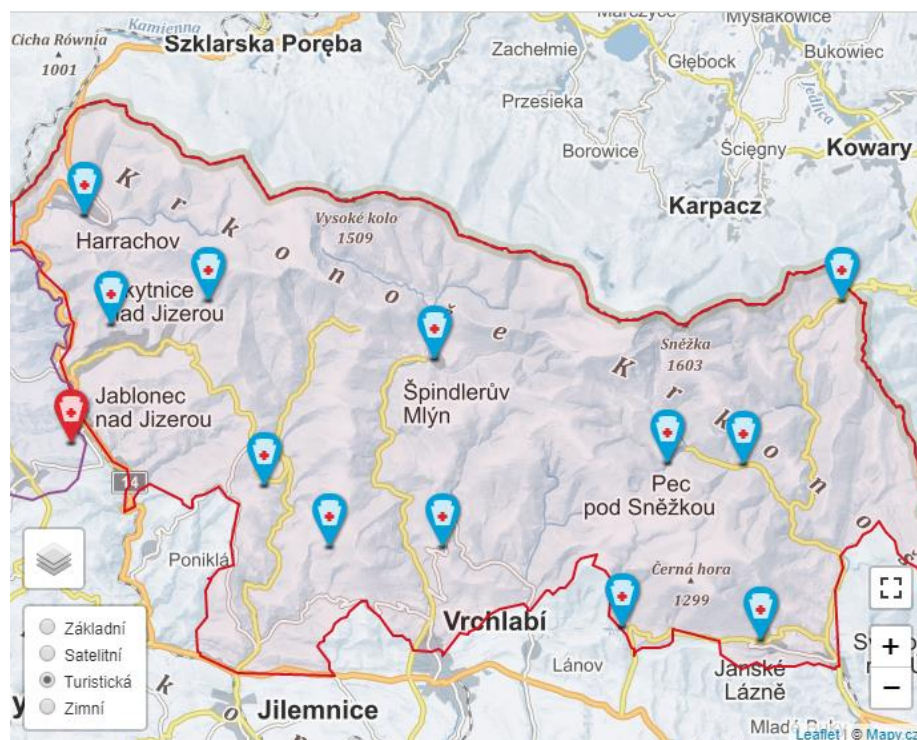
Policie – Janské Lázně: +420 499 803 111

Policie – Velká Úpa: +420 974 539 721

Správa KRNAPU – Pec p. S.: +420 499 896 213

Nemocnice Trutnov (pohotovost): +420 499 735 921, +420 499 840 100

Příloha č. 11: **Mapa oblasti působnosti Horské služby Krkonoše**

Obr. 42 - Mapa oblasti působnosti Horské služby Krkonoše. Zdroj: Horská služba ČR, 2013

Příloha č. 12: **Užitečné odkazy**

- www.pecpodsnezkou.cz
- www.snezkalanovka.cz
- www.krkonose.eu
- www.turistapec.cz
- www.veselyvylet.cz
- www.relaxpark.cz
- www.horskasluzba.cz/cz/oblasti/krkonose
- www.krnap.cz

Předpověď počasí

- www.new.meteo.pl
- www.chmi.cz
- www.medardonline.cz
- www.yr.no

6 Zdroje

Publikace

1. BARTOŠ, Martin (2016). *Historie krkonošských bud*. Vrchlabí: Správa Krkonošského národního parku. ISBN 978-80-7535-029-9.
2. BARTOŠ, Miloslav (2014). *Příběh Luční boudy*. Vrchlabí: Správa Krkonošského národního parku. ISBN 978-80-87706-45-9.
3. BLÁHOVÁ, Romana & ŠALŠOVÁ, Lenka (2012). *Na výletě se školou: Tipy a náměty pro třídní učitele*. Praha: Raabe. ISBN 978-80-87553-41-1.
4. ČIHAŘ, Martin (2002). *Naše hory*. Praha: Cesty. ISBN 80-7181-760-0.
5. FLOUSEK, Jiří a kol. (2007). *Krkonoše: příroda – historie – život*. Praha: Baset. ISBN 978-80-7340-104-7.
6. HAVEL, Jiří (1981). *Krkonoše*. Vydání třetí. Praha: Olympia. ISBN 27-006-81.
7. KOCIÁNOVÁ, Milena, KOŘÍZEK, Viktor, SPUSTA, Valerián & BRZEZIŃSKI, Andrzej (2013). *Laviny v Krkonoších: příroda, katastr, historie, prevence, záchrana*. Vrchlabí: Správa Krkonošského národního parku. ISBN 978-80-86418-97-1.
8. KUBÁTOVÁ, Marie (1998). *Krkonošovo Čarobejlí*. Praha: Leon. ISBN 80-901747-3-6.
9. MACHÁČKOVÁ, Simona & ŠTURSA, Jan (2015). *Krkonoše bez bariér*. Vrchlabí: Správa Krkonošského národního parku. ISBN 978-80-7535-017-6.
10. POTOCKA, Joanna & VANĚK, Jan (2006). *Krkonošská rašeliniště*. Vrchlabí: Správa Krkonošského národního parku. ISBN 86418-47-2.
11. Správa Krkonošského národního parku (2014). *Krkonoše bez bariér*. Vrchlabí: Správa Krkonošského národního parku. ISBN 978-80-87706-49-7.
12. ŠTURSA, Jan (1974). *Rýchory*. Vrchlabí: Správa Krkonošského národního parku.
13. ŠTURSA, Jan (1983). *Krkonoše: Národní park České socialistické republiky*. Hradec Králové: Kruh.

14. ŠTURSA, Jan (2014). *Krkonošský národní park: kouzlo Krkonoš*. Vrchlabí: Správa Krkonošského národního parku. ISBN 978-80-87706-55-8.
15. ŠTURSA, Jan (2003). *Encyclopedia Corcontica: Krajina – příroda – lidé*. Vrchlabí: Správa Krkonošského národního parku. ISBN 80-86418-32-4.
16. ŠTURSA, Jan (2009). *Voda v Krkonoších*. Vrchlabí: Správa Krkonošského národního parku. ISBN 978-80-86418-68-1.
17. TOMANOVÁ, Jitka & KOPECKÝ, Miroslav (2013). *Úrazy a první pomoc u dětí*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-3506-0.
18. TRUELLOVÁ, Iva, TRUELLE, Marcel & BENEŠOVÁ, Veronika (2014). *Úrazová prevence u dětí a mladistvých v praxi PLDD*. Praha: Ministerstvo zdravotnictví České republiky. ISBN 978-80-87347-26-3.
19. ZAPLETAL, Miloš (2003). *Vycházky a výlety s dětmi: zážitky, objevy, hry, zábava, poznání*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-750-7.

Časopisy

20. DVOŘÁK, Jiří (2006). Obří důl poklad Krkonoš. *Krkonoše Jizerské hory*, roč. XXXIX, č. 8, s. 6. ISSN 1214-9381.
21. Krkonoše-svazek měst a obcí (zima 2012-2013). Bouda v Obřím dole. *Krkonošská sezona*, č. 16, s. 7.
22. KLAPKA, Pavel (2008). Krkonoše a udržitelný turismus. *Krkonoše Jizerské hory*, roč. XLI, č. 3, s. 24. ISSN 1214-9381.
23. LOKVENC, Theodor (2006). Romantické začátky turistiky. *Krkonoše Jizerské hory*, roč. XXXIX, č. 6, s. 22-23. ISSN 1214-9381.
24. LOKVENC, Theodor (1996). Obří bouda. *Krkonoše*, roč. XXIX, č. 3, s. 18-19.
25. LOKVENC, Theodor (1996). Výrovka. *Krkonoše*, roč. XXIX, č. 5, s. 22-23.
26. MIČKOVÁ, Barbora a kol. (2020). Desatero zásad bezpečného chování při pohybu v horském terénu. *Pec pod Sněžkou, hory v pohybu*, 1. vydání, s. 53.

27. MIČKOVÁ, Barbora a kol. (2020). Praktické informace: Informační centra. *Pec pod Sněžkou, hory v pohybu*, 1. vydání, s. 6.
28. PATEROVÁ, Vladimíra (2014). Krkonošské „chalupy“. *Krkonoše Jizerské hory*, roč. XLVII, č. 11, s. 46. ISSN 1214-9381.
29. Veselý výlet (léto 2017). Krkonošský národní park: Návrat velkých šelem. *Sezónní noviny Veselý výlet*, č. 48, s. 16.
30. Veselý výlet (zima 2020). Horní Maršov: Řeka Úpa vdechla život kraji pod Sněžkou. *Sezónní noviny Veselý výlet*, č. 53, s. 4.
31. VÍTEK, Jan (2004). Pod druhou a třetí nejvyšší horou. *Vikendová káva*, sobotní příloha východočeských Deníků Bohemia 21. srpna 2004.
32. VLČEK, Radovan (2008). Sportování na území KRNAP. *Krkonoše Jizerské hory*, roč. XLI, č. 12, s. 13. ISSN 1214-9381.
33. VLČEK, Radovan (2006). Krkonoše doma i v zahraničí. *Krkonoše Jizerské hory*, roč. XXXIX, č. 4, s. 12. ISSN 1214-9381.

Kartografické dokumenty

34. *Kowary Pec pod Sněžkou Malá Úpa* [1:25 000]. Jelenia Góra: PLAN, 2005. ISBN 83-60044-53-8.
35. STANĚK, Jaroslav (2017). *Rozhledny – Aussichtstürme - Wieże widokowe Liberecký kraj*. Liberec: Liberecký kraj. ISBN 978-80-7506-028-0.

Webové stránky

36. BAJÁK, Milan (2018). Krkonoše patří s 11 miliony návštěv ročně k nejnavštěvovanějším chráněným územím v Evropě [online]. *Český rozhlas Hradec Králové* [cit. 6. 3. 2020]. Dostupné z: <https://hradec.rozhlas.cz/krkonose-patri-s-11-miliony-navstev-rocne-k-nejnavstevovanejsim-chranenym-uzemim-7690800>

37. BOWERS, Anna (2020). Bezpečnost a ochrana zdraví při práci [online]. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [cit. 11. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/bezpecnost-a-ochrana-zdravi-pri-praci>
38. BRANDOS, Otakar (2011). Dom Śląski [online]. *Treking.cz* [cit. 11. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.treking.cz/chaty/dom-slaski.htm>
39. DANDOVÁ, Eva (2019). Školní úrazy a jejich odškodňování [online]. *BOZPinfo.cz* [cit. 11. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.bozpinfo.cz/skolni-urazy-jejich-odskodnovani>
40. HOLAS, Jaroslav (2006). Obří bouda [online]. *Zaniklé obce* [cit. 11. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?obec=2515>
41. Horská služba ČR (2013). Krkonoše [online]. *Horská služba* [cit. 20. 5. 2020]. Dostupné z: <https://www.horskasluzba.cz/cz/oblasti/krkonose>
42. KRAFKOVÁ, Eva (2011). Organizační řád pro výlety a akce mimo školu [online]. *Základní škola Sira Nicholase Wintona Kunžak* [cit. 9. 3. 2020]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/1961943-Organizacni-rad-pro-vylety-a-akce-mimo-skolu.html>
43. Královéhradecký kraj (2020). Cestou česko-polského přátelství napříč Krkonošemi [online]. *Královéhradecký kraj* [cit. 3. 1. 2020]. Dostupné z: <https://www.hkregion.cz/dr-cs/100881-cestou-cesko-polskeho-pratelstvi-napric-krkonosemi.html>
44. Krkonoše (2009). Dívčí a Mužské kameny [online]. *KRKONOŠE* [cit. 7. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.krkonose.eu/cs/infrastruktura/zajimavosti/divci-a-muzske-kameny/bf17cfac-52ce-4966-97b2-be268b7773db>
45. Lanová dráha Sněžka (2020). Ceník [online]. *Lanová dráha Sněžka* [cit. 25. 6. 2020]. Dostupné z: <http://www.snezkalanovka.cz/cenik/>
46. Lanová dráha Sněžka (2020). O lanovce [online]. *Lanová dráha Sněžka* [cit. 10. 4. 2020]. Dostupné z: <http://www.snezkalanovka.cz/o-lanovce/>
47. Luční bouda (2012). Historie [online]. *Luční bouda* [cit. 6. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.lucnibouda.cz/historie/>
48. Malá Úpa (2020). O Malé Úpě [online]. *Malá Úpa* [cit. 5. 1. 2020]. Dostupné z: <https://malaupa.cz/o-male-upe/>

49. *Mapy.cz* [online]. *Mapy.cz* [cit. 25. 6. 2020]. Dostupné z: <https://mapy.cz>
50. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (2006). Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy [online]. *MŠMT* [cit. 9. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/38377>
51. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (2005). Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky [online]. *MŠMT* [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/38827/>
52. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (2010). Vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů [online]. *MŠMT* [cit. 11. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-64>
53. Ministerstvo zdravotnictví (2004). Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti [online]. *Zákony.cz* [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.zakony.cz/zakon-SB2004148>
54. Pomezní bouda (2015). Horský hotel Pomezní bouda [online]. *Pomezní bouda* [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.pomezni-bouda.cz/>
55. Relaxpark Pec (2020). Bobová dráha: Relaxpark, největší atrakce v Peci pod Sněžkou [online]. *Relaxpark Pec* [cit. 25. 6. 2020]. Dostupné z: <https://www.relaxpark.cz/bobova-draha.html>
56. SkiResort Černá hora – Pec (2020). Hnědý vrch: sedačková lanovka – Pec pod Sněžkou [online]. *SkiResort Černá hora – Pec* [cit. 19. 6. 2020]. Dostupné z: <https://leto.skiresort.cz/lanovky/hnedy-vrch/>
57. SkiResort Černá hora – Pec (2020). Černohorský Express: kabinková lanovka Janské Lázně – Černá hora [online]. *SkiResort Černá hora – Pec* [cit. 25. 6. 2020]. Dostupné z: <https://leto.skiresort.cz/lanovky/cernohorsky-express/>
58. SkiResort Černá hora – Pec (2020). Portášky: sedačková lanovka – Velká Úpa [online]. *SkiResort Černá hora – Pec* [cit. 25. 6. 2020]. Dostupné z: <https://leto.skiresort.cz/lanovky/portasky/>
59. Sněžka (2014). Hora Sněžka – nejvyšší hora České republiky a Krkonoš [online]. *Sněžka* [cit. 22. 6. 2020]. Dostupné z: <http://www.horasnezka.cz/>

60. Správa Krkonošského národního parku (2010a). Historie vlivu člověka na území Krkonoš [online]. *Člověk a příroda* [cit. 30. 1. 2020]. Dostupné z: <https://www.krnap.cz/historie-vlivu-cloveka/>
61. Správa Krkonošského národního parku (2010b). Turismus v KRNAP [online]. *Člověk a příroda* [cit. 31. 1. 2020]. Dostupné z: <https://www.krnap.cz/turismus-v-krnap/>
62. Správa Krkonošského národního parku (2010c). Správa NP [online]. *Člověk a příroda* [cit. 28. 1. 2020]. Dostupné z: <https://www.krnap.cz/sprava-np/>
63. Správa Krkonošského národního parku (2010d). Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo [online]. *Člověk a příroda* [cit. 25. 1. 2020]. Dostupné z: <https://www.krnap.cz/krnap-a-jeho-ochrannepasmo/>
64. Státní léčebné lázně JANSKÉ LÁZNĚ (2020). Historie [online]. *Janské Lázně zpět do života* [cit. 5. 1. 2020]. Dostupné z: <https://www.janskelazne.com/o-nas/#historie>
65. tisícovky (2015). Růžová hora [online]. *tisícovky Čech, Moravy, Slezska* [cit. 15. 1. 2020]. Dostupné z: <http://www.tisicovky.cz/cs/hory/krkonose/ruzova-hora-hlv19/>
66. Visit Bohemia (2008-2020). Hory a vrcholy Krkonoš [online]. *VisitKrkonose.cz Online tourist guide* [cit. 31. 1. 2020]. Dostupné z: <http://www.visitkrkonose.cz/cz/hory-a-vrcholy-krkonos/22/>
67. Žacléř (2020). Město Žacléř [online]. *Žacléř* [cit. 11. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.zacler.cz/mesto/>

Seznam obrázků

- Obr. 1 - Turistické atraktivity Krkonoš. Zdroj: Klapka, 2008, s. 25
- Obr. 2 - Informační centra Pec pod Sněžkou. Zdroj: Mičková a kol., 2020, s. 6
- Obr. 3 - Náhorní plato východních Krkonoš v okolí Luční boudy a přilehlé lavinové svahy. (Foto Balonklub Chrudim, 2011). Zdroj: Kociánová a kol., 2013, s. 15
- Obr. 4 - Mapa výletu číslo 1, Varianta A. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 5 - Výškový profil výletu číslo 1, Varianta A. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 6 - Ceník lanovky Velká Úpa – Portášky. Zdroj: SkiResort Černá hora - Pec, 2020
- Obr. 11 - Mapa výletu číslo 3, Varianta A. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 12 - Výškový profil výletu číslo 3, Varianta A. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 13 - Mapa výletu číslo 3, Varianta B, 1. část. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 14 - Výškový profil výletu číslo 3, Varianta B, 1. část. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 15 - Mapa výletu číslo 3, Varianta B, 2. část. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 16 - Výškový profil výletu číslo 3, Varianta B, 2. část. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 17 - Ceník lanovky Janské Lázně – Černá hora. Zdroj: SkiResort Černá hora - Pec, 2020
- Obr. 18 - Mapa výletu číslo 4, Varianta A, 1. část. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 19 - Výškový profil výletu číslo 4, Varianta A, 1. část. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 20 - Mapa výletu číslo 4, Varianta A, 2. část. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 21 - Výškový profil výletu číslo 4, Varianta A, 2. část. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 22 - Mapa výletu číslo 4, Varianta B. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 23 - Výškový profil výletu číslo 4, Varianta B. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 24 - Ceník lanovky Pec pod Sněžkou – Hnědý vrch. Zdroj: SkiResort Černá hora - Pec, 2020
- Obr. 7 - Mapa výletu číslo 2, Varianta A. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 8 - Výškový profil výletu číslo 2, Varianta A. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 9 - Mapa výletu číslo 2, Varianta B. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 10 - Ceník bobové dráhy v Relaxparku v Peci p. S. Zdroj: Relaxpark Pec, 2020
- Obr. 25 - Mapa výletu číslo 5. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 26 - Výškový profil výletu číslo 5. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 27 - Mapa výletu číslo 6, Varianta A i B. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 28 - Výškový profil výletu číslo 6, Varianta A i B. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 29 - Mapa výletu číslo 7, Varianta A. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 30 - Výškový profil výletu číslo 7, Varianta A. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 31 - Mapa výletu číslo 7, Varianta B. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 32 - Výškový profil výletu číslo 7, Varianta B. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 33 - Mapa výletu číslo 8, Varianta A. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 34 - Výškový profil výletu číslo 8, Varianta A. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 35 - Mapa výletu číslo 8, Varianta B. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 36 - Výškový profil výletu číslo 8, Varianta B. Zdroj: Mapy.cz
- Obr. 37 - Ceník lanovky Pec pod Sněžkou – Růžová hora – Sněžka. Zdroj: Lanová dráha Sněžka, 2020
- Obr. 38 - Ceník lanovky Růžová hora – Sněžka, Růž. hora – Pec p. S. Zdroj: Lanová dráha Sněžka, 2020
- Obr. 39 - Ceník lanovky Sněžka – Růžová hora, Sněžka – Pec p. S. Zdroj: Lanová dráha Sněžka, 2020
- Obr. 40 - Pravidla chování v Krkonošském národním parku. Zdroj: Správa Krkonošského národního parku, 2010b
- Obr. 41 - Desatero rozumného vozičkáře. Zdroj: Macháčková & Štursa, 2015, s. 4
- Obr. 42 - Mapa oblasti působnosti Horské služby Krkonoše. Zdroj: Horská služba ČR, 2013